

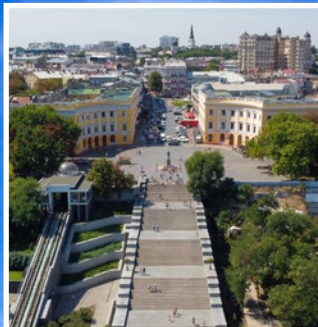

Грецькі адреси України
Ελληνικά αξιοθέατα της Ουκρανίας

Грецькі адреси Одеси та регіону

Ελληνικά αξιοθέατα της Οδησσού και γύρω περιοχών

ΒΟΡΥΣΘΕΝΗΣ

Грецькі адреси України
Ελληνικά αξιοθέατα της Ουκρανίας

Грецькі адреси Одеси та регіону

Ελληνικά αξιοθέατα
της Οδησσού
και γύρω περιοχών

2021

Грецькі адреси Одеси та регіону

Автор тексту:	Ігор Винниченко
Відповідальний редактор:	Герасімос Маніатіс, Анна Маніаті
Переклад :	Кіра Верещагіна (Членкиня Спілки Перекладачів та Коректорів міста Афіни, перекладач Суду першої інстанції Афін та Суду першої інстанції Піреа), Іоанна Теліаніді, Анна Маніаті
Літературна редакція:	Герасімос Маніатіс
Використані фотографії:	Ігор Винниченко, Ігор Огнєв, див. перелік джерел

Усі права захищені. Жодна частина книги не може бути відтворена в будь-якій формі без письмового дозволу власника авторських прав.

© 2021 «Борисфен», Греція
www.borysthenes.gr
info@borysthenes.gr

© Путівник «Грецькі адреси Одеси»,
Путівник «Грецькі адреси України»

Путівник **«Грецькі адреси Одеси та регіону»** - друга книга з серії «Грецькі адреси України». Завдяки невеличким історичним розповідям, пов'язаним з конкретними адресами українських міст, читач матиме змогу мандрувати та ознайомлюватися з місцями де працювали, творили й жили особи грецького походження, котрі зробили вагомий внесок у суспільне, економічне, політичне та культурне життя нашої країни.

Винниченко Ігор Іванович — український історик та географ, етногеограф, кандидат географічних наук, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка, автор та співавтор понад 130 наукових праць.

НПО «Борисфен, Greece-Ukraine Business Hub» - неприбуткова неурядова організація, активний член української діаспори Греції, заснована в 2016 році. Це осередок перетину ідей, ініціатив, професіоналів, науковців, першочерговим завданням якого є зміцнення дружніх, економічних, торговельних, туристичних, культурних відносин між Україною та Грецією.

За підтримки МЗС України, Посольства України у Грецькій Республіці.

v1.0

ISBN 978-618-83406-1-9

Ελληνικά αξιοθέατα της Οδησσού και γύρω περιοχών

Συγγραφέας:	Ίγκορ Βιννιτσένκο
Επιμέλεια έκδοσης:	Γεράσιμος Μανιάτης, Άννα Μανιάτη
Μετάφραση:	Κίρα Βερεσσάγινα (μέλος ΣΜΕΔ-Σύλλογος Μεταφραστών Επιμελητών Διορθωτών, διερμηνέας πρωτοδικείων Αθηνών και Πειραιά), Ιωάννα Τελιανίδη, Άννα Μανιάτη
Γλωσσική επιμέλεια:	Γεράσιμος Μανιάτης
Φωτογραφίες:	Ίγκορ Βιννιτσένκο, Ίγκορ Όγκνεφ, δείτε λίστα πηγών

Όλα τα δικαιώματα διατηρούνται. Κανένα μέρος του βιβλίου δεν μπορεί να αναπαραχθεί υπό οποιαδήποτε μορφή χωρίς τη γραπτή άδεια του κατόχου των πνευματικών δικαιωμάτων.

© 2021 «Βορυσθένης», Ελλάδα
www.borysthenes.gr
info@borysthenes.gr

© Οδηγός «Ελληνικά αξιοθέατα της Οδησσού»,
«Ελληνικά αξιοθέατα της Ουκρανίας»

Ο οδηγός **«Ελληνικά αξιοθέατα της Οδησσού και γύρω περιοχών»** είναι το δεύτερο βιβλίο της σειράς «Ελληνικά αξιοθέατα της Ουκρανίας». Μέσα από μικρές ιστορίες, που συνδέονται με συγκεκριμένα σημεία των πόλεων της Ουκρανίας, οι αναγνώστες θα ταξιδέψουν και θα εξοικειωθούν με την ιστορία των τόπων όπου ζούσαν, εργαζόταν, δημιουργούσαν Έλληνες, οι οποίοι συνέβαλλαν σημαντικά στην κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ζωή της Ουκρανίας.

Ο **Ίγκορ Βιννιτσένκο** είναι Ουκρανός ιστορικός, γεωγράφος, εθνο-γεωγράφος, διδάκτωρ γεωγραφικών επιστημών, αναπληρωτής καθηγητής του Εθνικού Πανεπιστημίου του Κιέβου Ταράς Σεβτσένκο. Είναι συγγραφέας και συντάκτης περισσότερων από 130 επιστημονικών εργασιών.

Η **ΜΚΟ «Βορυσθένης, Greece-Ukraine Business Hub»** είναι μία μη κερδοσκοπική και μη κυβερνητική οργάνωση, ενεργό μέλος της ουκρανικής διασποράς της Ελλάδας που ιδρύθηκε το 2016. Είναι κόμβος ιδεών, πρωτοβουλιών, επαγγελματιών, ερευνητών με στόχο την ενίσχυση των φιλικών, οικονομικών, εμπορικών, τουριστικών και πολιτιστικών σχέσεων μεταξύ της Ουκρανίας και της Ελλάδας.

Ο οδηγός αυτός δημιουργήθηκε με την υποστήριξη του Υπουργείου Εξωτερικών της Ουκρανίας και της Πρεσβείας της Ουκρανίας στην Ελληνική Δημοκρατία.

v1.0

ISBN 978-618-83406-1-9

Шановні читачі!

Радий представити вашій увазі двомовний українсько-грецький путівник «Грецькі адреси Одеси та регіону», який є продовженням серії «Грецькі адреси України». Впевнений, що книга стане хорошим подарунком для всіх, хто цікавиться історією взаємовідносин наших народів, та стане гарним приводом відвідати Одесу, відчувати її чарівну атмосферу, насолодитися її неймовірною красою, і незабутнім колоритом.

Одеса історично дуже тісно пов'язана з грецькою присутністю. Серед перших іноземців, які почали заселяти місто, були саме греки. Багато грецьких імен стали невіддільною частиною культурного надбання Одеси й відомі далеко за межами України: Григорій Маразлі, міський голова, філантроп, колекціонер, почесний член безлічі товариств; Киріак Костанді, художник і педагог; Володимир Фемеліді, композитор; Олександр Фемеліді, літературознавець.

Уславились греки й благодійництвом, щедро жертвуючи не лише на церкви, а й на навчальні та просвітні заклади, громадські інституції й сиротинські заклади (Григорій Маразлі, Федір Родоканакі, Костянтин Папудов, Іван Куріс та ін.).

Саме в Одесі влітку 1814 року було засновано таємне товариство «Філікі Етерія», яке відіграло вирішальну роль у підготовці грецької революції та відновленні незалежності Греції.

І мені вдвічі приємніше, що сьогодні ми, сучасники, підтримуємо і розвиваємо ті відносини, які

Αγαπητοί αναγνώστες!

Είμαι στην ευχάριστη θέση να παρουσιάσω το διγλωσσο ουκρανό-ελληνικό οδηγό «Ελληνικά αξιοθέατα της Οδησού και γύρω περιοχών», ο οποίος αποτελεί την συνέχεια της σειράς «Ελληνικά αξιοθέατα της Ουκρανίας». Είμαι σίγουρος ότι το βιβλίο θα είναι ένα καλό δώρο για όσους ενδιαφέρονται για την ιστορία των αμοιβαίων σχέσεων των λαών μας και θα αποτελέσει μια καλή αφορμή για να επισκεφθείτε την Οδησό, να νιώσετε τη μαγική της ατμόσφαιρα, να απολαύσετε την απίστευτη ομορφιά της και την αξέχαστη γεύση της.

Η Οδησός είναι ιστορικά πολύ στενά συνδεδεμένη με την ελληνική παρουσία. Μεταξύ των πρώτων ξένων που άρχισαν να εγκαθίστανται στην πόλη ήταν οι Έλληνες. Πολλά ελληνικά ονόματα έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς της Οδησού, γνωστά πολύ πέρα από τα σύνορα της Ουκρανίας: ο Γρηγόριος Μαρασλής, δήμαρχος, φιλόanthρωπος, συλλέκτης και όχι μόνο μέλος πολλών συλλόγων· ο Κυριάκος Κωνσταντής, καλλιτέχνης και εκπαιδευτικός· ο Βλαδίμηρος Θεμελίδης, συνθέτης· ο Αλέξανδρος Θεμελίδης, κριτικός λογοτεχνίας.

Οι Έλληνες φημίζονταν επίσης για τη φιλανθρωπία τους, προσφέροντας γενναιοδωρα όχι μόνο σε εκκλησίες, αλλά και σε εκπαιδευτικά ιδρύματα, δημόσια ιδρύματα και ορφανοτροφεία (Γ. Μαρασλής, Θ. Ροδοκανάκης, Κ. Παπούδωφ, Ι. Κουρής κ.α.).

Στην Οδησό, το καλοκαίρι του 1814, ιδρύθηκε η μυστική εταιρεία «Φιλική Εταιρεία», η οποία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην προετοιμασία της ελληνικής επανάστασης και στην αποκατάσταση της ελληνικής ανεξαρ-

були закладені нашими предками багато століть тому.

Радий, що нині в Україні функціонує понад 100 грецьких громадських національно-культурних об'єднань, одним з основних напрямів діяльності яких є сприяння встановленню прямих контактів та культурних обмінів між Україною і Грецією.

Упевнений, що навіть для тих з вас, хто добре знає Одесу, путівник «Грецькі адреси Одеси та регіону» стане в пригоді, коли ви заплануєте свою подорож до неймовірно красивої Одеси, яку часто називають «Перлиною Чорного моря» або «Південною Пальмірою».

Між іншим, сьогодні лише в Одесі ви можете пройтися Грецькою вулицю чи Грецькою площею, відпочити в Грецькому парку. Крім того, не забудьте заглянути на вулицю Маразліївську та вулицю Костанді та ще багато інших цікавих місць.

Хотів би також щиро подякувати всім, хто долучився до створення цього путівника, зокрема українському історику Ігорю Винниченку та редакторській команді неурядової організації «Борисфен».

Сергій ШУТЕНКО
Посол України
у Грецькій Республіці

τησίας.

Είμαι διπλά ικανοποιημένος που σήμερα εμείς, οι σύγχρονοι, διατηρούμε και αναπτύσσουμε αυτές τις σχέσεις που δημιουργήθηκαν από τους προγόνους μας πολλούς αιώνες πριν.

Χαίρομαι που στην Ουκρανία υπάρχουν περισσότεροι από 100 ελληνικοί πολιτιστικοί σύλλογοι, μία από τις κύριες δραστηριότητες των οποίων είναι η προώθηση των άμεσων επαφών και των πολιτιστικών ανταλλαγών μεταξύ Ουκρανίας και Ελλάδας.

Είμαι βέβαιος ότι ακόμη και σε όσους γνωρίζουν πολύ καλά την Οδησό, ο οδηγός «Ελληνικά αξιοθέατα της Οδησσού και γύρω περιοχών» θα φανεί χρήσιμος όταν σχεδιάζετε το ταξίδι σας στην απίστευτα όμορφη πόλη της Οδησσού, που συχνά αναφέρεται ως «Μαργαριτάρι της Μαύρης Θάλασσας» ή «Νότια Παλμύρα».

Παρεμπιπτόντως, μόνο στην Οδησό μπορείτε να περπατήσετε στην Ελληνική οδό ή στην Ελληνική πλατεία και να χαλαρώσετε στο ελληνικό πάρκο. Επιπλέον, μην ξεχάσετε να δείτε την οδό Μαρασλή, την οδό Κωνσταντή και πολλά άλλα ενδιαφέροντα μέρη.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω ειλικρινά όλους όσους συνέβαλαν στη δημιουργία αυτού του οδηγού και ιδιαίτερα τον Ουκρανό ιστορικό Ίγκορ Βιννιτσένκο και τη συντακτική ομάδα της ΑΜΚΕ «Βορυσθένης».

Сергій Сουσένκο
Πρέσβης της Ουκρανίας
στην Ελληνική Δημοκρατία

Зміст | Περιεχόμενα

6

8	Передне слово	Πρόλογος
Центр Κέντρο		
18	Грецький парк	Ελληνικό πάρκο
20	Будинок Потоцького, Маразлі	Κτήριο των Ποτότσκι και Μαρασλή
22	Пам`ятний знак першим грецьким поселенцям	Αναμνηστική στήλη για τους πρώτους Έλληνες αποίκους
24	Воронцовський провулок, 1	Πάροδος Βοροντσόβσκι 1
25	Морський вокзал	Σταθμός λιμένος
26	Будинок Родоканакі	Οικία του Ροδοκανάκη
28	Одеська міська рада	Δημαρχείο της Οδησσού
29	Скульптура «Лаокоон»	Γλυπτό «Λαοκόον»
30	Особняк Маразлі	Αρχοντικό του Μαρασλή
32	Музей західного та східного мистецтва	Μουσείο Δυτικής και Ανατολικής Τέχνης
34	Національний академічний театр опери та балету	Εθνικό Ακαδημαϊκό Θέατρο Όπερας και Μπαλέτου
35	Скульптурна композиція «Ерот і Психея»	Γλυπτική σύνθεση «Έρως και Ψυχή»
36	Будинок Родоканакі з крамницями	Οίκημα του Ροδοκανάκη με καταστήματα
38	Вул. Ланжеронівська, 14	Οδός Λανζερόνιβска 14
39	Прибутковий будинок Севастопуло	Πολυκατοικία του Σεβαστόπουλου
40	Прибуткові будинки Маврокордато	Πολυκατοικίες των Μαυροκορδάτων
42	Одеський музей нумізматики	Νομισματικό Μουσείο της Οδησσού
43	Провулок Красний (Грецький)	Πάροδος Κράσνι (Χρέτσκι)
44	Філія Грецького Фонду Культури	Παράρτημα του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού
46	Музей «Філікі Етерія»	Μουσείο της Φιλικής Εταιρείας
48	Скульптурна композиція «Клятва засновників Філікі Етерія»	Γλυπτική σύνθεση «Ο όρκος των ιδρυτών της Φιλικής Εταιρείας»
50	Грецька площа	Ελληνική πλατεία
52	Пам`ятник Григорію Маразлі	Προτομή Γρηγορίου Μαρασλή
53	Одеське художнє училище ім. М.Б.Грекова	Σχολή τέχνης της Οδησσού «Μ. Γκρέκοφ»

54	Будинок грецького товариства	Μέγαρο της Ελληνικής Κοινότητας
56	Бізнес-центр «Ольвія»	Επιχειρηματικό κέντρο «Ολβία»
56	Будинок Кумбарі	Κτήριο του Κουμπάρη
58	Будинок Родоканакі (готель «Одеський»)	Κτήριο του Ροδοκανάκη (ξενοδοχείο «Οντέσκι»)
59	Будинок Папудова	Κτήριο του Παπούδωφ
62	Спасо-Преображенський катедральний собор	Καθεδρικός Ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος
63	Прибутковий будинок Грецької Свято-троїцької церкви	Κτήριο ιδιοκτησίας της ελληνικής εκκλησίας της Αγίας Τριάδας
65	Будинок торгівельних рядів Кумбарі	Οίκος εμπορικών συναλλαγών του Κουμπάρη
66	Свято-Троїцький (грецький) собор – православний храм	Ελληνικός ορθόδοξος ναός της Αγίας Τριάδας
68	Грецьке училище	Ελληνική σχολή
70	Прибутковий будинок Севастопуло	Πολυκατοικία του Σεβαστόπουλου
72	Вулиця Маразліївська	Οδός Μαρασλή
73	Прибутковий будинок Петрокино (Вул. Троїцька, 20)	Πολυκατοικία του Πετροκόκκινου (Οδός Τρόιτσκα 20)
74	Прибутковий будинок Петрокино (Вул. Троїцька, 18)	Πολυκατοικία του Πετροκόκκινου (Οδός Τρόιτσκα 18)
76	Будівля Грецького чоловічого родоканакієвського училища	Κτήριο της Ελληνικής Σχολής Αρρένων του Ροδοκανάκη
78	Будівля Грецького жіночого родоканакієвського училища	Κτήριο του ελληνικού Ροδοκανάκειου Παρθεναγωγείου
80	Пам'ятник Григорію Маразлі	Μνημείο Γρηγορίου Μαρασλή
82	Прибутковий будинок братів Петрокино	Πολυκατοικία των αδελφών Πετροκόκκινου
84	Прибутковий будинок П.М.Мавроматіса	Πολυκατοικία του Μαυρομμάτη
86	Вул. Базарна, 18	Οδός Μπαζάρνα 18

Навколо центру | Γύρω από το κέντρο

88	Одеський художній музей	Μουσείο Καλών Τεχνών της Οδησού
90	Вул. Торгова, 6	Οδός Τορχόβα 6
90	Прибутковий будинок Ламзакі	Πολυκατοικία του Λαμζάκη
92	Вул. Єлісаветинська, 4	Οδός Ελισαβέτινσκα 4
94	Будинок Фундуклея	Πολυκατοικία του Φουντουκλή

96	Апарт-отель «Κοστανді»	Ξενοδοχείο διαμερισμάτων «Κωνσταντής»
96	Будинок, в якому мешкав К.Κοστανді	Το σπίτι όπου διέμενε ο Κ. Κωνσταντής
98	Одеська національна музична академія	Εθνική Μουσική Ακαδημία της Οδησού
100	Одеська дитяча художня школа 6	Παιδική σχολή τέχνης της Οδησού
102	Південноукраїнський національний педагогічний університет	Θνικό Παιδαγωγικό Πανεπιστήμιο της Νότιας Ουκρανίας
104	Καρετний провулок, 15	Πάροδος Καρέντι 15
106	Іллінська церква Афонського подвір`я	Εκκλησία του Αγιορείτικου μετοχίου του Προφήτη Ηλία
108	Одеський академічний театр музичної комедії	Ακαδημαϊκό Θέατρο Μουσικής Κωμωδίας της Οδησού
110	Вул. Пироговська, 5	Οδός Πιροχόφσκα 5
112	Прибутковий будинок Родоканакі	Πολυκατοικία του Ροδοκανάκη
113	Прибутковий будинок Барбаріго	Πολυκατοικία του Μπαρμπαρίγου
114	Καθεδρальный собор Святого Праведного о. Іоанна Κρονштадтського	Καθεδρικός Ναός του Αγίου Ιωάννη της Κρονστανδης
116	Одеський національний політехнічний університет	Εθνικό Πολυτεχνείο της Οδησού
118	Καθεδρα вищої та прикладної математики Одеської національної академії харчових технологій	Τμήμα Ανωτάτων και Εφαρμοσμένων Μαθηματικών της Εθνικής Ακαδημίας Τεχνολογιών Τροφίμων της Οδησού
120	Державна установа «Інститут очних хвороб і тканинної терапії»	Κρατικό ίδρυμα «Ινστιτούτο οφθαλμικών παθήσεων και θεραπείας ιστών»
122	Церква святих мучеників Адріана та Наталії	Εκκλησία των Αγίων Μαρτύρων Αδριανού και Ναταλίας

Περεдмістя | Προάστεια

126	Жевахова гора	Λόφος Ζεβάχοβα
128	Будинок бактеріологічної станції	Κτήριο του μικροβιολογικού σταθμού
130	Провулок Олександра Стурдзи	Πάροδος Ολεξάντρ Στούρτζα
132	Друге християнське кладовище	Δεύτερο Χριστιανικό Νεκροταφείο
132	Вулиця Κοστανді	Οδός Κωνσταντη
134	Вулиця Інглезі	Οδός Ιγγλέση
136	Αρκαдія	Αρκάντια

Ізмаїл | Ιζμαήλ

140	Вулиця Грецька	Οδός Χρέτοκα (Ελληνική)
142	Грецький сквер	Ελληνικό πάρκο
142	Алея Олександра Іпсіланті	Αλέξανδρος Υψηλάντης
144	Свято-Покровський кафедральний собор	Μητροπολιτικός ναός Σβιάτο-Ποκρόφски
145	Свято-Миколаївська церква	Εκκλησία του Αγίου Νικολάου
146	Ізмаїльське грецьке національно-культурне товариство «Еллада»	Ελληνική Εθνική-Πολιτιστική Κοινότητα του Ισμαήλ «Ελλάδα»
148	Поклонний хрест	Προσκυνηματικός σταυρός
150	Вулиця Олександра Захаріаді	Οδός Ολεξάντρ Ζαχαριάδη
151	Ізмаїльська міська рада	Δημοτικό συμβούλιο του Ιζμαήλ
152	Ізмаїльський історико-краєзнавчий музей Придунав'я	Τοπικό Μουσείο Ιστορίας του Δέλτα του Δούναβη
153	Вул. Героїв Сталінграду, 47	Οδός Ηρώων Στάλινγκραντ 47

Білгород-Дністровський | Μπίλχοροντ-Ντνιστρόφски

156	Білгород-Дністровський	Μπίλχοροντ-Ντνιστρόφски
158	Іоанно-Предтеченська (грецька) церква	Ελληνική εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή
160	Білгород-Дністровський краєзнавчий музей	Λαογραφικό μουσείο του Μπίλχοροντ - Ντνιστρόφски
162	Міська рада	Δημαρχείο της πόλης

Інші райони | Άλλες περιοχές

168	Маєток Курісів	Αρχοντικό των Κουρήδων
170	Садіба Курісів	Έπαυλη των Κουρήδων
172	Село Іванове, Лиманський район	Χωριό Ιβάνοβε, δήμος Λιμάνски
174	Олександрівка	Ολεξάντριβκα
176	Ніконій	Νικώνιον
179	Овідіюполь	Οβιδιόπολ
180	Село Лісне, Тарутинський район	Χωριό Λίσνε, δήμος Ταρούτινски
182	Маразліївка	Μαραζλίγβκα
184	Джерела – Бібліографія	Πηγές – Βιβλιογραφία

Грецька присутність у чорноморському регіоні існувала задовго до Київської Руси. Початок заснування тут синами і дочками Еллади колоній (Ольвія, Тіра, Ніконій та ін.) припадає на VI століття до нашої ери.

Згодом грецька еміграція (приїздили ченці, військовики, купці) до Російської імперії – у складі якої перебували українські землі – відбувалася упродовж всього турецького панування. Московія щиро зустрічала грецьких переселенців. Спільність релігії та пов'язаний з цим вагомий грецький культурний вплив і політична доктрина «третього Риму» були підставою для взаємовідносин між московськими царями та візантійськими імператорами і ставили греків у Московській державі в особливе, порівняно з іншими іноземцями, становище.

Від XVIII століття центром грецької еміграції до Росії стало українське місто Ніжен, в якому греки створили своє товариство («Ніженське грецьке купецьке братство»), мали власну церкву та суд.

Масова поява греків на південноукраїнських землях припадає на останні роки того ж століття, зокрема, після російсько-турецької війни 1787-1791 років. Чинам створеного 1795-го грецько-албанського дивізіону та їхнім родичам, що мали прибути до них з-за кордону, було виділено 15 тисяч десятин «зручної землі» поблизу Одеси. Водночас

Η ελληνική παρουσία στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας υπήρχε πολύ πριν από τους Ρως του Κιέβου. Η απαρχή της ίδρυσης αποικιών εκεί από τους γιους και τις θυγατέρες της Ελλάδας (Ολβία,

Τύρας, Νικώνιον κλπ.) ανάγεται στον 6ο αιώνα π.Χ.

Αργότερα, καθ' όλη τη διάρκεια της τουρκικής κυριαρχίας, συνεχιζόταν η μετανάστευση Ελλήνων (μοναχών, στρατιωτικών και εμπόρων) στη Ρωσική Αυτοκρατορία, η οποία περιελάμβανε και ουκρανικά εδάφη. Η Μοσχοβία καλωσόριζε εγκάρδια τους Έλληνες επόικους. Η κοινή θρησκεία μαζί με τη συνεπαγόμενη σημαντική ελληνική πολιτιστική επιρροή και το πολιτικό δόγμα της «τρίτης Ρώμης» αποτέλεσαν τη βάση για τις σχέσεις μεταξύ των Τσάρων της Μοσχοβίας και των Βυζαντινών αυτοκρατόρων και έθεσαν τους Έλληνες σε ξεχωριστή θέση σε σχέση με άλλους ξένους στην πολιτεία της Μοσχοβίας.

Από το 18ο αιώνα, το κέντρο της ελληνικής μετανάστευσης στη Ρωσία ήταν η ουκρανική πόλη Νίζνι, όπου οι Έλληνες εγκαθίδρυσαν τη δική τους κοινότητα (την Ελληνική Εμπορική Αδελφότητα του Νίζνι) ενώ είχαν δική τους εκκλησία και δικαστήρια.

Η μαζική εμφάνιση των Ελλήνων στη νότια Ουκρανία χρονολογείται από τα τέλη του ίδιου αιώνα, συγκεκριμένα μετά το ρωσο-τουρκικό πόλεμο του 1787-1791. Στις τάξεις της ελληνοαλβανικής μεραρχίας που δημιουργήθηκε το 1795 και στους συγγενείς τους που επρόκειτο να έρθουν μαζί τους από το εξωτερικό διατέθηκαν 15.000

російський уряд вдався до заходів приваблення до Південної Пальміри греків-колоністів.

Російсько-турецька війна 1806-1812 років спричинила подальше зростання грецької людності в Росії, найперше за рахунок приєднання Бессарабії, в містах якої (Ізмаїлі, Кілії, Аккермані) і за турецького панування селилися греки. Грецька колонія утворилася й в містечку Рені.

1795 року греки становили 10% населення Одеси, набагато більшою була їхня частка в середовищі купців. Комерція стала основою добробуту грецької громади міста; на початку XIX ст. Одеса стає одним із найважливіших «вузлів» міжконтинентальної грецької торговельної мережі. Деякі греки, що прибули до Одеси без грошей або ж з невеликим капіталом, стають власниками торговельних фірм з мільйонними оборотами (1817 року заможність 10 багатих грецьких купців оцінювалась у 10 млн. рублів).

Улітку 1814-го в Одесі постало таємне Товариство «Філікі Етерія», яке ставило за мету звільнення Греції від османського ярма, а в жовтні 1820 р. в Ізмаїлі грецькі патріоти ухвалили план національно-визвольної революції, що призвела до здобуття країною незалежності.

Виявом пошанування широким загалом чеснот переважно грецьких підприємців було обрання їх міськими Головами: І.Захаріаді та Н.Іліаді – Ізмаїлу, М.Мутафоло, М.Фемеліді та Г.Спіліоті – Аккерману (Білгород-Дністровський), І.Кафеджі (Кафажи), І.Амвросію, Д.Інглезі, К.Папудова і Г.Маразлі – Одеси.

Уславились греки й благодійництвом, щедро жертвуючи не лише на «свої» церкви, навчальні

стрέμματα «βολικής γης» κοντά στην Οδησό. Ταυτόχρονα, η ρωσική κυβέρνηση έλαβε μέτρα για την προσέλκυση Ελλήνων μετοίκων στη «Νότια Παλμύρα».

Ο ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1806-1812 οδήγησε σε περαιτέρω διεύρυνση του ελληνικού πληθυσμού στη Ρωσία, κυρίως λόγω της προσάρτησης της Βεσσαραβίας, στις πόλεις της οποίας (Ιζμαήλ, Κίλια, Άκερμαν) και υπό τουρκική κυριαρχία, εγκαταστάθηκαν οι Έλληνες. Στην πόλη Ρενί δημιουργήθηκε μια ελληνική παροίκια.

Το 1795 οι Έλληνες αποτελούσαν το 10% του πληθυσμού της Οδησού, ενώ το ποσοστό τους στις τάξεις των εμπόρων ήταν πολύ μεγαλύτερο. Το εμπόριο έγινε η βάση της ευημερίας της ελληνικής κοινότητας της πόλης. στις αρχές του δέκατου ένατου αιώνα. Η Οδησός γίνεται ένας από τους σημαντικότερους «κόμβους» του διεπαιρωτικού ελληνικού εμπορικού δικτύου. Ορισμένοι Έλληνες, που ήρθαν στην Οδησό χωρίς χρήματα ή με λίγα κεφάλαια, έγιναν ιδιοκτήτες εμπορικών εταιρειών με τζίρο εκατομμυρίων (το 1817 ο πλούτος 10 πλούσιων Ελλήνων εμπόρων εκτιμήθηκε σε 10 εκατομμύρια ρούβλια).

Το καλοκαίρι του 1814 ιδρύθηκε στην Οδησό η μουσική οργάνωση «Φιλική Εταιρία» για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον οθωμανικό ζυγό και τον Οκτώβριο του 1820, στο Ιζμαήλ, οι Έλληνες πατριώτες ενέκριναν ένα σχέδιο εθνικής απελευθερωτικής επανάστασης που οδήγησε στην ανεξαρτησία της χώρας.

Η εκλογή πολλών Ελλήνων επιχειρηματιών σε θέσεις δημάρχων ήταν μια εκδήλωση σεβασμού από το ευρύ κοινό προς τις αρχές τους: Ι. Ζαχαριάδης και Ν. Ιλιάδης στο Ιζμαήλ. Μ. Μουτάφολος, Μ. Θεμελίδης και Γ. Σπηλιώτης στο Άκερμαν (σημερινό Μπίλ-

та просвітні заклади, громадські інституції і сиротинці (Маразлі, Родоκανакі, Маврокордато, Фундуклей, Папудови, Куріси, Захаріаді, Кумбарі та ін.).

Вагомим був і є внесок синів та дочок Еллади в розвій наукового та культурно-мистецького життя Північного Причорномор'я: імена Киріяка Костанді, Володимира і Олександра Фемеліді, інших достойників відомі й поза Україною.

Прикметно, що свою першу філію Грецький Фонд Культури відкрив саме в Одесі. У її доробку – численні заходи, які інформують широкий загал про грецький гуманітарний обшир.

Сьогоденна Одещина – це кілька дієвих громадських організацій, які відчують постійне піклування матірної держави, вулиці та площі, названі іменами видатних уроджених Греції та другої батьківщини, інституції, які носять їхні імена, численні пам'ятки археології, історії, культури, архітектури та містобудування «грецького походження», культурно-мистецькі та масові заходи, участь в яких беруть греки не лише краю, а й їхні родаки з інших регіонів України та Греції.

Igor Винниченко

χοροντ-Ντινιστρόφски). Ι. Καφετζής, Ι. Αμβρόσιος, Δ. Ιγγλέσης, Κ. Παπούδωφ και Γ. Μαρασλής στην Οδησό.

Οι Έλληνες έγιναν επίσης διάσημοι για τη φιλανθρωπία τους προσφέροντας γενναιοδωρα, όχι μόνο στις «δικές τους» εκκλησίες, αλλά και σε σχολεία και εκπαιδευτικά ιδρύματα, κοινωφελή ιδρύματα και ορφανοτροφεία (Μαρασλής, Ροδοκανάκης, Μαυροκορδάτος, Φουντουκλής, Παπούδωφ, Κουρή, Ζαχαριάδης, Κουμπάρης κ.α.).

Η συμβολή των γίων και των θυγατέρων της Ελλάδας στην ανάπτυξη της επιστημονικής, πολιτιστικής και καλλιτεχνικής ζωής των ακτών της Βόρειας Μαύρης Θάλασσας ήταν και παραμένει σημαντική: τα ονόματα των Κυριάκου Κωνσταντή, Βλαδίμηρου και Αλέξανδρου Θεμελίδη και άλλων διακεκριμένων είναι γνωστά και εκτός Ουκρανίας.

Είναι αξιοσημείωτο ότι το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού άνοιξε το πρώτο του παράρτημα στην Οδησό. Οργανώνει πολυάριθμες εκδηλώσεις που ενημερώνουν το κοινό για την ελληνική ανθρωπιστική κοινότητα.

Στη σημερινή περιφέρεια της Οδησού υπάρχουν αρκετοί ενεργοί δημόσιοι οργανισμοί που νιώθουν τη συνεχή φροντίδα της μητέρας πατρίδας, δρόμοι και πλατείες που φέρουν το όνομα διακεκριμένων κατοίκων της Ελλάδας και της δεύτερης πατρίδας τους, ιδρύματα που φέρουν τα ονόματά τους, πολλά μνημεία αρχαιολογίας, ιστορίας, πολιτισμού, αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας «ελληνικής προέλευσης», πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και μαζικές εκδηλώσεις, στις οποίες συμμετέχουν όχι μόνο Έλληνες της περιοχής, αλλά και συμπατριώτες τους από άλλες περιοχές της Ουκρανίας και της Ελλάδας.

Γιγοp Bιννιτσένκο

Ісаєве | Ισαγεβε

Курісове | Κουρίσοβε

Іванове | Ιβάνοβε

Одеса
Οδησσός

Олександрівка | Ολεξάντριβκα

Овідіополь | Οβιδіόπολ

Білгород-Дністровський
Μπιλχοροντ-Ντινιστρόφσκι

Μαραζіївка
Μαραζλίγβκα

Ніконій | Νικώνιον

Μαραζіївка
Μαραζλίγβκα

Ізмаїл
Ιζμαήλ

Odesa

Hradonachalnytska Street

Rozkydailivska Street

Kolontaivska Street

Bohdana Khmelnytskoho Street

Mechnykova Street

Panteleimonivska Street

Preobrazhenska Street

Katerynynska Street

Rishelievskā Street

Troitska Street

Us\$tr

Centre

Zhukovskoho

Bunina S

Katerynynska Street

Vilskovy Descent

Preobrazhenska Street

Pastera Street

Sofiivska Street

Pastera Street

Marynesko Descent

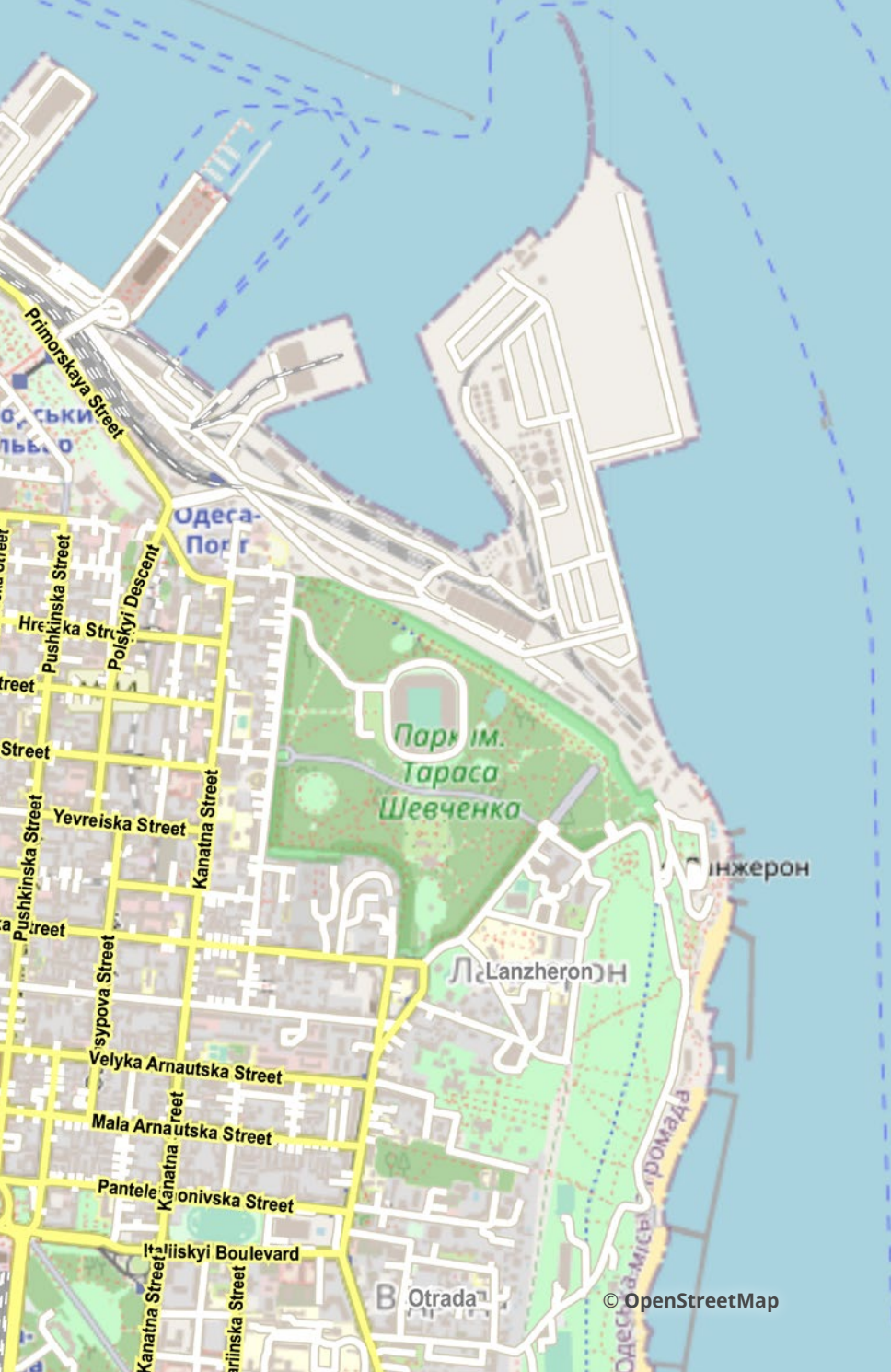
Lva Tolstoho Street

Dihlpyrionivsk
Tyraspolska Street

Tyraspol'ska Street

Lva Tolst

Staroportofrankivska Street

Primorska Street

Pushkinska Street

Polskyi Descent

Hrechka Str

Street

Pushkinska Street

Yevreiska Street

Kanatna Street

Sypova Street

Velyka Arnautska Street

Mala Arnautska Street

Pantele Kanatna Street

Konivska Street

Ilyiyskiy Boulevard

Kanatna Street

Arinska Street

Парк ім.
Тараса
Шевченка

Парк Ланжерон

інженерон

В Отрада

© OpenStreetMap

Центр | Κέντρο

Приморський бульвар

Грецький парк

У врочистому відкритті (2 вересня 2018 року) його арт-зони взяли участь міністер закордонних справ України П.Клімкін, мер Пірею Я.Мораліс, меценат реконструкції парку, очільник Благодійного фонду П.Бумбурас, дипломати та представники міської влади.

Реконструкція Грецького парку розпочалася 2017-го. Міська влада затвердила створений фахівцями будівельної компанії «Гефест» проект благоустрою території, на якій раніше містився Місячний парк.

Для запобігання зсувам на схилі будівельники забили майже 700 паль і встановили потужну підпірну стіну.

Грецький парк поділений на три умовних частини: арт-зону під відкритим небом, дитячу розважальну і прогулянкову. Його загальна площа – майже 34 тисячі квадратних метрів, у тому озеленено дві третини території.

Кожна частина парку обладнана прогулянковими терасами, алеями і парковими меблями. Доступ у парк забезпечений за допомогою масивних сходів із верхньої тераси Приморського бульвару, панорамного ліфта та наскрізного тунелю під Потьомкінськими сходами, що з'єднує Грецький і Стамбульський парки. Також передбачені варіанти пересування для людей з обмеженими фізичними можливостями.

Головна унікальна пам'ятка – фонтан «Початок початків», створений одеським скульптором М.Ревою.

Одеська міська влада вшанувала внесок П. Бумбураса в розвій Одеси «Почесною відзнакою Одеського міського Голови імені Г.Г.Маразлі II ступеню.

Λεωφόρος Πριμόρσκι (Prymorskiy bulvar)

Ελληνικό πάρκο

Στις 2 Σεπτεμβρίου 2018, στην επίσημη έναρξη της ζώνης τέχνης του πάρκου συμμετείχαν ο Υπουργός Εξωτερικών της Ουκρανίας Παβλό Κλίμκιν, ο Δήμαρχος Πειραιά Γ. Μοράλης, ο χορηγός της ανακατασκευής του πάρκου και επικεφαλής του Ιδρύματος Μπούμπουρα, Παντελής Μπούμπουρας, διπλωμάτες και εκπρόσωποι των τοπικών αρχών.

Η ανακατασκευή του Ελληνικού Πάρκου ξεκίνησε το 2017. Οι αρχές της πόλης ενέκριναν το σχέδιο του οικοδομικού ομίλου «Ηφαιστος» για τα έργα στο πρώην Πάρκο της Σελήνης.

Για την πρόληψη των κατολισθήσεων στις πλαγιές του λόφου, οι κατασκευαστές στερέωσαν 700 πασσάλους και ανήγειραν ένα ισχυρό τοίχιο αντιστήριξης.

Το Ελληνικό πάρκο χωρίζεται σε τρία μέρη: υπαίθρια ζώνη τέχνης, ψυχαγωγίας για παιδιά και πεζοπορίας. Η συνολική έκταση του πάρκου είναι σχεδόν 34 στρέμματα, το δύο τρίτα της οποίας είναι πλούσια σε δένδρα και φυτά.

Κάθε μέρος του πάρκου περιλαμβάνει αναβαθμίδες, παγκάκια και μονοπάτια. Η πρόσβαση στο πάρκο γίνεται με τεράστιες σκάλες από την επάνω αναβαθμίδα της λεωφόρου Πριμόρσκι, έναν πανοραμικό ανελκυστήρα και ένα τούνελ κάτω από τις σκάλες του Ποτέμκιν που συνδέει το Ελληνικό πάρκο με το πάρκο της Κωνσταντινούπολης. Επίσης παρέχονται μέσα πρόσβασης για άτομα με ειδικές ανάγκες.

Το κύριο μνημείο του Ελληνικού Πάρκου είναι το μοναδικό σιντριβάνι «Αρχή των αρχών», φιλοτεχνημένο από τον Ουκρανό γλύπτη Μ. Ρέβα.

Οι δημοτικές αρχές της πόλης της Οδησσού βράβευσαν τη συνεισφορά του Π. Μπούμπουρα στην ανάπτυξη της πόλης με την «Τιμητική διάκριση του Δημάρχου της Οδησσού 'Γ. Μαρασλής'», 2ης τάξης.

Приморський бульвар, 1

Будинок Потоцького, Маразлі

Зведений 1826 року триповерховий особняк графа Олександра Станіслава Потоцького (1778–1845), завдяки вигідному розташуванню в самому центрі старого міста, у 1840–1850-х виконував функцію міської канцелярії одеського генерал-губернатора. Тоді ж (у 1845 р.) на замовлення тогочасного власника була проведена реконструкція будівлі за проектом Джованні Скудієрі.

Адміністративна кар'єра будівлі закінчилася з переходом до рук дійсного статського радника Григорія Григоровича Маразлі (1831–1907), який для початку замовив модернізацію будівлі, основна частина якої була спрямована на збільшення її площі. Роботи проводилися в 1874-му за планом архітекта Ф.Гонсіоровського і назавжди змінили колись простий прямокутник його силуету на складний периметр.

Приватна резиденція приносила своєму власникові чималий прибуток від орендованих апартаментів. Зокрема, у 1884-му тут мешкав одеський градоначальник П.П.Косаговський, а за півтора десятка років по тому – гласний Одеської міської Думи, Голова Одеського біржового комітету Г.Е.Вейнштейн.

Пам'ятка архітектури та містобудування національного значення.

Λεωφόρος Πριμόρσκι 1 (Prymorskiy bulvar, 1)

Κτήριο των Ποτότσκι και Μαρασλή

Χτισμένο το 1826, το τριώροφο αρχοντικό του κόμη Ολεξάντρ Στανισλάβ Ποτότσκι (1778-1845), λόγω της πλεονεκτικής του τοποθεσίας στην καρδιά της παλαιάς πόλης, χρησίμευσε ως επίσημη έδρα του γενικού κυβερνήτη της Οδησσού τη δεκαετία του 1840 και του 1850. Την ίδια εποχή (το 1845), κατόπιν αιτήματος του τότε ιδιοκτήτη, το κτήριο ανακατασκευάστηκε σύμφωνα με σχέδια του Τζιοβάνι Σκουντιέρι.

Η διοικητική χρήση του κτηρίου τελείωσε με τη μεταβίβασή του στα χέρια του τακτικού κρατικού συμβούλου Γρηγορίου Μαρασλή (1831-1907), ο οποίος έδωσε εντολή για την ανακαίνισή του, με κύριο σκοπό την αύξηση του εμβαδού του. Οι εργασίες πραγματοποιήθηκαν το 1874 σύμφωνα με σχέδια του αρχιτέκτονα Φ. Γκονσιόρόφσκι και μετέτρεψαν ολοκληρωτικά την κάποτε απλή ορθογώνια σιλουέτα του κτηρίου σε μια περίπλοκη περίμετρο. Το ιδιωτικό ακίνητο απέφερε στον ιδιοκτήτη του σημαντικά έσοδα από διαμερίσματα προς ενοικίαση. Συγκεκριμένα, εκεί ζούσε το 1884 ο δήμαρχος της Οδησσού Π. Κοσαγκόφσκι και μιάμιση δεκαετία αργότερα, ο Γκ. Βαϊνστάιν, μέλος της Δούμας της Οδησσού και πρόεδρος της επιτροπής του χρηματιστηρίου της Οδησσού.

Χαρακτηρίζεται ως μνημείο αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας εθνικής σημασίας.

Приморський бульвар (північно-західна частина)

Пам`ятний знак (стела) першим грецьким поселенцям

Напис на виготовленому з металу знакові сповіщає, що «на цьому місці двадцять шість століть тому оселилися перші грецькі колоністи, заклавши основи міської культури на берегах Одеської затоки». У формі монет на ньому зображені античні колонії Північно-Західного Причорномор'я: Тіра, Ольвія, Ніконій. А також гавань Істріан, яка була на місці

Одеси. Верхівку знаку прикрашає бронзова копія давньогрецької винної чаші килика, на якій напис ΕΚ ΠΙΝΕΣ ΤΑΧΟ (грецькою «пий швидко»).

Стелу було врочисто відкрито 2 вересня 2017 р., а виготовлено коштом Голови Благодійної організації «Фонд Бумбураса» Пантелеймоном (Пантелісом) Бумбурасо.

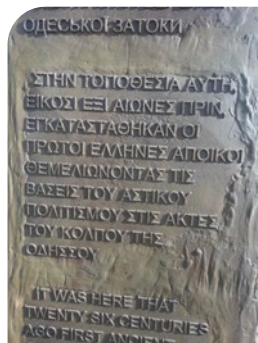

📍 Λεωφόρος Πριμόρσκι (βορειοδυτικό τμήμα)

Αναμνηστική στήλη για τους πρώτους Έλληνες αποίκους

Η επιγραφή στο μεταλλικό μνημείο σημειώνει ότι «στην τοποθεσία αυτή, είκοσι έξι αιώνες πριν, εγκαταστάθηκαν οι πρώτοι Έλληνες άποικοι θέτοντας τις βάσεις του αστικού πολιτισμού στις ακτές του κόλπου της Οδησσού». Με τη μορφή νομισμάτων απεικονίζει τις αρχαίες αποικίες της ακτής της βορειοδυτικής Μαύρης Θάλασσας: Τύρας, Ολβία, Νικώνιον. Όπως επίσης το λιμάνι Ίστρια, που βρισκόταν στην περιοχή της Οδησσού. Το πάνω μέρος της στήλης είναι διακοσμημένο με χάλκινο αντίγραφο αρχαιοελληνικού κύλικα κρασιού, που φέρει την επιγραφή ΕΚΠΙΝΕΣ ΤΑΧΟ (πίνε ταχέως).

Η στήλη εγκαινιάστηκε στις 2 Σεπτεμβρίου 2017 και δημιουργήθηκε με χορηγία του προέδρου του φιланθρωπικού οργανισμού «Ίδρυμα Μπούμπουρα», Παντελή Μπούμπουρα.

Воронцовський провулок, 1

У цьому будинку 1900-го мешкав спадковий почесний громадянин, один із чотирьох директорів Одеського міського кредитного товариства, скарбник Одеського товариства для піклування про немовлят і породіль, член ради Грецького благодійного товариства (Головою обох Товариств був Г.Маразлі) Микола Хіонакі. У 1890-х – член міської Управи, завідувач театрального відділення (директор міського театру). Член театральної комісії, яка здійснювала керівництво міськими театрами.

У 1880-х був власником будинку Ч. 15/3 на Серединській площі (тепер парк «Серединський сквер»).

Πάροδος Βοροντσόβσκι 1 (Vorontsovs'kiy prov., 1)

Σε αυτό το σπίτι ζούσε το 1900 ένας κληρονομικά επίτιμος πολίτης, ένας από τους τέσσερις διευθυντές της Πιστωτικής Ένωσης της Οδησσού, ταμίας της εταιρείας για τη φροντίδα των βρεφών και των μητέρων της Οδησσού, μέλος της Ελληνικής Φιλανθρωπικής Αδελφότητας (πρόεδρος και των δύο εταιρειών ήταν ο Γ. Μαρασλής), ο Νικόλαος (Μικόλα) Χιονάκης. Το 1890 ήταν μέλος του δημοτικού συμβουλίου και επικεφαλής του τμήματος θεάτρου (διευθυντής του Δημοτικού Θεάτρου). Ήταν επίσης μέλος της επιτροπής θεάτρου, η οποία διαχειριζόταν τα θέατρα της πόλης.

Το 1880 ο Νικόλαος Χιονάκης ήταν ιδιοκτήτης του οικήματος στην πλατεία Σερέντινσκι (πάρκο Σερέντινσκι σήμερα).

📍 Приморський бульвар, 6

Μορський вокзал

На його території знаходиться бронзова скульптура «Золоте дитя» (автор проекту і скульптор Е.Неізвестний), урочисто відкрита 9 травня 1995 року. Елементарні композиції – на постаменті – є «вітри» (що символізують свободу, енергію, силу та рух), а також монети, які, ймовірно, свідчать про добробут. Одна з них символізує Елладу.

Скульптура заввишки 4 метри – найбільша в світі фігура малюка.

📍 Λεωφόρος Πριμόρσκι 6 (Primors'kiy bul., 6)

Σταθμός λιμένος

Εκεί βρίσκεται το χάλκινο γλυπτό «Χρυσό παιδί», δημιουργία του γλύπτη Ε. Νεϊζβέστνι, το οποίο εγκαινιάστηκε στις 9 Μαΐου 1995. Τα στοιχεία της σύνθεσης στο βάθος είναι «άνεμοι», που συμβολίζουν την ελευθερία, την ενέργεια, τη δύναμη και την κίνηση, καθώς και νομίσματα, που πιθανώς υποδηλώνουν ευημερία. Ένα από αυτά συμβολίζει την Ελλάδα.

Το ύψους 4 μέτρων γλυπτό είναι η μεγαλύτερη μορφή μωρού στον κόσμο.

Приморський бульвар, 10

Будинок Родоканакі

Батьківщиною представників цієї родини був острів Хіос. 1819-го Емануїл Родоканакі заснував в Одесі торговий дім (для якого було придбано цей будинок), керувати яким доручив братові Федору. У 1828 р. Федір одружився на Аріеті (доньці хіоського купця Фоми Галаті), а в 1834-му грецьким урядом він призначається послом в Одесі. Від середини XIX ст. Ф. Родоканакі – власник суден і пароплавів, купець першої гільдії, комерційний радник. У 1847 р. його родина володіла капіталом в 2,5 млн. рублів.

За цією ж адресою в 1883 р. мешкав син Федора Перикл Родоканакі – спадковий почесний громадянин, гласний (депутат) міської Думи, член облікового комітету Одеської контори Державного банку, Одеського комітету торгівлі та мануфактур, Голова Одеського кредитного товариства. 1898 р. ділянку (з будинком) було продано Г.Вейнштейну.

Будинок – Пам'ятка архітектури та містобудування національного значення.

📍 Λεωφόρος Πριμόρσκι 10 (Primors'kiy bul. , 10)

Οικία του Ροδοκανάκη

Πατρίδα των εκπροσώπων αυτής της οικογένειας ήταν το νησί της Χίου. Το 1819 ο Εμμανουήλ Ροδοκανάκης ίδρυσε στην Οδησσό οίκο εμπορικών συναλλαγών (για τον οποίο είχε αγοράσει αυτό το οίκημα), διαχειριστής του οποίου ήταν ο αδελφός του, Θεόδωρος (Φέντορ). Το 1828 ο Θεόδωρος παντρεύτηκε την Εριέττα (κόρη του Χιώτη εμπόρου Θωμά Γαλάτη) και το 1834 διορίστηκε από την ελληνική κυβέρνηση πρέσβης στην Οδησσό. Από τα μέσα του 19ου αιώνα, ο Θεόδωρος Ροδοκανάκης ήταν ιδιοκτήτης ιστιοφόρων και ατμόπλοιων, έμπορος της πρώτης συντεχνίας, εμπορικός σύμβουλος. Το 1847 η οικογένειά του διαχειριζόταν κεφάλαια 2,5 εκατομμυρίων ρουβλίων.

Στην ίδια διεύθυνση ζούσε το 1883 ο γιος του Θεόδωρου, Περικλής Ροδοκανάκης, κληρονομικά επίτιμος δημότης, μέλος της Δούμας (δημοτικού συμβουλίου) της πόλης, μέλος του γραφείου της επιτροπής της Κρατικής Τράπεζας της Οδησσού, της Επιτροπής Εμπορίου και Βιομηχανίας, επικεφαλής της Πιστωτικής Εταιρείας της Οδησσού. Το 1898 το οικόπεδο (με το οίκημα) πωλήθηκε στον Γκ. Βαϊνστάιν.

Το κτήριο είναι μνημείο αρχιτεκτονικής και πολεοδομικού σχεδιασμού εθνικής σημασίας.

📍 Δумська площа, 1

Οδесська міська рада

3-поміж прізвищ керманічів Південної Пальміри непоодинокими є грецькі. Міськими Головами Одеси були: Іван Кафеджи (Кафажи) (у 1800-1803 роках), Іван Амвросіо (упродовж 1806-1809 та 1821-1824 років), Дмитро (Димитріос) Інглезі (у 1818-1821 роках), Костянтин Папудов (подовж 1842-1845 років), Григорій Маразлі (у 1872, 1873, 1875 та в 1878-1895 роках).

У 2003 р. розпорядженням Одеського міського Голови було встановлено «Почесну відзнаку Одеського міського Голови імені Г.Г.Маразлі». «На славу і розквіт Одеси» - такі слова вигравірувано на цій нагороді (вона має три ступені); у центрі композиції – барельєф Маразлі на тлі хреста в обрамленні променів. Відзнака є нагородою (заохоченням) за вагомий внесок у розвиток Одеси у економічній, науково-технічній, соціально-культурній царині, активну громадську, благодійну та миротворчу діяльність. Статус особи, що отримала Почесну відзнаку всіх трьох ступенів дорівнюється до статусу осіб, які мають звання «Почесний громадянин Одеси».

📍 Πλατεία Ντούμσκα 1 (Dums'ka ploshscha, 1)

Δημαρχείο της Οδησσού

Μεταξύ των ονομάτων των εξεχόντων της «Νότιας Παλμύρας» υπάρχουν και αρκετά ελληνικά. Δήμαρχοι της Οδησσού ήταν οι: Ιωάννης Καφετζής (1800-1803), Ιωάννης Αμβρόσιος (1806-1809 και 1821-1824), Δημήτριος Ιγγλέσης (1818-1821), Κωνσταντίνος Παπούδωφ (1842-1845), Γρηγόριος Μαρασλής (1872, 1873, 1875 και 1878-1895).

Το 2003 με απόφαση του δημάρχου της Οδησσού καθιερώθηκε η «Τιμητική διάκριση του Δημάρχου της Οδησσού 'Γ. Μαρασλής'». Επάνω στο παράσημο είναι χαραγμένο «Για τη δόξα και την ευημερία της Οδησσού» και μια εικόνα του Μαρασλή στο κέντρο του σταυρού περικυκλωμένου από ακτίνες. Η διάκριση είναι για τη βράβευση και την ενθάρρυνση σημαντικής συμβολής στην ανάπτυξη της Οδησσού στον οικονομικό, επιστημονικό, τεχνικό, κοινωνικο-πολιτιστικό τομέα, ή για ενεργές δημόσιες, φιλανθρωπικές και ειρηνευτικές δραστηριότητες. Το κύρος του προσώπου που λαμβάνει την τιμητική διάκριση και των τριών τάξεων είναι ισοδύναμο με το κύρος των κατόχων του τίτλου του «Επίτιμου πολίτη της Οδησσού».

 Вул. Ланжеронівська, 4

Скульптура «Лаокоон»

Мраморова копія знаменитої скульптури «Лаокоон та його сини» міститься перед будівлею Археологічного музею. Цей витвір мистецтва було виготовлено на замовлення багатолітнього міського Голови Григорія Маразлі – як прикрасу для його дачі, що містилась наприкінці Французького бульвару. Після жовтневого перевороту 1917 р., на підставі «декретів» советської влади, скульптуру було націоналізовано (як і інше нерухоме майно) і її шість разів перевозили з місця на місце, аж поки вона не опинилась (і простояла там уподовж 1927-1969 років) у сквері на перетині вулиць Преображенської та Спиридонівської.

На теперішньому місці – від 1971-го.

 Οδός Λανζερόνιβσκα, 4 (vul. Lanzheronivs'ka, 4)

Γλυπτό «Λαοκόον»

Το μαρμάρινο αντίγραφο του διάσημου γλυπτού «Σύμπλεγμα του Λαοκόοντα» βρίσκεται μπροστά στο Αρχαιολογικό Μουσείο. Αυτό το έργο τέχνης φιλοτεχνήθηκε κατόπιν παραγγελίας του δημάρχου Γρηγορίου Μαρασλή, ως διακόσμηση για την θερινή κατοικία του, η οποία βρισκόταν στο τέρμα της «Γαλλικής Λεωφόρου». Μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση του 1917, με βάση τα «διατάγματα» της σοβιετικής εξουσίας, το γλυπτό πέρασε στην κυριότητα του κράτους (όπως και άλλα ακίνητα) και μεταφέρθηκε έξι φορές από τόπο σε τόπο, ώπου κατέληξε στο πάρκο στη διασταύρωση των οδών Πρεομπραζένσκα και Σπιριντόνιβσκα, όπου ήταν στημένο μεταξύ των ετών 1927 - 1969. Στη σημερινή του τοποθεσία βρίσκεται από το 1971.

 Вул. Пушкінська, 4

Особняк Маразлі

Будинок, в якому тривалий час мешкав багаторічний міський Голова Григорій Маразлі (1831-1907), у 1822 р. купив його батько Григорій Іванович Маразлі.

Григорій Іванович Маразлі

Уродженець міста Філіппополі в Османській імперії (тепер – болгарське місто Пловдив) Г.І.Маразли (1770/80-1853) оселився в Одесі 1803-го. Раніше ж провадив торговельні справи в Херсоні і Таганрозі. Заняття хлібним експортом дозволило йому нажити великі статки. Меценат, активний учасник громадсько-політичного життя. Брав участь у заснуванні таємного національно-патріотичного товариства «Філікі Етерія», надавши для нього свій будинок. Допомігав Олександрі Іпсіланті в 1821 р. формувати загони для боротьби за визволення Греції від турецького панування.

Почесний громадянин Одеси. 1844-го грецький уряд нагородив його орденом Золотого кавалерського Христа Спасителя.

📍 Οδός Πούσκιν 4 (vul. Pushkins'ka, 4)

Αρχοντικό του Μαρασλή

Το σπίτι, όπου ζούσε ο μακρόβιος δήμαρχος της πόλης Γρηγόριος Γ. Μαρασλής (1831-1907), αγοράστηκε το 1822 από τον πατέρα του, Γρηγόριο Ι. Μαρασλή.

Ο Γρηγόριος Ι. Μαρασλής (1770/80-1853) καταγόταν από τη Φιλιππούπολη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (σημερινή βουλγαρική πόλη Πλόβντιβ) και εγκαταστάθηκε στην Οδησό το 1803. Νωρίτερα ασχολούνταν με εμπορικές συναλλαγές στο Χερσώνα και το Ταγανρόγκ. Οι εξαγωγές σιτηρών του επέτρεψαν να αποκομίσει μεγάλα χρηματικά ποσά. Ήταν ευεργέτης, ενεργό μέλος της κοινωνικής και πολιτικής ζωής. Συμμετείχε στην ίδρυση της μυστικής εθνικο-πατριωτικής οργάνωσης «Φιλική Εταιρεία», παρέχοντας το σπίτι του. Βοήθησε τον Αλέξανδρο Υψηλάντη το 1821 να συγκεντρώσει στρατεύματα προκειμένου να πολεμήσει για την απελευθέρωση της Ελλάδας από την τουρκική κυριαρχία.

Αναγορεύτηκε επίτιμος πολίτης της Οδησού. Το 1844 η ελληνική κυβέρνηση του απένειμε το Χρυσό Σταυρό του Ιππότη του τάγματος του Σωτήρος.

Вул. Пушкінська, 9

Музей західного та східного мистецтва

Зібрання античного відділу музею складають експонати грецької кераміки VI — II ст. до н.е., а також чудові зліпки з найбільш відомих творів грецької скульптури, які дають досить точне уявлення про оригінали.

У двох залах представлено понад 80 експонатів. З-поміж них – зліпки всіх уцілілих фігур скульптурної групи східного фронтона Парфенону – шедевра періоду високої класики, а також зліпки з прославлених скульптур: «Гермеса з немовлям Діонісом» Праксителя, «Аполлона Бельведерського» Леохара, знамениту «Венеру Мілоську» та ін. Вони були виконані західноєвропейськими майстрами в середині XIX ст. на замовлення Новоросійського університету. Також в експозиції представлена точна бронзова гальванокопія XIX в. бюста Діоніса, оригінал якого було знайдено на Виллі Папірусу в Геркуланумі.

Загалом експозиція охоплює всі періоди античності (від епохи архаїки) і дозволяє простежити всі етапи розвитку грецької скульптури. Також в експозиції представлена колекція кераміки Аттики, Коринфу і інших грецьких центрів. З-поміж 50 предметів – червонофігурні кратери для змішування води і вина, гідрії, амфори, чорнолакові канфари і ойнохої, чорнофігурні та білофонні лекіфи, фрагменти виразних теракотових статуєток, скляні бальзамарії.

📍 Οδός Πούσκιν 9 (vul. Pushkins'ka, 9)

Μουσείο Δυτικής και Ανατολικής Τέχνης

Οι συλλογές του τμήματος αρχαιοτήτων του μουσείου περιλαμβάνουν εκθέματα ελληνικής κεραμικής του 6ου - 2ου αι. π.Χ., καθώς και εντυπωσιακά αντίγραφα των πιο διάσημων έργων της ελληνικής γλυπτικής που δίνουν μια αρκετά ακριβή ιδέα για τα πρωτότυπα.

Περισσότερα από 80 εκθέματα παρουσιάζονται σε δύο αίθουσες. Ανάμεσά τους βρίσκονται αντίγραφα όλων των διασωθέντων μορφών της γλυπτικής σύνθεσης του ανατολικού αετώματος του Παρθενώνα (αριστούργημα της κλασικής περιόδου), καθώς και αντίγραφα των διάσημων γλυπτών «ο Ερμής με το βρέφος Διόνυσο» του Πραξιτέλους, «ο Απόλλων του Μπελβεντέρε» του γλύπτη Λεωχάρη, «η Αφροδίτη της Μήλου» και άλλα. Φιλοτεχνήθηκαν από δυτικοευρωπαίους καλλιτέχνες στα μέσα του 19ου αιώνα, κατόπιν αιτήματος του πανεπιστημίου Νοβοροσίσκ. Η έκθεση περιλαμβάνει επίσης ένα ορειχάλκινο πιστό αντίγραφο προτομής του Διόνυσου του 19ου αιώνα, το πρωτότυπο της οποίας βρέθηκε στη Έπαυλη των Παπύρων, στο Ερκολάνο της Ιταλίας.

Γενικά, η έκθεση καλύπτει όλες τις περιόδους της αρχαιότητας (από την αρχαϊκή εποχή) και δίνει την ευκαιρία στον επισκέπτη να ακολουθήσει όλα τα στάδια εξέλιξης της ελληνικής γλυπτικής. Παρουσιάζεται επίσης μια συλλογή κεραμικών της Αττικής, της Κορίνθου και άλλων ελληνικών κέντρων. Μεταξύ των 50 εκθεμάτων περιλαμβάνονται ερυθρόμορφοι κρατήρες για την ανάμιξη νερού και κρασιού, υδρίες, αμφορείς, θραύσματα πήλινων αγαλματιών και γυάλινα αγγεία.

📍 Провулок Чайковського, 1

Національний академічний театр опери та балету

2018-го найкращим фільмом міжнародної конкурсної програми журі Одеського кінофестивалю (у ньому взяли участь мистці з 95 країн) назвало роботу Бабіса Макрідіса «Жаль», а сам мистець був визнаний найкращим режисером (за що і отримав головний приз – «Золотого Дюка»). Сценарій до кінострічки написав володар «Оскара» Ефтіміс Філіппу.

У вересні ж 2014 р. на сцені одеської опери театр танцю «Роес» (Атени) з нагоди 200-ліття від створення Товариства «Філікі Етерія» представив глядачам виставу «Заховай в своєму серці Елладу». Вона аналізує зв'язки народів уподовж століть (починаючи від подорожі аргонавтів і перших контактів греків з жителями Тавриди), а також висвітлює спільну спадщину православ'я і тісні взаємини в Візантійську епоху. Танець і читання поетичних текстів виконали 12 грецьких акторів і танцюристів та 2 актори-одесити.

📍 Πάροδος Τσαϊκόφσκι 1 (Chaikovs'koho prov., 1)

Εθνικό Ακαδημαϊκό Θέατρο Όπερας και Μπαλέτου

Το 2018 το έργο «Οίκτος» του Μπάμπη Μακρίδη αναδείχθηκε η καλύτερη ταινία του διεθνούς διαγωνισμού από την κριτική επιτροπή του Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Οδησσού (στην οποία συμμετείχαν καλλιτέχνες από 95 χώρες), ενώ ο ίδιος αναγνωρίστηκε ως ο καλύτερος σκηνοθέτης κερδίζοντας το Χρυσό Δούκα. Το σενάριο για την ταινία γράφτηκε από τον υποψήφιο για Όσκαρ, Ευθύμιο Φιλίππου.

Το Σεπτέμβριο του 2014, στη σκηνή της όπερας της Οδησσού, το χοροθέατρο «Ροές» (Αθήνα), με την ευκαιρία της 200ης επετείου από την ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας, παρουσίασε την παράσταση «Κλείσε στην ψυχή σου την Ελλάδα», η οποία αναλύει τις σχέσεις των λαών κατά τη διάρκεια των αιώνων (ξεκινώντας από το ταξίδι των Αργοναυτών και τις πρώτες επαφές των Ελ-

λήνων με τους κατοίκους της Ταυρίδας) και υπογραμμίζει την κοινή κληρονομιά της ορθοδοξίας και τις στενές σχέσεις στη βυζαντινή εποχή. Η χορωδία και η απαγγελία της ποίησης πραγματοποιήθηκαν από 12 Έλληνες ηθοποιούς και χορευτές καθώς επίσης και 2 ηθοποιούς, όλοι τους από την Οδησό.

**Вул. Катерининська, 9,
сквер Пале-Рояль**

Скульптурна композиція «Ерот і Психея»

Об'єкт культурної спадщини – копія з оригіналу античного пам'ятника, виготовленого у II столітті в Греції. Скульптури з білого мармуру на бетонному постаменті були встановлені в сквері (у 1930-х він мав назву Чарльза Дарвіна) на початку XX століття.

Пам'ятка архітектури і містобудівництва, монументального мистецтва місцевого значення.

**Οδός Κατερίνινσκα 9,
πάρκο «Palais-Royal»**

Γλυπτική σύνθεση «Έρως και Ψυχή»

Αντικείμενο πολιτιστικής κληρονομιάς, αντίγραφο του αρχαίου ελληνικού μνημείου του 2ου αιώνα. Τα λευκά μαρμάρινα γλυπτά σε τσιμεντένιο βάθρο τοποθετήθηκαν στο πάρκο στις αρχές του 20ου αιώνα. Τη δεκαετία του 1930, το πάρκο ονομαζόταν «Κάρολου Δαρβίνου».

Αποτελεί μνημείο αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας και μνημειακή τέχνη τοπικής σημασίας.

 Вул. Катерининська, 7

Будинок Родоканакі з крамницями

Зведена у другій половині XIX століття будівля була власністю Феодора Родоканакі (Теодороса Родоканакіса) (1797-1882). Він – засновник та власник найбільшого в Одесі вино-горілчаного заводу і найбільшої в Російській імперії Одеської джутової фабрики. Банківська контора Родоканакі була співзасновником багатьох російських банків. До середини 1840-х оборот торгового дому Родоканакі становив 10% обороту Одеського порту. Він був одним із двох перших приватних власників пароплавів на Чорному морі (до 1870 р. флот Родоканакі налічував 49 суден). Депутат Міської думи і очільник Одеського окружного суду, Голова грецької громади міста і почесний консул Тоскани в Одесі.

Пам'яка архітектури та містобудування.

📍 Οδός Κατερίνινσκα 7 (vul. Katerinins'ka, 7)

Οίκημα του Ροδοκανάκη με καταστήματα

Χτισμένο στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, το κτήριο ανήκε στο Θεόδωρο (Φέντορ) Ροδοκανάκη (1797-1882). Ήταν ο ιδρυτής και ιδιοκτήτης του μεγαλύτερου οινοπνευματοποιείου στην Οδησό και του μεγαλύτερου εργοστασίου γιούτας στη Ρωσική Αυτοκρατορία. Η τραπεζική εταιρία του Ροδοκανάκη ήταν συνιδρύτρια πολλών ρωσικών τραπεζών. Στα μέσα της δεκαετίας του 1840, ο τζίρος της εμπορικής εταιρίας του Ροδοκανάκη αποτελούσε το 10% του τζίρου του λιμανιού της Οδησού. Ήταν ένας από τους δύο πρώτους πλοιοκτήτες στη Μαύρη Θάλασσα (μέχρι το 1870, ο στόλος του Ροδοκανάκη αριθμούσε 49 πλοία). Διέτελε μέλος του δημοτικού συμβουλίου της πόλης και επικεφαλής του περιφερειακού δικαστηρίου της Οδησού, πρόεδρος της ελληνικής κοινότητας της πόλης και επίτιμος πρόξενος της Τοσκάνης στην Οδησό.

Το κτήριο χαρακτηρίζεται μνημείο αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας.

Вул. Ланжеронівська, 14

У зведеному 1842 року (реконструкція у 1890 р.) будинку на початку XX містився ресторан Піфагора Емануїловича Христопоріді. Власник, припускають дослідники, також мешкав у цій будівлі.

Οδός Λανζερόνιβσκα 14

Το κτίριο, που χτίστηκε το 1842 και ανακατασκευάστηκε το 1890, στις αρχές του 20ου αιώνα στέγαζε το εστιατόριο του Πυθαγόρα Εμμ. Χριστοφορίδη. Ο ιδιοκτήτης, σύμφωνα με τους ερευνητές, ζούσε επίσης σε αυτό το κτίριο.

📍 Вул. Катерининська, 19

Прибутковий будинок Севастопуло

До побудови цього будинку (у 1911-1912 роках за проектом В.Прохаски) на його місці знаходився двоповерховий будинок, в якому сталась пожежа. Після неї будинок ремонтували, проте згодом було вирішено збудувати новий. Старим будинком на зламі XIX й XX століть володів А.Маврокордато. Від 1902 до середини 1910-х його власницею була Ерато Матвіївна Севастопуло (уроджена Маврокордато).

Будинок – пам'ятка архітектури та містобудування місцевого значення.

📍 Οδός Κατερίνινσκα 19 (vul Katerinins'ka, 19)

Πολυκατοικία του Σεβαστόπουλου

Πριν από την ανέγερση αυτού του κτηρίου (το 1911-1912, σύμφωνα με σχέδια του Β. Προχάσκι), υπήρχε ένα διώροφο σπίτι στη θέση του, όπου ξέσπασε φωτιά. Κατόπιν το σπίτι επισκευάστηκε, αλλά αργότερα αποφασίστηκε να χτιστεί ένα νέο. Ο Α. Μαυροκορδάτος κατείχε το παλιό σπίτι στα τέλη του 19ου αιώνα και αρχές του 20ού. Από το 1902 έως τα μέσα της δεκαετίας του 1910, ανήκε στην Ερατώ Σεβαστοπούλου (το γένος Μαυροκορδάτου).

Το κτήριο αποτελεί μνημείο αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας τοπικής σημασίας.

Вул. Грецька, 12, 21, 25, 50

Прибуткові будинки Маврокордато

Усі ці будинки у другій половині XIX – на початку XX століть були власністю членів знатного фанаріютського княжого роду, що походить з острова Хіос. Федір Маврокордато – депутат Міської Думи (1863-1873), спадковий почесний громадянин. Почесний попечитель 2-ї одеської гімназії, директор попечительського про тюрми комітету Матвій Федорович Маврокордато (1863-1935) відомий тим, що брав участь в будівництві інституту Філатова, заснував Товариство для сліпих дітей, в якому навчав їх ремеслам. Благодійником був і його двоюрідний брат Матвій Миколайович Маврокордато – купець 1-ї гільдії, почесний попечитель Рішельєвської гімназії, спадковий почесний громадянин. Його коштом в Одесі було споруджено церкву Андріана і Наталії (про неї також згадано в путівнику).

Один з декількох великих прибуткових будинків Маврокордато сформував свій нинішній вигляд до кінця XIX століття. За одеським мірками будівлю відносилось до досить фешенебельним житловим будівлям, в не останню чергу завдяки вишуканій і яскравій архітектурі, добре продуманому плануванню і своєму розташуванню в самому серці Одеси.

 Οδός Χρέτσκα (Ελληνική) 12, 21, 25, 50 (vul. Hrets'ka)

Πολυκατοικίες των Μαυροκορδάτων

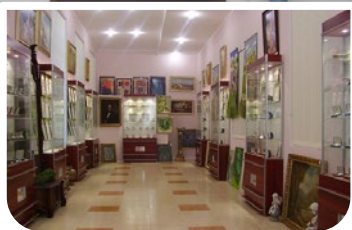
Όλα αυτά τα οικήματα του δευτέρου μισού του 19ου - αρχές του 20ου ήταν ιδιοκτησία μελών μιας οικογένειας ευγενών φαναριωτών πριγκίπων που κατάρχονταν από τη Χίο. Ο Θεόδωρος (Φέντορ) Μαυροκορδάτος ήταν μέλος της Δούμας της πόλης (1863-1873) και κληρονομικά επίτιμος πολίτης.

Ο Ματθαίος (Ματβίι) Μαυροκορδάτος (1863-1935), γιος του Θεόδωρου, υπήρξε επίτιμος προστάτης του 2ου γυμνασίου της Οδησσού, διευθυντής της Κηδεμονικής Επιτροπής στο ζήτημα των φυλακών, ενώ ήταν γνωστός για τη συμμετοχή του στην ίδρυση του ινστιτούτου «Φιλάτοφ». Παράλληλα ίδρυσε την κοινότητα για τυφλά παιδιά, στην οποία δίδαξε διάφορες τέχνες.

Ο εξάδελφός του, Ματθαίος Μαυροκορδάτος του Νικολάου, ήταν έμπορος της πρώτης συντεχνίας, επίτιμος προστάτης του γυμνασίου «Ρισελιέ» και επίτιμος πολίτης, ενώ υπήρξε ευεργέτης. Με δικές του δαπάνες ανεγέρθηκε στην Οδησσό η εκκλησία του Αδριανού και της Ναταλίας (αναφέρεται επίσης στον οδηγό).

Μία από τις μεγάλες πολυκατοικίες των Μαυροκορδάτων απέκτησε την παρούσα εμφάνισή της στα τέλη του 19ου αιώνα. Σύμφωνα με τα πρότυπα της Οδησσού, το κτίριο διαμορφώθηκε σε αρκετά πολυτελή διαμερίσματα κατοικιών, εξαιτίας της κομψής και λαμπερής αρχιτεκτονικής, του καλά μελετημένου διακόσμου και της θέσης της στην καρδιά της Οδησσού.

 Вул. Грецька, 33

Одеський музей нумізматики

Колекція цієї інституції нараховує понад 3 тисячі унікальних монет та інших експонатів, що відносяться до різних історичних епох, у тому й античної. У той час майже всі основні грецькі міста-поліси Північного Причорномор'я карбували власні монети зі срібла і міді, а Ольвія та Пантікапей також і золоті монети. Карбування монет у північно-понтійських полісах та Боспорському царстві тривало до другої половини III ст.

Крім великої нумізматичної колекції в фондах музею представлені й інші цінні античні пам'ятки, у тому кераміка з Тіри.

 Οδός Χρέτσκα 33 (vul. Hrets'ka, 33)

Νομισματικό Μουσείο της Οδησού

Η συλλογή αυτού του ιδρύματος περιλαμβάνει πάνω από 3.000 μοναδικά νομίσματα και άλλα εκθέματα που σχετίζονται με διάφορες ιστορικές εποχές, συμπεριλαμβανομένων των αρχαίων. Ενώ σχεδόν όλες οι μεγάλες ελληνικές πόλεις-κράτη της βόρειας Μαύρης Θάλασσας έκοβαν δικά τους νομίσματα από ασημί και χαλκό, στο Παντικάπαιον και την Ολβία είχαν ακόμη και χρυσά νομίσματα. Η κοπή νομισμάτων στις βόρειες πόλεις του Πόντου και το βασίλειο του Βοσπόρου διήρκεσε μέχρι το δεύτερο μισό του 3ου αιώνα.

Εκτός από τη μεγάλη νομισματική συλλογή στο μουσείο, παρουσιάζονται και άλλα πολύτιμα αρχαία εκθέματα, όπως κεραμικά αντικείμενα από τον Τύρα.

📍 Провулок Красний (Грецький)

Знаходиться в історичному центрі, між вулицями Дерibasівською та Буніна. Вперше свою назву провулок дістав у 1820 році, при цьому згадувався водночас і як Грецький провулок, і як Красний. Наприкінці XIX ст. ці назви існували роздільно й використовувались для різних кварталів: Грецький провулок – від Дерibasівської до Грецької вулиці, і Красний – від Грецької до Поліцейської. Певний час, у 1850-х, жила назва «провулок Шмідта» або «Шмідтівський» (на честь власника будинку у провулку відомого аптекаря, титульного радника фон Шмідта).

Про грецьке «коріння» провулку свідчить історія його будинків: Ч. (число = вживане тепер «номер») 1 – будинок Поголоато, Чч. 16-18, 22, 24 – торгові ряди Грецького ринку, Ч. 20 – торговий дім Д.Теодорі.

📍 Πάροδος Κράσνι [Χρέτσκι] (prov. Krasnyi [Hretskiy])

Βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο, ανάμεσα στις οδούς Ντερимπάσιφσκα και Μπούνινα. Για πρώτη φορά έλαβε το όνομά της το 1820, ενώ συγχρόνως αναφέρονταν ως Ελληνική πάροδος. Στο τέλος του 19ου αιώνα, αυτά τα ονόματα υπήρχαν χωριστά και χρησιμοποιήθηκαν για διαφορετικές γειτονιές. Η Ελληνική πάροδος εκτεινόταν από την οδό Ντερимπάσιφσκα ως την οδό Χρέτσκα (Ελληνική) και η πάροδος Κράσνι από την οδό Χρέτσκα ως την οδό Πολιτσέισκα. Κάποια περίοδο, στα 1850, χρησιμοποιήθηκε το όνομα «Πάροδος Σμιντ» ή «Σμιντφσκι» (προς τιμή του ιδιοκτήτη ενός σπιτιού στην πάροδο, του διάσημου φαρμακοποιού και επίκουρου συμβούλου von Schmidt).

Οι ελληνικές «ρίζες» της παρόδου αποδεικνύονται από την ιστορία των κτιρίων της: αρ.1: οικία του Παγουλάτου, αρ. 16-18, 22, 24: ελληνική αγορά, αρ. 20: εμπορικός οίκος του Δ. Θεοδωρή.

Пров. Красний, 20

Філія Грецького Фонду Культури

Її було відкрито у вересні 1994-го згідно з рішенням Адміністративної Ради Фонду* і на підставі дозволу Міністерства юстиції України. Міська Рада Одеси надала Філії три будівлі (з символічною орендною платою; одна з яких належала Г.І.Маразлі), в яких жили греки і збиралися члени Товариства «Філікі Етерія».

Основні напрями діяльності інституції: організовує виставки, концерти, театральні вистави, лекції, семінари, наукові конференції, диспути, музичні вечори; бере участь в акціях, ювілеях, Тижнях театру, кіно і музики; поширює грецьку мову шляхом викладання її у Філії, школах, гімназіях, університеті (з наданням матеріалів, підручників та інших навчальних посібників); пропагує грецькі книги, представляючи їхніх авторів, підтримує перекладацьку діяльність, бере участь у міжнародних виставках книг; демонструє грецьке кіно; видає книги та каталоги заходів; сприяє розвою освітньої та культурної діяльності у навчальних та інших закладах; фінансово підтримує творчі, видавничі, наукові та інші проекти.

З часу відкриття при Філії функціонує музей «Філікі Етерія». У ній є зали для проведення різноманітних заходів, а також бібліотека з читальним залом. Тут працюють курси з вивчення новогрецької мови кількох рівнів, відкрито єдиний в Україні екзаменаційний центр для одержання міжнародного сертифіката про знання грецької мови. Створено Хор грецької пісні й танцювальний колектив. Співпрацюючи з організаціями і окремими особами, Філія надає підтримку різним навчальним, науковим, видавничим та іншим програмам, сприяє встановленню прямих контактів і культурних обмінів між Україною і Грецією.

* Грецький Фонд Культури створено 1992 року в місті Атени задля поширення грецької культури і грецької мови в усьому світі. Підпорядковувались Міністерству культури Греції, Фонд діє в багатьох регіонах світу через філії та представництва в співпраці з освітніми, культурними та іншими організаціями країн, де вони розташовані.

Πάροδος Κράσνι 20 (Krasnyi prov., 20)

Παράρτημα του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού

Το παράρτημα του ΕΙΠ ιδρύθηκε στην ιστορική πόλη της Οδησού το 1994, μετά από απόφαση του Δ.Σ. του ιδρύματος και την άδεια λειτουργίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ουκρανίας. Ο δήμος της Οδησού παραχώρησε για το σκοπό αυτό, με συμβολικό μίσθωμα, τρία οικήματα, ένα από τα οποία υπήρξε η ιστορική οικία του Γρηγορίου Μαρασλή, όπου συνεδρίαζαν και τα μέλη της Φιλικής Εταιρείας.

Το ίδρυμα επιδεικνύει ένα μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων: διοργανώνει εκθέσεις, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, διαλέξεις, σεμινάρια, επιστημονικά συνέδρια, συζητήσεις, μουσικές βραδιές. Συμμετέχει σε παρουσιάσεις, επετείους, εβδομάδες θεάτρου, κινηματογράφου και μουσικής. Διαδίδει την ελληνική γλώσσα οργανώνοντας μαθήματα σε παραρτήματα, σχολεία, γυμνάσια, πανεπιστήμια (παρέχοντας υλικό, εγχειρίδια και άλλα βιβλία). Προωθεί την ελληνική λογοτεχνία, εκπροσωπώντας τους συγγραφείς τους, υποστηρίζει μεταφραστικές δραστηριότητες, συμμετέχει σε διεθνείς εκθέσεις βιβλίων. Υποστηρίζει τον ελληνικό κινηματογράφο, δημοσιεύει βιβλία και καταλόγους εκδηλώσεων, προωθεί την ανάπτυξη εκπαιδευτικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε εκπαιδευτικά και άλλα ιδρύματα. Υποστηρίζει οικονομικά, δημιουργικά, εκδοτικά, επιστημονικά και άλλα έργα.

Από το άνοιγμά του, το Μουσείο Φιλικής Εταιρείας εδρεύει στο Παράρτημα. Διαθέτει αίθουσες για διάφορες εκδηλώσεις, καθώς και βιβλιοθήκη με αναγνωστήριο. Διδάσκονται πολλά επίπεδα μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και εδω βρίσκεται το μόνο εξεταστικό κέντρο της Ουκρανίας για την απόκτηση διεθνούς πιστοποιητικού γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Δημιουργήθηκε ελληνική χορωδία τραγουδιού και ομάδα χορού. Σε συνεργασία με οργανισμούς και ιδιώτες, το Παράρτημα παρέχει υποστήριξη σε διάφορα εκπαιδευτικά, επιστημονικά, εκδοτικά και άλλα προγράμματα, προωθεί τη δημιουργία άμεσων επαφών και πολιτιστικών ανταλλαγών μεταξύ Ουκρανίας και Ελλάδας.

Провулок Красний, 18

Музей «Філікі Етерія»

Грецька національна таємна організація «Філікі Етерія» (Спілка друзів) була заснована в Одесі 1814-го Ніколасом Скуфасом, Еммануїлом Ксанфосом та Афанасіосом Цакаловим, які прагнули звільнити Грецію від османського ярма. Організація фактично підготувала грецьку національно-визвольну революцію 1821-1829 років, після початку якої припинила існування.

Музей було відкрито у вересні 1994-го в одному з будинків, як на початку XIX століття належали грекам. Ця подія стала вислідом співпраці Грецького Фонду Культури, Одеського історико-краєзнавчого музею, а також музеїв Греції, зокрема, музею етнологічного та історичного товариства. Одеський музей надав кілька експонатів з історії таємного товариства, їх доповнили точні копії експонатів із музеїв Греції.

Музейну експозицію представляють три тематичних розділи. Один висвітлює діяльність грецької колонії в Одесі в дореволюційний період, другий та третій – історію створення, адміністративний, економічний устрій і діяльність «Філікі Етерія» та її членів до і під час грецької революції. В одному з залів музею знаходяться оригінальні предмети побуту, які відображають внутрішню обстановку будинку Г.Маразлі в першій половині XIX ст.

Частими відвідувачами музею є учні одеських шкіл, а також гості міста, у тому й іноземці. У ньому проводяться екскурсії та лекції, тематичні конференції, а також уроки для учнів шкіл та студентів закладів вищої освіти міста.

 Πάροδος Κράσνι 18
(Krasnyi prov., 18)

Μουσείο της Φιλικής Εταιρείας

Η ελληνική εθνική μυστική οργάνωση «Φιλική Εταιρεία» ιδρύθηκε στην Οδησό το 1814 από τους Νικόλαο Σκουφά, Εμμανουήλ Ξάνθο και Αθανάσιο Τσακάλωφ, οι οποίοι έθεσαν στόχο να απελευθερώσουν την Ελλάδα από τον οθωμανικό ζυγό. Η οργάνωση προετοίμασε την ελληνική απελευθερωτική επανάσταση του 1821-1829, μετά την οποία έπαψε να υφίσταται.

Το μουσείο άνοιξε το Σεπτέμβριο του 1994 σε ένα κτίριο αρχών του 19ου αιώνα που ανήκε σε Έλληνες, ένα αποτέλεσμα συνεργασίας του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού, του Μουσείου Τοπικής Ιστορίας της Οδησού, καθώς και μουσείων της Ελλάδας, ιδιαίτερα του Μουσείου Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας. Το Μουσείο της Οδησού διαθέσει διάφορα εκθέματα για την ιστορία της μυστικής κοινότητας, τα οποία συμπληρώθηκαν από ακριβή αντίγραφα εκθεμάτων των μουσείων της Ελλάδας.

Τρία θεματικά τμήματα αποτελούν την έκθεση του μουσείου: Το πρώτο αφιερωμένο στις δραστηριότητες της ελληνικής αποικίας στην Οδησό κατά την προ-επαναστατική περίοδο, το δεύτερο και το τρίτο στην ιστορία της δημιουργίας, της διοικητικής και οικονομικής δομής και των δραστηριοτήτων της Φιλικής Εταιρείας και των μελών της πριν και κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης. Σε μια από τις αίθουσες του μουσείου εκτίθενται πρωτότυπα αντικείμενα καθημερινής ζωής, τα οποία αντικατοπτρίζουν το εσωτερικό του σπιτιού του Γ. Μαρασλή κατά το πρώτο μισό του 19ου αιώνα.

Συχνοί επισκέπτες του μουσείου είναι μαθητές σχολείων της Οδησού, καθώς και Ουκρανοί και ξένοι επισκέπτες της πόλης. Το μουσείο διοργανώνει ξεναγήσεις και διαλέξεις, θεματικά συνέδρια, καθώς και μαθήματα για μαθητές γυμνασίων και πανεπιστημίων της πόλης.

 Провулок Красний, 22

Скульптурна композиція «Клятва засновників Філікі Етерія»

Її подарувала Одесі Греко-українська Торгова палата міста Пірей (Голова – І.Поліхронопулос), врочисте ж відкриття композиції (автори – скульптор В.Зноба, архітект В.Глазирін) відбулось 2 вересня 2004-го.

Таємна організація «Філікі Етерія» (Товариство друзів) була заснована в Одесі у вересні 1814-го грецькими торговцями Ніколасом Скуфасом, Еммануїлом Ксанфосом (член масонської ложі) та Афанасіосом Цакаловим (один із засновників організації «Грекомовний готель»). Ці патріоти своїм земним призначенням визначили підготовку збройного повстання в Греції задля створення незалежної грецької держави. І саме в Одесі існували найсприятливіші умови для їхньої діяльності.

Завдяки діяльності Товариства 25 березня 1821 р. у Греції розпочалось повстання. Вся країна повторювала гасло «Філікі Етерії»: «Свобода або смерть!».

1821-го центр етерістського руху діяв у місці свого виникнення (Одесі), як також керував діяльністю інших ефорій щодо організації відправки спорядження та підкріплень для армії О.Іпсіланті та до Греції. У серпні того ж року Одеську ефорію «Філікі Етерії» було перетворено на «Одеське грецьке філантропічне товариство», діяльністю якого стало надання матеріальної допомоги біженцям із Османської імперії. Попри філантропічну вивіску Товариство залишалось політичною організацією, яка продовжувала патріотичну діяльність свого попередника.

📍 Πάροδος Κράσνι 22 (Krasnyi prov., 22)

Γλυπτική σύνθεση «Ο όρκος των ιδρυτών της Φιλικής Εταιρείας»

Η σύνθεση έγινε δωρεά στην Οδησό από το Ελληνο-ουκρανικό Επιμελητήριο του Πειραιά (πρόεδρος Ι. Πολυχρονόπουλος). Τα αποκαλυπτήρια της σύνθεσης (από τον συγγραφέα / γλύπτη Ζνόμεπα και τον αρχιτέκτονα Γκλαζίριν) πραγματοποιήθηκαν στις 2 Σεπτεμβρίου του 2004.

Η μουσική οργάνωση «Φιλική Εταιρεία» ιδρύθηκε στην Οδησό το Σεπτέμβριο του 1814 από τους Έλληνες εμπόρους Νικόλαο Σκουφά, Εμμανουήλ Ξάνθο και Αθανάσιο Τσακάλωφ (ήταν ένας από τους ιδρυτές του ελληνόγλωσσου ξενοδοχείου, Hôtel Hellénophone). Αυτοί οι πατριώτες οδήγησαν την προετοιμασία της ένοπλης εξέγερσης στην Ελλάδα με σκοπό τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου ελληνικού κράτους και στην Οδησό υπήρχαν οι ευνοϊκές συνθήκες για τις δραστηριότητές τους.

Χάρη στις δραστηριότητες της οργάνωσης, στις 25 Μαρτίου 1821, ξεκίνησε η εξέγερση στην Ελλάδα. Ολόκληρη η χώρα επαναλάμβανε το σύνθημα της Φιλικής Εταιρείας: «Ελευθερία ή θάνατος!» Το 1821 το κέντρο του κινήματος λειτουργούσε στον τόπο καταγωγής του (στην Οδησό), από όπου και διεύθυνε τις δραστηριότητες άλλων κινήματων για την οργάνωση της αποστολής εξοπλισμού και ενισχύσεων στο στρατό του Υψηλάντη και στην Ελλάδα.

Τον Αύγουστο του ίδιου έτους, η «Φιλική Εταιρεία» της Οδησού μετατράπηκε στην «Ελληνική Φιλανθρωπική Εταιρεία της Οδησού», η δραστηριότητα της οποίας ήταν να παράσχει υλική βοήθεια στους πρόσφυγες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Παρά τη φιλανθρωπική της ταυτότητα, η εταιρεία παρέμεινε ένας πολιτικός οργανισμός που συνέχισε τις πατριωτικές δραστηριότητες του προκατόχου του.

Грецька площа

Одна з головних, найдавніших і найбільших площ міста. Міститься в історичному центрі міста, на перетині вулиці Грецької і Олександрівського проспекту; прямокутної форми.

Ще за існування поселення Хаджибей на місці площі існував базар. До 1804 р. були забудовані лише парний бік Колодязного провулку і непарний – Грецького провулку. Забудовувалася площа переважно приватними особами за стандартним планом – крамниця з портиком, двоповерхова будівля, далі – господарський двір. З-поміж забудовників переважали греки – Іоаннопуло, Серафіно, Папахаджи, Раллі, Маразлі. Саме цією особливістю і пояснюється її назва.

Упродовж тривалого часу тут існував базар, який був головним у місті. В центрі площі певний час містився сквер, пізніше тут розпочалася зведення Грецької церкви. У 1840-х на її фундаменті спорудили – як торгову галерію – Будинок Маюрова (відомий також як Круглий Дім). Після його реконструкції на площі «виріс» торгово-офісний центр «Афіна».

У підсоветський час площа виконувала й транспортну функцію – тут були кінцева станція трамвая (згодом – тролейбуса) та автостанція.

📍 Ελληνική πλατεία (Hrets'ka Ploshcha)

Μία από τις κυριότερες, παλαιότερες και μεγαλύτερες πλατείες της πόλης. Βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο της πόλης, στη διασταύρωση της οδού Χρέτσκα (ελληνική) και της λεωφόρου Ολεξάντριβσκι με το ορθογώνιο σχήμα.

Ακόμη και κατά την εποχή του οικισμού Χατζημπέη (που προϋπήρχε στη θέση της Οδησού) υπήρχε ένα παζάρι στη θέση της πλατείας. Μέχρι το 1804 δημιουργήθηκε μόνο η πάροδος Κολονιάνζι και η Ελληνική πάροδος. Η περιοχή οικοδομήθηκε κυρίως από ιδιώτες με το συνηθισμένο σχέδιο: ένα κατάστημα με μια στοά, ένα διώροφο κτίριο και μια αυλή. Μεταξύ των κατασκευαστών κυριαρχούν οι Έλληνες: Ιωαννόπουλος, Σεραφίνος, Παπαχατζής, Ράλλης, Μαρασλής. Αυτό το χαρακτηριστικό εξηγεί το όνομά της πλατείας.

Για μεγάλο χρονικό διάστημα υπήρχε εκεί ένα παζάρι, το οποίο ήταν το κύριο της πόλης. Στο κέντρο της πλατείας, για κάποιο καιρό υπήρχε ένα τετράγωνο πάρκο, όπου αργότερα ξεκίνησε η ανέγερση της ελληνικής εκκλησίας. Το 1840 στα θεμέλιά της χτίστηκε το Σπίτι του Μαγιούροφ (επίσης γνωστό ως Στρογγυλό Σπίτι), μια εμπορική στοά. Μετά την ανακατασκευή της πλατείας, «μεγάλωσε» στο εμπορικό-επιχειρηματικό κέντρο «Αθηνά».

Στη σοβιετική εποχή, η πλατεία χρησιμοποιούνταν ως συγκοινωνιακός κόμβος, ήταν τερματικός σταθμός του τραμ (αργότερα του τρόλεϊ) και εδώ υπήρχε σταθμός λεωφορείων.

📍 Γρεцьκα piazza

Παμ`ятник Григорію Маразлі

2 вересня 2016-го, з ініціативи грецької громади міста (і коштом грецького підприємця і мецената П.Бумбурса), було встановлено бюст багатолітнього міського Голови Григорія Маразлі. Скульптуру на благодійній основі створив підприємець і скульптор з П'ятигорська Ілля Іліаді, який за основу взяв проєкт 1907 року відомого одеського скульптора Бориса Едуардса.

На постаменті – лаконічний напис «Великому греку від греків».

Григорій Григорович Маразлі (1831-1907) – купець, меценат, сановник, громадський діяч, міський Голова Одеси упродовж 1878-1895 років.

📍 Ελληνική πλατεία (Hrets'ka Ploshcha)

Προτομή Γρηγορίου Μαρασλή

Στις 2 Σεπτεμβρίου 2016, με πρωτοβουλία της ελληνικής διασποράς της πόλης (και με χορηγία του Έλληνα επιχειρηματία και ευεργέτη Π. Μπούμπουρα), εγκαινιάστηκε η προτομή του μακρόβιου δημάρχου Γρηγορίου Μαρασλή. Το γλυπτό είναι καλλιτεχνική δωρεά του επιχειρηματία και γλύπτη από το Πιατιγκόρσκ, Ηλία Ηλιάδη, ο οποίος το φιλοτέχνησε με βάση το έργο του 1907 από το διάσημο γλύπτη της Οδησσού, Μπόρις Έντουαρτς.

Στο βάθρο υπάρχει η λακωνική επιγραφή: «Στο μεγάλο Έλληνα από τους Έλληνες».

Ο Γρηγόριος Γ. Μαρασλής (1831-1907) ήταν έμπορος, ευεργέτης, ευγενής, δημόσιο πρόσωπο και δήμαρχος της Οδησσού κατά τη διάρκεια των ετών 1878-1895.

 Вул. Преображенська, 14

Одеське художнє училище ім. М.Б.Грекова

Зведений 1885-го будинок призначався для Товариства витончених мистецтв та Одеської школи малювання, в якій від 8 лютого того ж року почав викладати Кириак Костанді. Кошти для будівництва – купно з іншими – надали А.Папудова (членкиня Дамського комітету «з вишукування коштів...») та міський Голова Г.Маразлі.

 Οδός Преομπράζενσκα 14 (vul. Preobrazhens'ka, 14)

Σχολή τέχνης της Οδησσοῦ «Μ. Γκρέκοφ»

Το κτήριο, που χτίστηκε το 1885, προοριζόταν για την Εταιρεία Καλών Τεχνών και τη Σχολή Σχεδίου της Οδησσοῦ, όπου ο Κυριάκος Κωνστάντης ξεκίνησε να διδάσκει στις 8 Φεβρουαρίου του ίδιου έτους. Τα κεφάλαια για την ανέγερσή του δόθηκαν – μεταξύ άλλων – από την Αριάδνη Παπούδοβα (μέλος της Επιτροπής Γυναϊκών «για τη συγκέντρωση χρημάτων ...») και το δήμαρχο Γ. Μαρασλή.

Провулок віце-адмірала Жукова, 9

Будинок грецького товариства (Клуб «Омонія»)

Клуб був заснований у 1903 р. і первісно містився в триповерховому будинку у пров. Чайковського, 18. Членами клубу могли бути лише чоловіки.

Склад правління у 1910 році: Голова Полівій Пасхалідович Кріона (Креона), товарищ Голови Георгій Михайлович Пекаторос, скарбничий Клеанті Аф. Парашхо, старшина Клеанті Георгійович Пандакі, Михайло Федорович Авгеріно, Андроннік Якович Вазео, Еммануїл Манееліді, економ Олександр Дмитрович Александрю.

У 1912 р. клуб придбав невелику ділянку Грецького комерційного училища, яке на той час припинило свою діяльність. На ділянці замість двоповерхової будівлі початку XIX ст. було вирішено побудувати чотирьохповерхову з концертним залом. Проєкт виконав архітект М.І.Лінецький (автор проєкту Грецького родоканакієвського чоловічого училища на Троїцькій вулиці). Поки будувався будинок, Клуб містився на Приморському бульварі, 6.

Рада старшин грецького клубу "Омонія" у 1913 р.: Голова К. Пандакі, скарбничий С. Панделі, С. Цимбопуло, Г. Маркандonato, Н. Лінакі, Є. Пандопуло (він же був скарбничим грецького благодійного товариства), К. Янакопуло, економ Д. Старвнакі, член ревізійної комісії Д. Стреміаді, член ревізійної комісії Є. Попандопуло, член ревізійної комісії Перікл Рафаельович Рафаель, член ревізійної комісії Ф. Феохаріді, М. Авгеріно.

У новій будівлі також розмістився кінотеатр І.К.Шварца. Тепер у будинку знаходиться Болгарський культурний центр. Пам'ятка історії, архітектури та містобудування.

Πάροδος Αντιναύαρχου Ζούκοφ 9 (prov. Vitse-Admirala Zhukova, 9)

Μέγαρο της Ελληνικής Κοινότητας (Σύλλογος «Ομόνοια»)

Ο σύλλογος ιδρύθηκε το 1903 και αρχικά στεγαζόταν σε ένα τριώροφο κτίριο στην πάροδο Τσαϊκόφσκι 18. Μέλη του συλλόγου μπορούσαν να είναι μόνο άντρες. Η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου το 1910 ήταν: Πρόεδρος Πολύβιος Κρίωνας (ή Κρέωνας). Αντιπρόεδρος: Γεώργιος Πεκατώρος. Ταμίας: Κλεάνθης Παράσχος. Μέλη: Κλεάθης Παντάκης, Μιχαήλ Αυγερινός, Ανδρόνικος Βαζέος, Εμμανουήλ Μανουηλίδης. Οικονόμος: Αλέξανδρος Αλεξάνδρου.

Το 1912 ο σύλλογος απέκτησε ένα μικρό οικόπεδο από την Ελληνο-εμπορική Σχολή, η οποία τότε ανέστευε τις δραστηριότητές της. Στην έκταση, αντί ενός διώροφου κτηρίου των αρχών του 19ου αιώνα, αποφασίστηκε να χτιστεί ένα τετράωροφο κτίριο με αίθουσα συναυλιών. Το έργο σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Μ.Ι. Λινέτσκι (αρχιτέκτονα του έργου της Ελληνικής Σχολής Αρρένων του Ροδοκανάκη στην οδό Τρόιτσκα). Ενώ το οίκημα χτιζόταν, ο σύλλογος έδρευε στη λεωφόρο Πριμόρσκι 6.

Διοικητικό συμβούλιο του ελληνικού συλλόγου «Ομόνοια» το 1913: Πρόεδρος Κ. Παντάκης. Ταμίας Σ. Παντέλης. Μέλη: Σ. Τσιμπόπουλος Γ. Μαρκαντωνάτος, Ν. Λινάκης, Ε. Παπαδόπουλος (ήταν επίσης ταμίας του ελληνικού φιλανθρωπικού συλλόγου), Κ. Γιαννακόπουλος. Οικονόμος: Δ. Σταυράκης. Μέλη της ελεγκτικής επιτροπής: Δ. Στρεμιάδης, Ε. Παπαδόπουλος, Περικλής Ραφαήλ, Φ. Θεοχαρίδης, Μ. Αυγερινός.

Το νέο κτήριο στέγαζε επίσης τον κινηματογράφο του Ι.Κ. Schwartz. Σήμερα το μέγαρο στεγάζει το Βουλγαρικό Πολιτιστικό Κέντρο. Αποτελεί μνημείο ιστορίας, αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας.

📍 Провулок віце-адмірала Жукова, 21-23

Бізнес-центр «Ольвія»

Семиповерхова будівля, орієнтована фасадами на провулок та Грецьку площу, завдяки каріатидам біля входу, які «утримують» будинок, і традиційному меандру (грецький орнаментальний безкінечник), що оперізує його, неначе «зливається» з духом площі. На нижніх трьох поверхах містяться крамниці, на верхніх – офісні приміщення класу В, які, зважаючи на розташування бізнес-центру в історичному центрі міста, користуються популярністю у орендарів.

Центр названо на честь найважливішої грецької колонії в Нижньому Побужжі (тепер Очаківський район Миколаївської області), заснованої вихідцями з Мілету в 647-646 роках до н.е.

📍 Вул. Катерининська, 29

Будинок Кумбарі

Зведена 1825 р. за проектом Джованні Фраполлі будівля купцю, цукрозаводчику, благодійнику і меценату Александру Клеантовичу Кумбарі.

 Πάροδος αντιναύαρχου Ζούκοφ 21-23
(prov. Vitse-Admirala Zhukova, 21-23)

Επιχειρηματικό κέντρο «Ολβία»

Το επτάωρο κτίριο, του οποίου οι προσόψεις κοιτούν προς την πάροδο και προς την Ελληνική πλατεία, χάρη στις Καρυάτιδες στην είσοδο που «κρατούν» το κτήριο και τον παραδοσιακό μαιάνδρο που το περιβάλλει, μοιάζει να «συγχωνεύεται» με το πνεύμα της πλατείας. Στους τρεις κάτω ορόφους υπάρχουν καταστήματα, στους δε πάνω ορόφους γραφεία, τα οποία, λόγω της θέσης του επιχειρηματικού κέντρου στο ιστορικό κέντρο της πόλης, είναι δημοφιλή στους ενοικιαστές.

Το κέντρο πήρε το όνομά του από τη σημαντικότερη ελληνική αποικία στο Νίζνε Πομπούζε της σημερινής επαρχίας του Μικολάιβ, που ιδρύθηκε από αποίκους της Μιλήτου το 647-646 π.Χ.

 Οδός Κατερίνιβσκα 29 (vul. Katerynyns'ka, 29)

Κτήριο του Κουμπάρη

Χτίστηκε το 1825 με σχέδια του Τζιοβάννι Φραπόλλι για τον έμπορο, ζαχαροπαραγωγό, φιλόanthρωπο και ευεργέτη Αλέξανδρο Κουμπάρη.

Вул. Преображенська, 42

Будинок Родоканакі (готель «Одеський»)

У 1875 р. ділянка, на якій знаходиться будинок, мала адресу Преображенська вул., 36 і належала Федору Родоканакі. Відомий підприємець та меценат, він у своєму заповіті розпорядився пожертвувати школі на острові Хіос (там народився і вівір) 5 тис. рублів і місцевій лікарні – 3 тис., Грецькій Свято-Троїцькій церкві в Одесі – 2 тис., Одеській грецькій громаді – 5 тис., благодійним закладам Атен – 10 тисяч. Він також наказав заснувати «благодійне ліжко» його імені в одеській Стурдзівській общині сестер милосердя, передати 2 тис. рублів богоугодним закладам міста, видати всім службовцям торгового дому по 100 рублів, а домашній прислузі – по 30 рублів.

Будівля, зведена в першій половині XIX століття, є пам'яткою архітектури та містобудування місцевого значення.

Οδός Преομπράζενσκα 42 (vul. Preobrazhens'ka, 42)

Κτήριο του Ροδοκανάκη (ξενοδοχείο «Οντέσκι»)

Το 1875 το οικοπέδο, στο οποίο βρίσκεται αυτό το κτήριο, είχε τη διεύθυνση Преομπράζενска 36 και ανήκε στο Θεόδωρο (Φέντορ) Ροδοκανάκη. Ήταν ένας γνωστός επιχειρηματίας και ευεργέτης, ο οποίος δώρισε σε σχολείο στο νησί της Χίου (στο οποίο γεννήθηκε και μεγάλωσε) 5 χιλιάδες ρούβλια, στο τοπικό νοσοκομείο 3 χιλιάδες, στην ελληνική εκκλησία της Αγίας Τριάδας στην Οδησό 2 χιλιάδες, στην ελληνική κοινότητα της Οδησσού 5 χιλιάδες και σε φιλανθρωπικές οργανώσεις της Αθήνας 10 χιλιάδες ρούβλια.

Χρηματοδότησε επίσης την ίδρυση ενός «φιλανθρωπικού κρεβατιού» με το όνομά του στην ανθρωπιστική κοινότητα «Στρουντζίβска» της Οδησσού, παρήγγειλε να δοθούν 2 χιλιάδες ρούβλια σε φιλανθρωπικούς οργανισμούς της πόλης, 100 ρούβλια σε όλους τους υπαλλήλους του εμπορικού κέντρου και 30 ρούβλια σε όλους τους οικιακούς υπαλλήλους.

Το κτίριο, που χτίστηκε κατά το πρώτο μισό του 19ου αιώνα, είναι ένα μνημείο αρχιτεκτονικής και αστικού σχεδιασμού τοπικής σημασίας.

📍 Соборна площа, 1

Будинок Папудова

Костянтин Фотьєвіч Папудов (1797/8 Константинополь – 1879 Одеса, Папудов - русифікована версія грецької Пападзіс; його далекі родичі носили прізвище Папудогло) - почесний громадянин, купець першої гільдії був одним з «китів» хлібного експорту, яким Одеса промишляла багато десятиліть, здобувши славу світового експортера зерна. Протягом 1842-1845 років Костянтин Папудов обіймав посаду міського Голови Одеси.

Перша дружина Папудова, грекinya Деспіна Пантелеівна Родоканакі (1809-1838), донька відомого одеського купця, брала активну участь у філантропічній діяльності Одеського жіночого благодійного товариства в другій половині 1830-х. Із нею Костянтин Фотієвіч мав двох дітей. Доньку Калліопу, померла 13 липня 1850 року в віці 16 років. Та сина Олександра, який помер на початку 1874 року в Каннах.

У 1844 році, у віці 47 років Костянтин Папудов одружується вдруге на донці купця першої гільдії Аріадні Евстратієвні Севастопуло, якій на той час було 20 років. Разом із нею Папудов мав чотирьох дітей. Донька Євгенія, померла 28 квітня 1852 в віці 8 років. були ще син Анатолій, дочки Ольга і Аріадна. Остання вдало вийшла заміж за генерала Андрія Дмитровича Мартинова.

Комплекс будівель за наведеною адресою виник як хлібний магазин-зерносховище. Упродовж 1843-1846 років на земельній ділянці було зведено зерновий склад за проектом І.Козлова, в якому зерно не лише зберігалося, а й сортувалося, проходило сушку і упаковку.

У 1848 році «будинок і магазин почесного громадянина Костянтина Папудова» оцінені в порівняно скромну суму - 7800 рублів. Невеликий двоповерховий будинки льовантійського крою з внутрішніми двориками, облицьована мармуром цистерна для збору дощової води, дерев'яні галереї, склепінні підвальчики, в яких розташовувалися традиційні кав'ярні, харчевні, ресторанчики. Але великий і багато прибраний будинок Костянтина Фотійовича був відомий в місті своїми пишними балами, особливо чудовими в кінці 1840 - початку 1850-х рр.

Після Кримської війни і переорієнтації основних споживачів російсько-

го зерна на інших постачальників зернового бізнесу перестав бути надприбутковим. Дехто зовсім пішов з цього бізнесу, дехто передислокувався в Європу. Якийсь час пробув у європейських столицях і Папудов. Тож складсько-торгові приміщення в центрі міста виявилися не потрібними, однак виник значний попит на прибуткові будинки.

І від початку 1860-х й до кінця 1870-х будинок перебудовується, перетворюючись на житловий. У цій роботі брали участь відомі архітекти Ф.Моранді, Ф.Боффо, Д.Мазіра, М.Рейнгерц.

У 1860-х у частині будинку Папудова діяла приватна жіноча гімназія Анни Піллер.

Після остаточної перебудови фасадна частина будинку мала чотири поверхи, а з боку двору – шість. Посеред двору розташовувалися господарські будівлі. У XIX ст. це був найвищий житловий будинок в Одесі.

У 1918-1919 роках в ньому мешкала легенда «німого» кіно Віра Холодна (яка померла в ньому ж у лютому 1919-го). На згадку про це 2 вересня 2003 р. відкрито пам'ятник мисткині.

Під час Другої Світової війни будинок сильно постраждав від авіабомб. Частина будинку з боку Преображенської вулиці не відновлювалась. А уздовж Соборної площі спочатку було відновлено два поверхи, а наприкінці 1970-х – ще два. До початку 1990-х на місці зруйнованої частини будинку розташовувався квітковий ринок, пізніше на цьому місці було побудовано скляну галерію на металевому каркасі.

📍 Πλατεία Σομπόρνα 1 (Soborna ploshcha, 1)

Κτήριο του Παπούδωφ

Ο Κωνσταντίνος Φωτ. Παπούδωφ (1797/8 Κωνσταντινούπολη – 1879 Οδησός), ήταν ένας επίτιμος πολίτης της Οδησού και έμπορος της πρώτης συντεχνίας. Παπούδωφ είναι μια ρωσική εκδοχή του ελληνικού Παπατζής· οι μακρινοί συγγενείς του είχαν το επώνυμο Παπούδογλου. Ήταν ένα από τα «μεγαθήρια» των εξαγωγών σιτηρών, τα οποία η Οδησός εμπορευόταν για πολλές δεκαετίες, κερδίζοντας φήμη ως παγκόσμιος εξαγωγέας σιτηρών.

Κατά τη διάρκεια των ετών 1842-1845 ο Κωνσταντίνος Παπούδωφ κατείχε τη θέση του Δημάρχου της Οδησού.

Η πρώτη σύζυγος του Παπούδωφ, η Ελληνίδα Δέσποινα Ροδοκανάκη (1809-1838), κόρη προνομιούχου εμπόρου της Οδησού, συμμετείχε ενεργά στις φιλανθρωπικές δραστηριότητες της Φιλανθρωπικής Εταιρείας Γυναίκων της Οδησού το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1830. Με αυτήν, ο Κωνσταντίνος απέκτησε δύο παιδιά. Την Καλλιόπη που πέθανε στις 13 Ιουλίου 1850, σε ηλικία των 16 ετών και τον Αλέξανδρο, ο οποίος πέθανε στις αρχές του 1874 στις Κάννες.

Το 1844, στην ηλικία των 47 ετών, ο Κωνσταντίνος Παπούδωφ παντρεύτη-

κε, για δεύτερη φορά, την 20χρονη Αριάδνη, κόρη του Ευστράτιου Σεβαστόπουλου, έτερου προνομιούχου εμπόρου της Οδησσού. Μαζί της ο Παπούδωφ απέκτησε τέσσερα παιδιά. Η Ευγενία πέθανε στις 28 Απριλίου 1852 σε ηλικία 8 ετών. Είχε επίσης τον Ανατόλι, την Όλγα και την Αριάδνη. Η τελευταία παντρεύτηκε το στρατηγό Αντρέι Ντμίτροβιτς Μαρτίνοφ.

Το συγκρότημα κτηρίων σε αυτή τη διεύθυνση οικοδομήθηκε ως σιτοβολώνας. Κατά την περίοδο 1843-1846, χτίστηκε μια αποθήκη σιτηρών στο οικοπέδο μεταξύ του Καθεδρικού Ναού Μεταμορφώσεως και της πλατείας Αστυνομίας, που ανήκε στον τότε Δήμαρχο Κωνσταντίνο Παπούδωφ, σε σχέδια του Ι. Κοζλόφ.

Το 1848 το «οίκημα και το κατάστημα του αξιότιμου πολίτη Κωνσταντίνου Παπούδωφ» εκτιμήθηκαν στο σχετικό μέτριο ποσό των 7800 ρουβλίων. Μικρά διώροφα σπίτια σε λεβαντινό στιλ με εσωτερικές αυλές, μια δεξαμενή με μαρμάρινη επένδυση για συλλογή βρόχινου νερού, ξύλινες στοές, θολωτά κελάρια που στέγαζαν παραδοσιακά καφενεία, καταστήματα τροφίμων, εστιατόρια. Αλλά το μεγάλο και καλοδιατηρημένο αρχοντικό του Κωνσταντίνου Παπούδωφ ήταν διάσημο στην πόλη για τις πλούσιες δεξιώσεις του, ιδιαίτερα στα τέλη του 1840 - αρχές του 1850.

Μετά τον Κριμαϊκό Πόλεμο (Οκτώβριος 1853 - Φεβρουάριος 1856) και τη στροφή των κύριων καταναλωτών ρωσικών σιτηρών σε άλλους προμηθευτές, οι επιχειρήσεις σιτηρών έπαψαν να είναι κερδοφόρες. Μερικοί εγκατέλειψαν τελείως αυτόν το κλάδο, άλλοι μετοίκησαν στην Ευρώπη. Στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες πέρασαν μερικά χρόνια και οι Παπούδωφ. Στο μεταξύ, οι αποθηκευτικοί - εμπορικοί χώροι στο κέντρο της πόλης ήταν αχρείαστοι, αλλά υπήρξε σημαντική ζήτηση για κτήρια διαμερισμάτων.

Έτσι, από τις αρχές της δεκαετίας του 1860 ως τα τέλη της δεκαετίας του 1870, το συγκρότημα κτηρίων διαμορφώθηκε σε οικιστικό. Οι διάσημοι αρχιτέκτονες F. Morandi, F. Buffo, D. Mazzi, M. Reinherz συμμετείχαν σε αυτό το έργο.

Τη δεκαετία του 1860 σε ένα κτήριο λειτουργούσε το ιδιωτικό γυμνάσιο Θηλέων της Άννα Πίλλερ.

Μετά την τελική ανακατασκευή, το μπροστινό μέρος του οικήματος είχε τέσσερις ορόφους και η πλευρά της αυλής έξι. Στη μέση της αυλής υπήρχαν βοηθητικοί χώροι. Το 19ο αιώνα ήταν το ψηλότερο κτίριο διαμερισμάτων στην Οδησσό.

Το 1918-1919 ζούσε σε αυτό το κτήριο ο θρύλος του βωβού κινηματογράφου, Βίρα Χολόντνα (πέθανε εκεί το Φεβρουάριο του 1919). Στην μνήμη της καλλιτέχνιδας εγκαινιάστηκε ένα μνημείο στις 2 Σεπτεμβρίου του 2003.

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, το οίκημα υπέστη σοβαρές ζημιές από αεροπορικούς βομβαρδισμούς. Μέρος του κτηρίου στην οδό Πρεομπράζενσκα δεν ξαναχτίστηκε. Και κατά μήκος της πλατείας Σομπόρνα, αρχικά αποκαταστάθηκαν μόνο δύο όροφοι και στα τέλη της δεκαετίας του 1970 άλλοι δύο. Πριν την δεκαετία του 1990, στην περιοχή του κατεστραμμένου τμήματος του κτηρίου βρισκόταν αγορά λουλουδιών και αργότερα χτίστηκε μια γυάλινη στοά.

Το κτήριο αποτελεί μνημείο αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας τοπικής σημασίας.

Соборна площа, 3

Спасо-Преображенський катедральний собор

Освячений 25 травня 1809-го собор зводився упродовж 14 років, будівництво дзвіниці закінчили у 1837 р. Храм став одним із найбільших в Російській імперії: його розміри – у плані – становили 90 x 45 метрів, дзвіниця сягала 72-метрової висоти, одночасно у ньому могли перебувати 9 тисяч осіб. Білим мармуром було облицьовано колони коринфського ордеру.

1936 року божницю було зруйновано.

У квітні 1999 р. постановою Кабінету міністрів України собор було включено до «Програми відтворення видатних втрачених пам'яток історії та культури України», а в липні того ж року створено – задля збору коштів на його відтворення – благодійну організацію «Чорноморський православний фонд».

1 грудня 2000 року до Одеси привезли виготовлені в місті Пірей фірмою «Брати Цітару» 14 дзвонів для встановлення в соборі. Усі вони виконані з бронзи з додаванням срібла; найбільший дзвін вагою 4,2 тони, найменший важить 95 кг. 10 грудня 2000 р. на верхньому майданчику дзвіниці встановили 13 малих дзвонів, наступного дня головний дзвін – на 45-метровій висоті.

У жовтні 2006 р. урочисто освятили ще 9 дзвонів (загальною вагою більше тони), які було відлито у Греції і подаровано меценатами Чорноморському православному фонду.

У зовнішньому оздобленні будівлі собору використано грецькі векторні орнаменти (меандри), а в нижньому храмі – системи традиційних пласких та об'ємних орнаментів часів Візантії.

Πλατεία Σομπόρνα 3 (Soborna ploshcha, 3)

Καθεδρικός Ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος

Καθγιασμένος στις 25 Μαΐου 1809, ο καθεδρικός ναός χρειάστηκε 14 χρόνια για την ανέγερσή του, ενώ η κατασκευή του καμπαναριού ολοκληρώθηκε το 1837. Η εκκλησία αποτελούσε μία από τις μεγαλύτερες στη Ρωσική Αυτοκρατορία: οι διαστάσεις της σε κάτοψη ήταν 90 x 45 μέτρα, το καμπαναριό έφτανε τα 72 μέτρα ύψος, ενώ μπορούσαν να εκκλησιαστούν ταυτόχρονα 9 χιλιάδες άτομα. Οι κίονες κορινθιακού ρυθμού είναι επενδεδυμένοι με λευκό μάρμαρο.

Το 1936 το ιερό καταστράφηκε. Τον Απρίλιο του 1999, με ψήφισμα του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας, ο καθεδρικός ναός συμπεριλήφθηκε στο «Πρόγραμμα αποκατάστασης εξαιρετικών χαμένων μνημείων ιστορίας και πολιτισμού της Ουκρανίας» και τον Ιούλιο του ίδιου έτους συστάθηκε το Ορθόδοξο Ίδρυμα της Μαύρης Θάλασσας προκειμένου να συγκεντρώσει κεφάλαια για την αποκατάστασή του.

Την 1η Δεκεμβρίου 2000, 14 καμπάνες που κατασκευάστηκαν στον Πειραιά από το χυτήριο «Αφοί Τσιτούρα» μεταφέρθηκαν στην Οδησό για να εγκατασταθούν στον καθεδρικό ναό. Είναι όλες κατασκευασμένες από χαλκό με την προσθήκη αργύρου. Η μεγαλύτερη καμπάνα ζυγίζει 4,2 τόνους, η μικρότερη 95 κιλά. Στις 10 Δεκεμβρίου 2000, 13 μικρές καμπάνες εγκαταστάθηκαν στο επάνω επίπεδο του καμπαναριού και την επόμενη ημέρα τοποθετήθηκε η κύρια καμπάνα σε ύψος 45 μέτρων. Τον Οκτώβριο του 2006 αγιάστηκαν επίσημα 9 ακόμη καμπάνες (βάρους άνω του ενός τόνου), οι οποίες χυτεύτηκαν στην Ελλάδα και έγιναν δωρεά από χορηγούς στο Ορθόδοξο Ίδρυμα της Μαύρης Θάλασσας.

Το εξωτερικό του ναού στολίζεται με ελληνικούς μαιάνδρους ενώ το υπόγειο είναι διακοσμημένο με παραδοσιακές και ανάγλυφες παραστάσεις σε βυζαντινά μοτίβα.

Вул. Успенська, 64

Πριбуτκoвий будинок Грецької Свято-троїцької церкви

Не лише релігійним, а й культурним центром грецької спільноти міста відразу після освячення Свято-Троїцький храм на вулиці Катерининській. Окрім половини кварталу, де розміщувався храм з іншими будівлями громади, церкві також належала ділянка на вулиці Успенській. На ній у першій половині XIX ст. було споруджено будинок, кошти від оренди якого використовувалися для церковних потреб. Автором проекту будівлі міг бути один із архітектів, що працювали над зведенням або перебудовами Троїцької церкви: Ф.Фраполлі або Г.Торічеллі.

На початку XX століття єпархіальним архітектором Д.Т.Мірошніченком була здійснена реконструкція будинку, яка торкнулася принаймні фасаду – над вікнами з'явилися невеликі маскарони сатирів.

Οδός Ουσπένσκα 64 (vul. Uspenska, 64)

Κτήριο ιδιοκτησίας της ελληνικής εκκλησίας της Αγίας Τριάδας

Η ελληνική κοινότητα εμφανίστηκε αμέσως μετά την αναδόμηση της πόλης και η εκκλησία της Αγίας Τριάδας στην οδό Κατερίνινσκα έγινε το πολιτιστικό της κέντρο.

Εκτός από το μισό του τετραγώνου, όπου βρισκόταν ο ναός με άλλα κτήρια της κοινότητας, στην εκκλησία άνηκε επίσης το οικοπέδο της οδού Ουσπένσκα, όπου το πρώτο μισό του 19ου αιώνα χτίστηκε ένα κτίριο, του οποίου τα έσοδα των εκμισθώσεων χρησιμοποιήθηκαν για εκκλησιαστικές ανάγκες.

Ο δημιουργός του κτιριακού έργου θα μπορούσε να είναι ένας από τους αρχιτέκτονες που εργάστηκαν για την κατασκευή ή ανακατασκευή της εκκλησίας της Αγίας Τριάδας: Φραπόλι ή Τοριτσέλι.

Στις αρχές του 20ου αιώνα, ο επισκοπικός αρχιτέκτονας Μιροσνιτσένκο προχώρησε στην ανακατασκευή του κτιρίου, ανακαινίζοντας τουλάχιστον την πρόσοψη, όπου πάνω από τα παράθυρα εμφανίστηκαν μικρές γλυπτές κεφαλές σατύρων.

📍 Вул. Базарна, 59

Будинок торгівельних рядів Кумбарі

Споруджений 1844 р. за проєктом архітектів Г.Торічеллі та О.Коловича, належав купцю, цукрозаводчику (член Всеросійського товариства цукрозаводчиків), благодійнику і меценату, орендареві нафтоносних земель на Кавказі Александру Клеантовичу Кумбарі. Торговий дім Кумбарі, який діяв при Рокитнянському цукровому заводі, контролював виробництво і постачання цукру до магазинів Харкова, Ростова, Рязані, Ярославля, Нижнього Новгорода, Тамбова, інших міст Російської імперії, а також закупівлю технічного обладнання та сировини для заводу.

Пам'ятка архітектури та містобудування місцевого значення.

📍 Οδός Μπαζάρνα 59 (vul. Bazarna, 59)

Οίκος εμπορικών συναλλαγών του Κουμπάρη

Χτίστηκε το 1844 από τους αρχιτέκτονες Τοριτσέλι και Κόλοβιτς και ανήκε στον έμπορο, ζαχαροπαραγωγό (μέλος του ρωσικού συνδέσμου ζαχαροπαραγωγών), ευεργέτη και φιλάνθρωπο, όπως και κάτοχο πετρελαιοπαραγωγικής γης του Καυκάσου, Αλέξανδρο Κουμπάρη. Το κέντρο εμπορίου του Κουμπάρη, το οποίο λειτούργησε στο εργοστάσιο ζάχαρης Ροκитνιάνσκι, έλεγχε την παραγωγή και την προμήθεια ζάχαρης σε καταστήματα στο Χάρκοβο, το Ροστόβ, το Ριαζάν, το Γιαροσλάβλ, το Νίζνι Νόβγκοροντ, το Ταμπόβ και άλλες πόλεις της Ρωσικής Αυτοκρατορίας, καθώς και την αγορά τεχνικού εξοπλισμού και πρώτων υλών για το εργοστάσιο.

Αποτελεί μνημείο αρχιτεκτονικής και αστικού σχεδιασμού τοπικής σημασίας.

 Вул. Катерининська, 55

Свято-Троїцький (грецький) собор – православний храм

Одеської єпархії Української Православної церкви (МП). З 4 січня 2006 р. іменується «Свято-Троїцьким собором»; того ж року в табличку побіч входу, за наполяганням уряду Греції, було додано слово «грецький». Історично іменувався по-різному: упродовж 1808-1908 рр. – Грецька Троїцька церква; у 1908-1936 рр. – Свято-Троїцька (Грецька) церква; упродовж 1941-1956 рр. – Свято-Троїцька церква; з 1956 по 1999 рр. – Свято-Троїцький храм Олександрійського подвір'я; у 1999-2006 рр. – Свято-Троїцький храм Одеської митрополії Української Православної Церкви.

Храм був закладений в 1795 р. митрополитом Катеринославським і Таврійським Гавриїлом (Банулеско-Бодоні) і призначався для грецької громади міста. У 1821 р. у ньому були поховані останки страченого турками Вселенського Патріарха Григорія V (ім'я при народженні – Георгій Ангелопулос; у 1871 р. їх перенесено до Афін); 1997-го в північно-східному куті храму освячено мармуровий надгробок на місці, де раніше спочивали мощі святителя.

У цьому соборі в сані екзарха Олександрійського патріархату упродовж 1985-1990 років служив Патріарх Олександрійський і всієї Африки Феодор.

📍 Οδός Κατερίνινσκα 55 (vul. Katerynyns'ka, 55)

Ελληνικός ορθόδοξος ναός της Αγίας Τριάδας

Ανήκει στην Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία (Πατριαρχείο Μόσχας). Από τις 4 Ιανουαρίου 2006 ονομάζεται «Καθεδρικός ναός της Αγίας Τριάδας». Την ίδια χρονιά, η λέξη «ελληνικός» προστέθηκε στην επιγραφή της εισόδου, ύστερα από αίτημα της ελληνικής κυβέρνησης. Ιστορικά είχε διαφορετικές ονομασίες: την περίοδο 1808-1908 ως «Ελληνική εκκλησία της Αγίας Τριάδας», το 1908-1936 «Εκκλησία της Αγίας Τριάδας (Ελληνική)», κατά τη διάρκεια των ετών 1941-1956 «Εκκλησία της Αγίας Τριάδας», από το 1956 έως το 1999 «Εκκλησία της Αγίας Τριάδας Πατριαρχείου Αλεξανδρείας» και μεταξύ 1999-2006 «Ναός Αγίας Τριάδας της Μητρόπολης Οδησσού της Ουκρανικής Ορθόδοξης Εκκλησίας».

Ο ναός εγκαινιάστηκε το 1795 από το Μητροπολίτη Κατερινισλάβ και Ταυρίδας, Γαβριήλ (Bănulescu-Bodonii) και προοριζόταν για την ελληνική κοινότητα της πόλης. Το 1821 ενταφιάστηκε εκεί η σορός του Οικουμενικού Πατριάρχη Γρηγορίου Β', ο οποίος θανατώθηκε από τους Τούρκους. Το 1997 στην βορειοανατολική γωνία του ναού καθαγιασθηκε η μαρμαρίνη ταφόπετρα, όπου είχαν προηγουμένως αναπαυθεί τα λείψανα του Αγίου.

Ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής Θεόδωρος Β', κατά την περίοδο 1985-1990 υπηρέτησε στον καθεδρικό ναό ως έξαρχος του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας.

Вул. Базарна, 74

Грецьке училище

Невелика двоповерхова будівля навчального закладу зведена 1875 року. Це комерційне училище, відкрите 3 вересня 1817-го, було найзначнішим грецьким навчальним закладом Російської імперії, важливим осередком новогрецького Просвітництва. Утримувалось воно коштом грецьких купців Одеси, які запросили для викладання видатних грецьких педагогів: С.Пападімітріу (згодом професор Новоросійського університету), С.Містакіс (по тому професор Казанського університету) та ін. Викладались в ньому грецька, російська та французька мови, комерційна алгебра, комерційна географія і статистика, політична економія, торгове та цивільне право, комерційна кореспонденція та ін. Навчались в училищі не лише діти грецьких колоністів Півдня Росії, а й мешканці Греції. Про цей навчальний заклад в серпні 1820-го з гордістю писали його керівники: «Воно принесло вже істотну користь місту як вихованням тутешнього юнацтва, так і поширенням стародавньої і нової грецької мови, для вивчення яких стікається сюди юнацтво навіть з давньої Греції».

Роль училища як осередку грецького освіти і культури зросла після початку (у 1821 р.) Грецької революції, коли всі подібні установи в Греції і за її межами припинили свою діяльність. До завершення війни за незалежність ця освітня інституція залишалася єдиним великим центром грецької освіти.

Упродовж 1833-1867 років училище закінчили 2140 осіб, у тому 1200 греків. Його вихованцеві Олександру Рангаві в 1834 р. було доручено розробити реформу освітніх закладів Греції.

1889-го училище перейшло під заступництво грецької королеви Ольги, а в 1894 р. – згідно з царським Указом – отримало статус юридичної особи.

Οδός Μπαζάρνα 74 (vul. Bazarna, 74)

Ελληνική σχολή

Το μικρό διώροφο κτίριο του ιδρύματος χτίστηκε το 1875. Αυτή η εμπορική σχολή, που άνοιξε στις 3 Σεπτεμβρίου 1817 ήταν το πιο σημαντικό ελληνικό εκπαιδευτικό ίδρυμα της Ρωσικής Αυτοκρατορίας και ένα σημαντικό κέντρο του νεοελληνικού διαφωτισμού. Ενισχύθηκε οικονομικά από τους Έλληνες εμπόρους της Οδησσού, οι οποίοι προσκάλεσαν εξαιρετους δασκάλους από την Ελλάδα: Σ. Παπαδημητρίου (μετέπειτα καθηγητή του πανεπιστημίου του Νοβοροσίσκ) Σ. Μυστάκη (μετέπειτα καθηγητή του πανεπιστημίου του Καζάν) και άλλους. Εδώ διδάσκονταν ελληνικά, ρωσικά και γαλλικά, εμπορική άλγεβρα, εμπορική γεωγραφία και στατιστική, πολιτική οικονομία, εμπορικό και αστικό δίκαιο, εμπορική αλληλογραφία και άλλα. Στη σχολή σπούδαζαν όχι μόνο τα παιδιά Ελλήνων μεταναστών του νότου της Ρ.Α., αλλά και Ελλήνων πολιτών. Τον Αύγουστο του 1820 οι ηγέτες του σχολείου έγραψαν περήφανα: «Έχει φέρει σημαντικά οφέλη στην πόλη, όπως την εκπαίδευση της τοπικής νεολαίας και τη διάδοση της νέας και αρχαίας ελληνικής γλώσσας, για την μελέτη της οποίας εδώ συρρέουν νέοι ακόμη και από την ηπειρωτική Ελλάδα.»

Ο ρόλος της σχολής, ως κέντρο της ελληνικής παιδείας και του πολιτισμού, μεγάλωσε μετά την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, όταν όλα τα παρόμοια ιδρύματα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό έπαυσαν να λειτουργούν. Μέχρι το τέλος του πολέμου για την ανεξαρτησία, η ελληνική σχολή της Οδησσού παρέμεινε το μόνο σημαντικό κέντρο της ελληνικής εκπαίδευσης.

Κατά τη διάρκεια των σχολικών ετών 1833-1867, αποφοίτησαν από τη σχολή 2.140 σπουδαστές, συμπεριλαμβανομένων 1.200 Ελλήνων. Σε έναν από αυτούς, τον Αλέξανδρο Ρίζο Ραγκαβή ανατέθηκε το 1834 η ανάπτυξη της μεταρρύθμισης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Ελλάδας.

Το 1889 η σχολή τέθηκε υπό την αιγίδα της βασίλισσας των Ελλήνων, Όλγας και το 1894, σύμφωνα με βασιλικό διάταγμα, απέκτησε νομικό καθεστώς.

Вул. Базарна, 48

Прибутковий будинок Севастопуло

Зведена на початку XX століття будівля належала знаній в місті родині. Марк Євстратійович Севастопуло (1822-1893) який належав до хіоської аристократії, народився в Одесі та був охрещений в місцевій грецькій Свято-Троїцькій церкві. Упродовж багатьох років був членом Ради Одеського комерційного училища, Одеського комітету торгівлі та мануфактури, гласним Одеської Думи. За свою діяльність на громадській ниві та значні пожертви на суспільне благо нагороджений орденами св. Станіслава 2-го ст., св. Анни 2-го ст. та св. Володимира 4-го ст.

Мав трьох синів – Євстратія, Матвія та Карла (Скарлата), хрещеними батьками яких були їхні близькі родичі: дідусь Матвій Маврокордато; тітка Катерина Родоканакі (уроджена Маврокордато); дружина дядька Федора Маврокордато – Євгенія Матвіївна; дядьки Олександр та Скарлат Севастопуло.

Дружина М.Севастопуло – Ерато Матвіївна (дочка Матвія Маврокордато, який належав до гілки Лакана і народився на Хіосі близько 1780 р.), як і більшість представниць її родини, була відомою благодійницею та громадською діячкою. Зокрема, 1867-го вона, купно з дружинами інших знаних одеських купців – Марією Раллі, Аріадною Папудовою та Марією Цицині – брала участь в організації «Комітету з допомоги знедоленим критським родинам». Від благодійних концертів, театральних вистав, базарів та лотерей, проведених членами Комітету, було зібрано 23,5 тисячі рублів сріблом.

Пам'ятка архітектури та містобудування місцевого значення.

 Οδός Μπαζάρνα 48 (vul. Bazarna, 48)

Πολυκατοικία του Σεβαστόπουλου

Χτισμένο στις αρχές του 20ού αιώνα, το κτίριο ανήκε σε μια γνωστή οικογένεια της πόλης. Ο Μάρκος Ευστρ. Σεβαστόπουλος (1822-1893), οι προγονοί του οποίου ήταν Χιώτες αριστοκράτες, γεννήθηκε στην Οδησσό και βαπτίστηκε στην ελληνική εκκλησία της Αγίας Τριάδας. Για πολλά χρόνια ήταν μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Εμπορικής Σχολής της Οδησσού, της Επιτροπής Εμπορίου και Βιομηχανίας της Οδησσού και του δημοτικού συμβουλίου της Οδησσού. Για τις δραστηριότητές του στο δημόσιο τομέα και τις σημαντικές κοινωνικές δωρεές του, βραβεύτηκε με τα παράσημα 2ης τάξης του Αγ. Στανισλάβ, 2ης τάξης της Αγ. Άννας και 4ης τάξης του Αγ. Βλαδιμήρου.

Είχε τρεις γιους, τον Ευστράτιο, το Ματθαίο (Ματβίι) και το Σκαρλάτο, νονοί των οποίων ήταν οι στενοί συγγενείς τους: ο παππούς Ματθαίος Μαυροκορδάτος, η θεία Αικατερίνη Ροδοκανάκη (το γένος Μαυροκορδάτου), η Ευγενία, σύζυγος του θείου Θεόδωρου Μαυροκορδάτου, οι θείοι Αλέξανδρος και Σκαρλάτος Σεβαστόπουλος.

Η σύζυγος του Μάρκου Σεβαστόπουλου, Ερατώ (κόρη του Ματθαίου Μαυροκορδάτου, που ανήκε στην οικογένεια Λακάν και γεννήθηκε στη Χίο γύρω στο 1780), όπως και οι περισσότεροι εκπρόσωποι της οικογενείας της, ήταν γνωστή φιλόanthρωπος και κοινωνικό πρόσωπο. Συγκεκριμένα, το 1867 μαζί με τις συζύγους άλλων διάσημων εμπόρων της Οδησσού, τη Μαρία Ράλλη, την Αριάδνη Παπούδοβα και τη Μαρία Τσιτσίνη, συμμετείχε στη διοργάνωση της «Επιτροπής βοήθειας για τις πληγείσες κρητικές οικογένειες». Φιλανθρωπικές συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, παζάρια και λαχειοφόροι αγορές που διεξήχθησαν από τα μέλη της επιτροπής απέφεραν 23,5 χιλιάδες ρούβλια σε ασήμι.

Το κτήριο είναι μνημείο αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας τοπικής σημασίας.

Вулиця Маразліївська

Вулиця у Приморському районі міста; починається від провулку Нахімова і закінчується перетином з вулицею Базарною. Виникла 1828 і межувала тоді з карантиним, карантинним кладовищем, пороховим складом і великим пустирем майбутнього парку. Теперішня назва – від 1991-го, проте вулиця мала її ж упродовж 1899-1920 та 1941-1944 років.

У листі одеському градоначальнику в листопаді 1895 р. зазначалось: «За вірнопідданою доповіддю в 23-й день цього листопада государ імператор, згідно з клопотанням одеської міської Думи, височайше зволив перейменувати «Нову вулицю» в Одесі ... на вулицю «Маразлі» в увічнення пам'яті і довголітньої громадської діяльності колишнього міського голови таємного радника Маразлі».

Οδός Μαρασλή (vul. Marazliivs'ka)

Είναι μια οδός στην περιοχή Πριμόρσκι της πόλης. Ξεκινά από την πάροδο Ναχίμοφ και τελειώνει σε ένα σταυροδρόμι με την οδό Μπαζάρνα. Υπάρχει από το 1828 και συνόρευε με το νεκροταφείο Καραντίν, μια αποθήκη πυρίτιδας και το μεγάλο άδειο οικόπεδο του μελλοντικού πάρκου. Το σημερινό της όνομα υπάρχει από το 1991, αλλά το ίδιο όνομα είχε και κατά τη διάρκεια των ετών 1899-1920 και 1941-1944.

Σε μία επιστολή προς τον κυβερνήτη της Οδησσού, το Νοέμβριο του 1895 αναφέρεται: «Σύμφωνα με την έμπιστη έκθεση της 23ης Νοεμβρίου, ο Αυτοκράτορας, κατόπιν του αιτήματος του Δημοτικού Συμβουλίου της Οδησσού, η Αυτού Μεγαλειότητά του καταδέχτηκε να μετονομάσετε την «Νέα οδό» στην Οδησσό ... σε οδό «Μαρασλή» για να διαιωνιστεί η μνήμη και οι μακροχρόνιες κοινωνικές δραστηριότητες του πρώην δημάρχου και εμπιστευτικού συμβούλου Μαρασλή».

 Вул. Троїцька, 20

Прибутковий будинок Петрококіно

Зведений 1893 року будинок був власністю родини Петрококіно, рід якої походить з острова Хіос. Наразі житловий будинок з адміністративними приміщеннями. Пам'ятка архітектури.

 Οδός Τρόιτσα 20
(vul. Troits'ka, 20)

Πολυκατοικία του Πετροκόκκινου

Χτισμένο το 1893, το σπίτι ανήκε στην οικογένεια Πετροκόκκινου, η οποία έχει καταγωγή από το νησί της Χίου. Σήμερα αποτελεί ένα κτήριο κατοικιών με διοικητικούς χώρους ενώ θεωρείται αρχιτεκτονικό μνημείο.

Вул. Троїцька, 18

Прибутковий будинок Петрокіно

Зведений 1903-го (архітект О.Й.Бернардацці) будинок був власністю родини Петрокіно. Грецькі джерела інформації свідчать про цей рід від початку XV століття. Він – один із 37 аристократичних родів острова Хіос.

У матеріалах Державного архіву Одеської області прізвище Петрокіно вперше зустрічається в документах Одеського комерційного суду від 1813 року. Також у документах Одеської міської Думи від 1814 р. у списках купців, які оголосили капітал по 1-й гільдії, присутній Стратій Петрокіно.

Отже, він належав до привілейованої купецької еліти: згідно з тогочасним законодавством Російської імперії купець 1-ї гільдії повинен був оголосити капітал не менше, ніж 50 тис. рублів.

Його син Михайло пов`язав свою долю з містом, заснувавши 1859-го Торговий дім «Брати Петрокіно», який згодом передав своїм нащадкам.

Будинок – пам`ятка історії, архітектури та містобудування місцевого значення.

📍 **Οδός Τρόιτσκα 18 (vul. Troits'ka, 18)**

Πολυκατοικία του Πετροκόκκινου

Χτισμένο το 1903 (με αρχιτέκτονα τον Ο. Βερναρντάτσι), το οίκημα ανήκε στην οικογένεια Πετροκόκκινου. Οι ελληνικές πηγές δείχνουν ότι η ιστορία της ξεκινά στις αρχές του 15ου αιώνα. Είναι μία από τις 37 αριστοκρατικές οικογένειες της Χίου.

Στα αρχεία της Οδησσού, το επώνυμο Πετροκόκκινος εμφανίζεται για πρώτη φορά στα έγγραφα του Εμπορικού Δικαστηρίου της Οδησσού το 1813. Επίσης, στα έγγραφα της Δούμας της Οδησσού το 1814, στους καταλόγους των εμπόρων υπάρχει ο Στρατής Πετροκόκκινος. Συνεπώς εκείνος

ανήκε στην προνομιακή εμπορική ελίτ, αφού σύμφωνα με τη νομοθεσία της τότε Ρωσικής Αυτοκρατορίας, ο έμπορος της πρώτης συντεχνίας έπρεπε να δηλώσει κεφάλαιο όχι μικρότερο από 50 χιλιάδες ρούβλια.

Ο γιος του Στρατή, Μιχαήλ συνέδεσε τη ζωή του με την πόλη, ιδρύοντας το 1859 την εμπορική εταιρία «Αφοί Πετροκόκκινου», η οποία αργότερα πέρασε στους απογόνους του.

Το κτήριο αποτελεί μνημείο ιστορίας, αρχιτεκτονικής και αστικού σχεδιασμού τοπικής σημασίας.

Вул. Троїцька, 37

Будівля Грецького чоловічого родоканакієвського училища

Побудована 1912 року за проєктом М.Лінецького. Дослідники припускають, що училище започатковано з ініціативи та коштом одного з представників родини Родоканакі – Павла Юрійовича, прийомного сина Перікла Федоровича Родоканакі.

Згідно зі статутом училища, до його ради повинні були входити греки – представники одеської громади, які створили училище, або їхні нащадки, а також підприємці, землевласники, вчені. Всі навчальні дисципліни мали викладатися грецькою.

У середині 1910-х в училищі викладачами були: еллінської мови – Михайло Панатіотовіч Санга; французької мови – Сократ Георгійович Сарі-ваксевані; російської мови – Даміан Дмитрович Гаріфалло, Пенелопа Хрісостоматовна Ягджоглу; математики – Олексій Ілліч Спіракі; грецької мови – Микола Іванович Галанос, Микола Євстахійович Євстафій, Еммануїл Миколайович Аркас, Антон Георгійович Папаіоанну; предметів дитячого садка – Уранія Михайлівна Пападакі, співу – Христофор Костянтинівич Ді-амандіді.

У бібліотеці цього освітнього закладу, окрім рідкісних і цінних видань, знаходилися й рукописи грецьких просвітителів. Нерухоме майно училища, включаючи його приміщення, оцінювалося в 300 тис. золотих англійських лір.

 Οδός Τρόιτσκα 37 (vul. Troits'ka, 37)

Κτήριο της Ελληνικής Σχολής Αρρένων του Ροδοκανάκη

Χτίστηκε το 1912 σύμφωνα με σχέδια του Μ. Λινιέτσκι. Οι ερευνητές θεωρούν ότι η σχολή ανεγέρθηκε με πρωτοβουλία και δαπάνη ενός από τα μέλη της οικογένειας Ροδοκανάκη, του Παύλου, υιοθετημένου γιου του Περικλή Θ. Ροδοκανάκη.

Σύμφωνα με το καταστατικό της σχολής, το συμβούλιο της περιλάμβανε Έλληνες εκπροσώπους της κοινότητας της Οδησσού που ίδρυσαν τη σχολή, ή τους απογόνους τους, καθώς και επιχειρηματίες, γαιοκτήμονες, επιστήμονες. Όλα τα μαθήματα έπρεπε να διδάσκονται στα ελληνικά. Στα μέσα της δεκαετίας του 1910, οι δάσκαλοι της σχολής ήταν: Ελληνική γλώσσα: Μιχαήλ Σάνγκας. Γαλλικά: Σωκράτης Σαρηβαξεβάνης. Ρωσική γλώσσα: Δαμιανός Γαρυφάλλου, Πηνελόπη Γιατζόγλου. Μαθηματικά: Αλέξης Σπυράκης. Ελληνική γλώσσα: Νικόλαος Γαλανός, Νικόλαος Ευσταθίου, Εμμανουήλ Αρκάς, Αντώνιος Παπαϊωάννου. Νηπιαγωγός: Ουρανία Παπαδάκη. Ωδική: Χριστόφορος Διαμαντίδης.

Στη βιβλιοθήκη αυτού του εκπαιδευτικού ιδρύματος, εκτός από σπάνιες και πολύτιμες εκδόσεις, υπήρχαν χειρόγραφα Ελλήνων εκπαιδευτικών. Η ακίνητη περιουσία της σχολής, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων της, εκτιμήθηκε σε 300.000 χρυσές λίρες. Αποτελεί μνημείο αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας.

 Вул. Троїцька, 37а

Будівля Грецького жіночого родоканакієвського училища

Зведена 1874 р. з ініціативи та коштом Феодора Павловича Родоканакі (Теодораса Родоканакіса) (1797-1882) – купця, судовласника, банкіра, промисловця і мецената, очільника Грецького благодійного товариства міста, почесного консула Тоскани в Одесі.

Училище, яке проіснувало до 1914 р., знаходилося під заступництвом королеви Греції великої княгині Ольги Костянтинівни. Згідно зі статусом навчального закладу його випускниці мало право вступу в гімназії Греції у третій клас.

1893 року викладачами училища були: законовчитель Ангел Герасимович Пефані (протоієрей Грецької Свято-Троїцької церкви), математики – Герасим Антонович Кундурі, грецької мови – Анастас Миколайович Мальто та Афіна Мииколаївна Кіпріаді, каліграфії – Епамінонд Георгійович Конідаріс, французької мови – Анастасій Костянтинівич Пашалері, Анна Іванівна Кембані та Сафо Лукинічна Зафіріді.

У 1914 г. завідувачкою училища, викладачкою грецької мови, історії та педагогіки була Афіна Миколаївна Кіпріаді, законоучителем – архімандрит Ангел Герасимович Пефані. Грецьку мову, закон Божий, арифметику і рукоділля викладала Олена Євгенівна Карамбелла, грецьку мову, закон Божий та природознавство – Олена Миколаївна Кіпріаді, грецьку мову, арифметику, історію, закон Божий, географію, природознавство – Катерина Ставрівна Стеліано, фребелевські науки – Анна Гомерівна Георгіаді, російську та французьку мови – Христіана Лукинічна Зафіріді, закон Божий та грецьку мову – Єлісей Трофимович Феодоріді, рукоділля – Левкоя Костянтинівна Вассалопуло, малювання – Александр Миколайович Стілануді, рукоділля – Софія Лукинічна Зафіріді.

Пам'ятка архітектури та містобудування.

 Οδός Τρόιτσα 37α (vul. Troits'ka, 37a)

Κτήριο του ελληνικού Ροδοκανάκειου Παρθενωγείου

Ανεγέρθηκε το 1874 με πρωτοβουλία και δαπάνη του Θεοδώρου Ροδοκανάκη (1797-1882), εμπόρου, πλοιοκτήτη, τραπεζίτη, βιομηχάνου και φιλόanthρωπου, επικεφαλής της Ελληνικής Φιλανθρωπικής Εταιρείας, επίτιμου πρόξενου της Τσokάνης στην Οδησσό.

Το σχολείο, που λειτουργούσε μέχρι το 1914, βρισκόταν υπό την αιγίδα της Βασίλισσας των Ελλήνων, Όλγας. Σύμφωνα με το καθεστώς του εκπαιδευτικού ιδρύματος, οι απόφοιτοί του είχαν το δικαίωμα να εισαχθούν στην τρίτη τάξη του γυμνασίου στην Ελλάδα.

Το 1893 οι δάσκαλοι του σχολείου ήταν: Θρησκευτικά: Άγγελος Πεφάνης (αρχιεπίσκοπος της Εκκλησίας της Αγίας Τριάδας). Μαθηματικά: Γεράσιμος Κουντούρης. Ελληνικά: Αναστάσιος Μάλτος και Αθηνά Κυπριάδη. Καλλιγραφία: Επαμεινώντας Κονιδιάρης. Γαλλικά: Αναστάσιος Πασαλιέρης, Άννα Κεμπάνη και Σαπφώ Ζαφειρίδη.

Το 1914 διευθύντρια του σχολείου και δασκάλα ελληνικής γλώσσας, ιστορίας και παιδαγωγικής ήταν η Αθηνά Κυπριάδη και δάσκαλος ο Αρχιμανδρίτης Άγγελος Πεφάνης. Ελληνική γλώσσα, θρησκευτικά, αριθμητική και κέντημα δίδασκε η Ελένη Καράμπελα, ενώ ελληνική γλώσσα, θρησκευτικά και φυσική η Ελένη Κυπριάδη. Ελληνική γλώσσα, αριθμητική, ιστορία, θρησκευτικά, γεωγραφία, φυσική η Κατερίνα Στυλιανού, ρωσικά και γαλλικά η Χριστιάνα Ζαφειρίδη. Θρησκευτικά και ελληνική γλώσσα η Ελίσα Θεοδωρίδη, κέντημα η Λευκή Βασιλοπούλου και η Σοφία Ζαφειρίδη και τέλος ζωγραφική δίδασκε ο Αλέξανδρος Στυλιανούδης.

Το κτήριο θεωρείται μνημείο αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας.

Вул. Маразліївська, 1а

Пам'ятник Григорію Маразлі

Пам'ятник міському Голові і меценату Г.Маразлі (скульптор О.Князік) було встановлено 2004 року на Грецькій площі. За 4 роки його демонтували і перенесли на теперішнє місце.

На постаменті написи «Просвітителя і меценату – вдячні одесити» та «Крім користі місту – в моєму серці нічого немає» (Г.Маразлі)

Григорій Григорович Маразлі (1831-1907) – громадський діяч, колекціонер, філантроп, почесний опікун багатьох товариств. Упродовж 17 років – більше, ніж будь-хто з його попередників та наступників – виконував посаду міського Голови. На цю посаду його обирали чотири рази поспіль: у 1881, 1885, 1889 та 1893 роках відповідно. За час управління Г.Маразлі в місті було побудовано велику кількість притулків та богаділень, почали працювати (перша) конка і паровий трамвай. Він пожертвував сотні тисяч рублів на освіту та культуру.

Його батько – Григорій Іванович Маразлі (1770-1853) – був купцем першої гільдії, почесним громадянином Одеси.

📍 Οδός Μαρασλή 1α (vul. Marazliivs'ka, 1a)

Μνημείο Γρηγορίου Μαρασλή

Ένα μνημείο του δημάρχου και ευεργέτη Γ. Μαρασλή (γλύπτρας Ο. Κνενίκικ) ανεγέρθηκε το 2004 στην Ελληνική πλατεία. Μετά από 4 χρόνια αποσυναρμο-λογήθηκε και μεταφέρθηκε στην παρούσα θέση του.

Στο βάθρο έχουν χαραχθεί οι επιγραφές: «Διαφωτιστής και ευεργέτης – ευγνώμονες οι κάτοικοι της Οδησσού» και «Εκτός από τα οφέλη της πόλης, δεν υπάρχει τίποτα άλλο στην καρδιά μου» (Γ. Μαρασλής).

Ο Γρηγόριος Γ. Μαρασλής (1831-1907) υπήρξε δημόσιο πρόσωπο, συλλέκτης, φιλόanthρωπος, επίτιμος κηδεμόνας πολλών συλλόγων. Για 17 χρόνια – περισσότερο από οποιονδήποτε από τους προκατόχους και τους διαδόχους του – υπηρέτησε ως δήμαρχος. Εκλέχτηκε σε αυτή τη θέση τέσσερις συνεχόμενες φορές: το 1881, 1885, 1889 και 1893, αντίστοιχα. Κατά τη διάρκεια της θητείας του Γ. Μαρασλή, ένας μεγάλος αριθμός ασύλων και πτωχοκομείων άνοιξαν στην πόλη και λειτούργησαν οι πρώτοι ιππήλατοι και ατμήλατοι τροχιόδρομοι. Δώρισε επίσης εκατοντάδες χιλιάδες ρούβλια στην εκπαίδευση και τον πολιτισμό.

Ο πατέρας του, Γρηγόριος Ι. Μαρασλής (1770-1853), ήταν έμπορος της πρώτης συντεχνίας και επίτιμος πολίτης της Οδησσού.

 Вул. Маразліївська, 12

Прибутковий будинок братів Петрококіно

Один із найяскравіших еклектичних будинків на Маразліївській – прибутковий будинок братів Петрококіно, зведений 1896-го – у рік будівництва їхнього ж великого універмагу на Грецькій. Обидві споруди спроектовані одним із найвидатніших архітектів Одеси – О.Й.Бернардацці.

Історія сім'ї Петрококіно за грецькими джерелами простежується від початку XVI століття. Вона значиться у переліку 37 аристократичних родів острова Хіос. В документах Державного архіву Одеської області прізвище Петрококіно вперше зустрічається у матеріалах Одеського комерційного суду за 1813 рік. Також в документах Одеської міської Думи за 1814 рік, у списках купців, які оголосили капітал 1-ї гільдії, значиться Статій Петрококіно. Його син Михайло пов'язав свою долю і бізнес саме з Одесою, заснувавши власний торговий дім і передавши свою справу нащадкам.

Пам'ятка історії та архітектури місцевого значення.

📍 Οδός Μαρασλή 12 (vul. Marazliivs'ka, 12)

Πολυκατοικία των αδελφών Πετροκόκκινου

Ένα από τα λαμπρότερα δείγματα εκλεκτικισμού της οδού Μαρασλή είναι η πολυκατοικία των αδελφών Πετροκόκκινου, χτισμένη το 1896, έτος ανέγερσης του μεγάλου πολυκαταστήματος στην Ελληνική οδό. Και τα δύο κτήρια σχεδιάστηκαν από έναν από τους σημαντικότερους αρχιτέκτονες της Οδησσού, τον Ο. Μπερναρντάτσι.

Η ιστορία της οικογένειας, σύμφωνα με ελληνικές πηγές, φτάνει μέχρι τις αρχές του 16ου αιώνα. Ήταν μία από τις 37 αριστοκρατικές οικογένειες της Χίου. Στα έγγραφα των κρατικών αρχείων της περιφέρειας Οδησσού, το όνομα Πετροκόκκινος εμφανίζεται για πρώτη φορά σε πρακτικά του Εμπορικού Δικαστηρίου της Οδησσού το 1813. Επίσης, σε έγγραφο της Δούμας της Οδησσού του 1814, υπάρχει η καταχώρηση του Πετροκόκκινου στους καταλόγους δηλωμένων εμπόρων της πρώτης συντεχνίας. Ο γιος του, Μιχαήλ συνέδεσε τη μοίρα του και τις επιχειρήσεις του με την Οδησσό, ίδρυσε το δικό του οικοεμπόριο και μεταβίβασε τις δραστηριότητές του στους απογόνους του.

Αποτελεί μνημείο ιστορίας και αρχιτεκτονικής τοπικής σημασίας.

📍 Вул. Велика Арнаутська, 10

Прибутковий будинок П.М.Мавроматіса

Як і личить будівлям, зведеним у так званому «цегляному стилі» (німецький ренесанс), будинок справляє враження доброякісності та довговічності. Водночас він чудово ілюструє період раціоналізації в архітектурі початку XX століття. Після закінчення будівництва місто прикрасилось одним із кращих прикладів житлової цегляної архітектури.

Зведений упродовж 1906-1908 років, будинок належав П.М.Мавроматісу – власникові крамниці на Грецькій вулиці під назвою «Бакалійна і колоніальна торгівля Мавроматіс».

Є пам'яткою історії та архітектури місцевого значення.

📍 Вул. Базарна, 18

Прибутковий будинок, споруджений 1887 року за проектом архітекта П.Заварзіна, наприкінці XIX століття був власністю Є.Політакі. Пам'ятка архітектури та містобудування місцевого значення

📍 Οδός Βέλικά Αρναούτσκα 10
(vul. Velyka Arnauts'ka, 10)

Πολυκατοικία του Μαυρομμάτη

Όπως αρμόζει σε κτήρια που είναι χτισμένα στο λεγόμενο «στυλ τούβλου» (γερμανικής αναγέννησης), το οίκημα δίνει την εντύπωση καλής ποιότητας και ανθεκτικότητας. Ταυτόχρονα, απεικονίζει τέλεια την περίοδο εξορθολογισμού της αρχιτεκτονικής των αρχών του 20ου αιώνα. Μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής, η πόλη ήταν διακοσμημένη με ένα από τα καλύτερα παραδείγματα οικιστικής δόμησης με αρχιτεκτονική τούβλων.

Το κτήριο, που χτίστηκε την περίοδο 1906-1908, ανήκε στον Μαυρομμάτη, ιδιοκτήτη ενός καταστήματος στην οδό Χρέτσκα (ελληνική) με την ονομασία «Παντοπωλείο και αποικιακό εμπόριο του Μαυρομμάτη». Σήμερα είναι ένα τοπικό μνημείο ιστορικής και αρχιτεκτονικής σημασίας.

📍 Οδός Μπαζάρνα 18 (vul. Bazarna, 18)

Οίκημα του 1887 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Π. Ζαβάρζιν. Στα τέλη του 19ου αιώνα ανήκε στον Ε.Πολιτάκη. Αποτελεί μνημείο αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας τοπικής σημασίας.

Навколо центру
Гύρω από το κέντρο

 Вул. Софіївська, 5а

Одеський художній музей

Будівля музею – колишній палац Потоцьких, зведений упродовж 1823-1828 років за проектом Ф.Бюффе. Його власницею була графиня Ольга Нарішкіна (уроджена Потоцька), яка згодом продала ділянку С.Юр'євичу. А у нього в квітні 1888 р. купив її (за 140 тис. рублів з погашенням заборгованості колишнього домовласника Міському кредитному товариству у розмірі 150 000 руб.) міський Голова Григорій Маразлі. У жовтні наступного року він запропонував місту надати в дар частину своєї ділянки на Софіївській для розміщення різноманітних міських закладів: аудиторії для народних читань, народного училища, музею красних мистецтв, музею прикладних знань, музею Товариства історії та старожитностей. Міська Дума ухвалила відповідну постанову. Передане майно оцінювалось у 100 000 рублів.

У 1895-му на території палацу було влаштовано Виставку домоводства, для цього під ним створили декоративний грот (сьогодні в ньому проводиться екскурсія по документально-історичній експозиції), а позаду розмістилися виставкові павільйони. Захід відвідали майже 200 тисяч осіб.

Врочисте ж відкриття Музею красних мистецтв відбулось 24 жовтня 1899 р.

Художня частина музейного зібрання представлена полотнами видатних живописців, у тому й Кіріака Костанді. А одним із найцінніших в експозиції музею є зібрання православних ікон, в якому зберігається рідкісний варіант ікони святого Миколая, єпископа Мирлікійського – «Нікола Зарайський» (XVI століття).

📍 Οδός Σοφίιβσκα 5α (vul. Sofiivs'ka, 5a)

Μουσείο Καλών Τεχνών της Οδησού

Το κτήριο του μουσείου είναι το πρώην μέγαρο των Ποτότσκι, που ανεγέρθηκε κατά τα έτη 1823-1828 σε σχέδια του F. Boffo. Ήταν ιδιοκτησία της κοντέσας Όλγας Ναρίσκινα (το γένος Ποτότσκα), η οποία στη συνέχεια πούλησε το ακίνητο στον Σ. Γιούριεβιτς. Τον Απρίλιο του 1888 το αγόρασε ο δήμαρχος Γρηγόριος Μαρασλής έναντι 140 χιλιάδων ρουβλιών, προς εξόφληση του χρέους του πρώην ιδιοκτήτη ύψους 150 χιλιάδων ρουβλιών στη Δημοτική Πιστωτική Εταιρεία. Τον Οκτώβριο του επόμενου έτους, ο Μαρασλής πρότεινε στην πόλη να δωρίσει μέρος της ιδιοκτησίας του στην οδό Σοφίιβσκα για τη φιλοξενία διαφόρων θεσμών της πόλης: αίθουσα για λαϊκές αναγνώσεις, δημόσιο σχολείο, Μουσείο Καλών Τεχνών, Μουσείο Εφαρμοσμένης Τέχνης, Σωματείο του Μουσείου Ιστορίας και Αρχαιοτήτων. Η Δούμα της πόλης ενέκρινε τη δωρεά. Το ακίνητο εκτιμήθηκε σε 100 χιλιάδες ρούβλια.

Το 1895 διοργανώθηκε στο μέγαρο μια έκθεση οικιακής οικονομίας. Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε ένα τεχνητό σπήλαιο (σήμερα εδώ πραγματοποιούνται ξεναγήσεις σχετικά με την ιστορική έκθεση) και πίσω βρισκόνταν τα εκθεσιακά περίπτερα. Την εκδήλωση επισκέφτηκαν περίπου 200 χιλιάδες άτομα.

Τα εγκαίνια του Μουσείου Καλών Τεχνών πραγματοποιήθηκαν στις 24 Οκτωβρίου 1899.

Το καλλιτεχνικό κομμάτι της συλλογής του μουσείου αντιπροσωπεύεται από πίνακες μεγάλων ζωγράφων, μεταξύ των οποίων είναι και τα έργα του Κυριάκου Κωνσταντή. Ένα από τα πιο πολύτιμα εκθέματα του μουσείου είναι η συλλογή ορθόδοξων αγιογραφιών, η οποία περιλαμβάνει μια σπάνια εκδοχή της εικόνας του Αγίου Νικολάου Αρχιεπισκόπου Μύρων της Λυκίας σε τεχνοτροπία «Νικόλα Ζαράισκι» (15ος αιώνας).

Вул. Торгова, 6

Зведений у 1890-х роках житловий будинок Руссова, в якому у 1920-1945 рр. мешкав Георгій Васильович Костанді (1882-1968). У цей час викладав математику і фізику в Одеському реальному училищі В.Жуковського; у 1920-х – математику в одеських морському й будівельному технікумах. Упродовж 1938-1941 та 1944-1951 років – доцент кафедри математики Одеського інженерно-будівельного інституту. Тоді ж (у 1929-1941 рр.) професор фізико-математичної кафедри Одеського індустріального інституту (у 1934-1936 рр. – завідувач).

Доцент, завідувач кафедри вищої алгебри Університету Трансїстрії (Одеса) у 1942-1943 роках.

Вул. Кінна, 12

Прибутковий будинок Ламзакі

Споруджена 1910 року у стилі модерн (віденська сецесія) будівля належала Кирилові Миколайовичу Ламзакі – купцю, поміщику у селі Федорівка Одеського повіту (тепер с.Федорівка Красноокнянського району Одеської області). Він і мешкав в одній з квартир будинку, до якої було проведено телефонну лінію Ч. 28-30

Пам'ятка архітектури та містобудування місцевого значення.

📍 Οδός Τορχόβα 6 (vul. Torhova, 6)

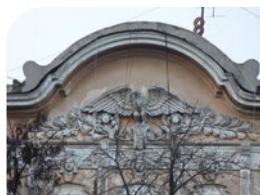
Εκεί βρίσκεται το κτήριο κατοικιών του Ρούσσοφ, το οποίο χτίστηκε τη δεκαετία του 1890. Την περίοδο 1920-1945 έζησε σε αυτό ο Γεώργιος Κωνσταντίνης (1882-1968). Την εποχή εκείνη, ο Κωνσταντίνης δίδασκε μαθηματικά και φυσική στη σχολή «Ζουκόφσκι» της Οδησσού, ενώ κατά τη δεκαετία του 1920 ήταν καθηγητής μαθηματικών στις Τεχνικές Σχολές Ναυτιλίας και Κατασκευών της Οδησσού.

Κατά τις περιόδους 1938-1941 και 1944-1951, ήταν αναπληρωτής καθηγητής στο τμήμα μαθηματικών του Ινστιτούτου Πολιτικών Μηχανικών της Οδησσού. Την ίδια περίοδο (1929-1941) διετέλεσε επίσης καθηγητής του Τμήματος Φυσικής και Μαθηματικών του Βιομηχανικού Ινστιτούτου της Οδησσού (το 1934-1936, ήταν διευθυντής του ινστιτούτου). Υπήρξε επίσης αναπληρωτής καθηγητής και επικεφαλής του τμήματος ανώτερης άλγεβρας στο Πανεπιστήμιο της Υπερδνειστερίας (Οδησσός) τη χρονιά 1942-1943.

📍 Οδός Κίννα 12 (vul. Kinna, 12)

Πολυκατοικία του Λαμζάκη

Το κτήριο χτίστηκε το 1910 σε στυλ «Βιεννέζικης Απόσχισης» και ανήκε στον Κύριλλο Λαμζάκη, έναν έμπορο και γαιοκτήμονα του χωριού Φεντόριβκα της περιφέρειας Οδησσού (σημερινό χωριό Φεντόριβκα στο δήμο Κρασνοοκτιάνσκι της περιφέρειας Οδησσού). Έζησε σε ένα από τα διαμερίσματα του κτηρίου που διέθετε τηλεφωνική σύνδεση. Αποτελεί μνημείο τοπικής αρχιτεκτονικής και αστικής ανάπτυξης.

Вул. Єлісаветинська, 4

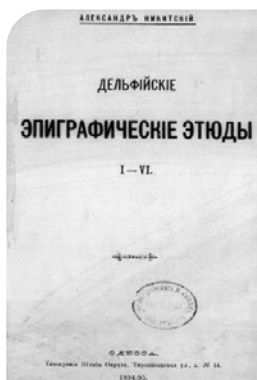
У будинку упродовж 1886-1899 років мешкав історик античності, епіграфіст, дійсний член Російської Академії наук (від 1917 р.) Олександр Нікітський (1859-1921).

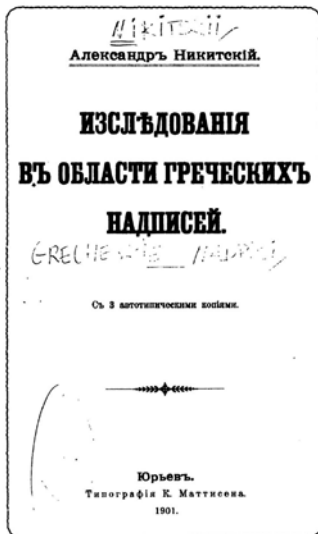
Від 1882 р. навчав грецькій мові в Одеській духовній семінарії. Упродовж 1883-1885 років для підготовки до професорської діяльності перебував у відрядженні у Греції. У ньому він вивчав виключно епіграфіку та суміжні дисципліни. З квітня 1886 р. він також – приват-доцент Новоросійського університету (тепер Одеський національний університет ім.І.І.Мечнікова), викладач класичної філології.

У 1895 р. Олександр Нікітський, один із кращих знавців всього, що стосувалося Дельф, захистив магістерську дисертацію «Дельфійські епіграфічні етюди» (ця робота отримала чимало схвальних визначень: «зразкове епіграфічне дослідження», «видатна праця в області грецької історії та епіграфіки»). 1901-го вчений захистив докторську дисертацію п.н. «Дослідження в області грецьких написів».

Від 1912 р. у Петербурзькому історико-філологічному інституті викладав грецьку словесність.

Наукові дослідження вченого стосуються, головню, методичного вивчення і класифікації давньогрецьких написів.

📍 Οδός Γιελισταβέτινσκα 4 (vul. Yelisavetynska, 4)

Σε αυτό το κτήριο ζούσε κατά τη διάρκεια των ετών 1886-1899 ο ιστορικός της αρχαιότητας, επιγραφολόγος, πλήρες μέλος της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών (από το 1917), Ολεξάντρ Νικίτσκι (1859-1921).

Από το 1882 δίδασκε ελληνικά στο Θεολογικό Σεμινάριο της Οδησσού. Κατά τα έτη 1883-1885 βρισκόταν σε επαγγελματικό ταξίδι στην Ελλάδα για να προετοιμάσει το διδακτορικό του. Σπούδασε αποκλειστικά επιγραφολογία και συναφή αντικείμενα. Από τον Απρίλιο του 1886 ήταν επίσης αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Νοβοροσίσκ (σήμερα Εθνικό Πανεπιστήμιο της Οδησσού 'Ι. Μέτσνικοφ') και καθηγητής κλασσικής φιλολογίας.

Το 1895 ο Ολεξάντρ Νικίτσκι, ένας από τους καλύτερους γνώστες των Δελφών, δημοσίευσε τη διατριβή του «Δελφικά επιγραφικά σκίτσα» (το έργο αυτό έλαβε πολλά θετικά σχόλια: «υποδειγματική επιγραφική μελέτη», «εξαιρετικό έργο στον τομέα της ελληνικής ιστορίας και επιγραφικής». Το 1901 ο επιστήμονας ολοκλήρωσε το διδακτορικό του «Ερευνα στο πεδίο των ελληνικών επιγραφών». Από το 1912 δίδασκε ελληνική λογοτεχνία στο Ινστιτούτο Ιστορίας και Φιλολογίας της Αγίας Πετρούπολης.

Οι επιστημονικές του έρευνες αφορούσαν κυρίως τη μεθοδική μελέτη και ταξινόμηση των αρχαίων ελληνικών επιγραφών.

Вул. Торгова, 17

Будинок Фундуклея

Зведений на початку 1820-х, один із кількох одеських будинків, які належали уродженцю Константинополя, купцю та меценату Іванові Фундуклею (? - 1838). Рятуючись від турецької різанини, він опинився в Російській імперії – спочатку в Ніжені (де в падолисті 1804 р. народився його син Іван – згодом один із двох російських губернаторів, які не брали хабарів, а також уславився як щедрий благодійник), згодом – в Єлисаветграді (тепер Кропивницький). Проте найпліднішим був «одеський» період його життя. Зрозумівши, що торгівля дозволяє стати – за наполегливості та бажання – багатим і незалежним, він спромігся досягти в цій царині значних «вершин». А починалось все з винного відкупу, який І.Фундуклей купно з партнерами придбав в Одесі. Відкрив мережу трактирів, придбав кілька тисяч десятин землі, зайнявся хліботоргівлею. Проблеми ж, які виникли, розв'язав за сприяння шойно призначеного генерал-губернатором Новоросійського краю графа М.Воронцова. Йому він надав безвідсоткову позику з реченцем погашення ... «коли буде завгодно Вашому сіятельству».

З вельможним чиновником грецького торговця пов'язала й справжня дружба, яка тривала упродовж багатьох років. Двох різних людей об'єднувало однакове ставлення до таких етичних цінностей, як «вірність», «честь» і «совість». Фундуклей, зокрема, заповів частину своєї гігантської спадщини на погашення всіх податкових недоїмок міщанського стану Єлисаветграда, в якому почалася його ділова кар'єра.

Будинок – пам'ятка архітектури та містобудування місцевого значення

📍 Οδός Τορχόβα 17 (vul. Torhova, 17)

Πολυκατοικία του Φουντουκλή

Χτισμένο στις αρχές της δεκαετίας του 1820, είναι ένα από τα λίγα οικήματα στην Οδησό τα οποία ανήκαν στον Κωνσταντινουπολίτη έμπορο και ευεργέτη Ιωάννη Φουντουκλή [Ιβάν Φουντουκλέι] (; - 1838). Ξεφεύγοντας από την τουρκική θηριωδία, βρέθηκε στη Ρωσική Αυτοκρατορία, πρώτα στο Νίζιν (όπου το φθινόπωρο του 1804 γεννήθηκε ο γιος του Ιβάν - αργότερα ένας από τους δύο Ρώσους κυβερνήτες που δεν αποδεχόταν δωροδοκίες και έγινε διάσημος ως γενναϊόδωρος φιλόανθρωπος) και κατόπιν στο Γιελισταβέτγκραντ (σημερινό Κροπιβνίσκι).

Ωστόσο, η πιο γόνιμη εποχή της ζωής του ήταν η περίοδος της Οδησού. Συνειδητοποιώντας ότι το εμπόριο του επιτρέπει να γίνει - με επιμονή και επιθυμία - πλούσιος και ανεξάρτητος, κατάφερε να φτάσει σε σημαντικές «κορυφές» σε αυτόν τον τομέα. Και όλα ξεκίνησαν με τις «ρήτρες κρασιού», τις οποίες αγόρασε ο Φουντουκλής μαζί με συνεργάτες του στην Οδησό. Άνοιξε ένα δίκτυο ταβερνών, αγόρασε αρκετές χιλιάδες στρέμματα γης, ασχολήθηκε με το εμπόριο σιτηρών. Επίλυσε τα προβλήματα που προέκυψαν με τη βοήθεια του κόμη Μ. Βοροντσόφ, ο οποίος μόλις είχε διοριστεί Γενικός Κυβερνήτης της περιφέρειας Νοβοροσίτσκ. Του παρέιχε ένα άτοκο δάνειο με χρόνο αποπληρωμής «όποτε η εξοχότητά σας το επιθυμεί». Μια πραγματική, πολυετής φιλία, συνέδεσε τον ευγενή αξιωματούχο με τον Έλληνα έμπορο. Δύο διαφορετικές προσωπικότητες ενώθηκαν από την ίδια στάση απέναντι σε ηθικές αξίες όπως η «αφροσύνη», η «τιμή» και η «συνείδηση». Ο Φουντουκλής, συγκεκριμένα, κληροδότησε μέρος της αμύθητης περιουσίας του για την αποπληρωμή όλων των φορολογικών εκκρεμοτήτων της αστικής τάξης του Γιελισταβέτγκραντ, από όπου ξεκίνησε η επιχειρηματική του δραστηριότητα.

Το οίκημα είναι μνημείο αρχιτεκτονικής και αστικού σχεδιασμού τοπικής σημασίας.

Вул. Пастера, 44

Апарт-отель «Костанді»

Розташований в центрі історичної частини міста міні-готель носить ім'я видатного маляра Кіріака Костанді (1852-1921).

Вул. Пастера, 46

Будинок, в якому мешкав К.Костанді

Упродовж 1910-1916 років у будинку жив видатний живописець, дійсний член Імператорської академії мистецтв, член-засновник Товариства південноруських художників (Голова – упродовж 1892-1919 років), лауреат великої бронзової медалі та диплому Всесвітньої виставки 1900 року в Парижі Кіріак Костанді.

У дворі будинку міститься пам'ятник мистцеві (скульптора З.Ломикіна, архітект В.Бреславець), встановлений 2010 року.

Меморіальну дошку на будинку було урочисто відкрито 2013-го (скульптор О.Князик).

📍 Οδός Παστέρ 44 (vul. Pastera, 44)

Ξενοδοχείο διαμερισμάτων «Κωνστάντης»

Ευρισκόμενο στο κέντρο του ιστορικού τμήματος της πόλης, το μίνι ξενοδοχείο πήρε το όνομά του από τον διάσημο ζωγράφο Κυριάκο Κωνστάντη (1852-1921).

📍 Οδός Παστέρ 46 (vul. Pastera, 46)

Το σπίτι όπου διέμενε ο Κ. Κωνστάντης

Κατά τη διάρκεια των ετών 1910-1916, το σπίτι φιλοξενούσε τον εξέχοντα ζωγράφο, πλήρες μέλος της Αυτοκρατορικής Ακαδημίας Τεχνών, ιδρυτικό μέλος (και πρόεδρο μεταξύ 1892-1919) της Εταιρείας Νοτίων Καλλιτεχνών, βραβευμένο με το μεγάλο χάλκινο μετάλλιο και δίπλωμα στην Παγκόσμια Έκθεση του Παρισιού το 1900, Κυριάκο Κωνστάντη.

Στην αυλή του σπιτιού υπάρχει ένα μνημείο αφιερωμένο στον καλλιτέχνη (γλύπτης Ζ. Λομίκιν, αρχιτέκτονας Β. Μπρεσλάβετς), που φιλοτεχνήθηκε το 2010.

Μια αναμνηστική πλάκα του γλύπτη Ο. Κνιαζίκ τοποθετήθηκε στο οίκημα το 2013.

 Вул. Новосельського, 633

Одеська національна музична академія імені А.В.Нежданової

У будинку від 1928 року містився Одеський музично-драматичний інститут імені Людвіга ван Бетховена, який того ж року закінчив композитор і диригент Володимир Олександрович Фемеліді (1905-1931). Автор вокально-симфонічної поеми «Лукомор'я» (1927), опер «Розлом» (1929) та «Броненосець «Потьомкін» (1929), балету «Карманьоля» (1930), двох симфоній, фортепіанового та скрипкового концертів, солоспівів, романсів, а також незакінченої опери «Цезар і Клеопатра».

 Οδός Νοβοσέλσκοχο 63 (vul. Novosel's'koho, 63)

Εθνική Μουσική Ακαδημία της Οδησσού «Α.Β. Νεζντάνοφ»

Στο τούτο το κτήριο, από το 1928 φιλοξενούνταν το Ινστιτούτο Μουσικής και Δράματος της Οδησσού «Λούντβιχ βαν Μπετόβεν», από το οποίο την ίδια χρονιά αποφοίτησε ο συνθέτης και μαέστρος Βλαδίσμηρος Θεμελίδης [Βολοντίμιρ Φεμελίντι] (1905-1931). Έγραψε το φωνητικό-συμφωνικό ποίημα «Λουκομόρια» (1927), τις όπερες «Ράζλομ» (1929) και «Θωρηκτό Ποτέμκιν» (1929), το μπαλέτο «Λαιμητόμος» (1930), δύο συμφωνίες, κονσέρτα για πιάνο και βιολί, σόλο τραγούδια, ρομάντζα, καθώς και την ημιτελή όπερα «Καίσαρ και Κλεοπάτρα».

Лютеранський провулок, 3

Одеська дитяча художня школа Ч. 1 імені К.К.Костанді

У зведених в середині XIX ст. будівлі 29 серпня 1945 р. розпочала свою діяльність дитяча художня школа Ч. 1, яка від липня 1991 р. носить ім'я К.К.Костанді. Над входом у будинок був влаштований барельєф з профілем мистця, а вікна першого поверху прикрашені скульптурними замками.

Від часу заснування навчального закладу в методиці викладання в ньому застосовуються принципи школи живопису, заснованої Кіріаком Костанді.

Упродовж 1992-2009 років вихованці школи завоювали на всесвітніх та міжнародних конкурсах (у США, Японії, Франції, Швеції, Фінляндії, Греції, Португалії, ін. країнах) 27 Гран-прі та понад 200 золотих, срібних і бронзових призів.

Тепер у будинку також міститься Одеська загальноосвітня приватна I-III ступенів художньо-естетичного профілю школа «Костанді».

Πάροδος Λιουτεράνσκι 3 (Lyuteranski prov., 3)

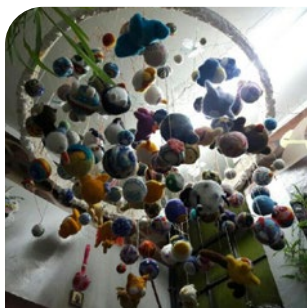
Παιδική σχολή τέχνης της Οδησού «Κ. Κωνστάντης»

Στο κτήριο του μέσου του 19ου αιώνα ξεκίνησε στις 29 Αυγούστου 1945 η λειτουργία της παιδικής σχολής τέχνης. Από τον Ιούλιο του 1991 η σχολή πήρε το όνομα του Κυριάκου Κωνστάντη. Πάνω από την είσοδο του κτηρίου τοποθετήθηκε το ανάγλυφο προφίλ του καλλιτέχνη και τα παράθυρα στον πρώτο όροφο είναι διακοσμημένα με ανάγλυφα πλαίσια.

Από την ίδρυση της σχολής εφαρμόζονται οι μέθοδοι διδασκαλίας που βασίζονται στις αρχές της σχολής ζωγραφικής του Κυριάκου Κωνστάντη.

Κατά τη διάρκεια των ετών 1992-2009, οι μαθητές της σχολής κέρδισαν 27 Grand Prix και περισσότερα από 200 χρυσά, αργυρά και χάλκινα βραβεία σε διεθνείς διαγωνισμούς ανά την υφήλιο (στις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, τη Γαλλία, τη Σουηδία, τη Φινλανδία, την Ελλάδα, την Πορτογαλία και άλλες χώρες).

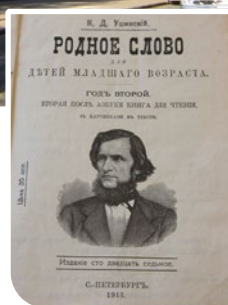
Σήμερα το κτήριο στεγάζει επίσης το ιδιωτικό σχολείο καλλιτεχνικής και αισθητικής αγωγής «Κωνστάντης».

 Вул. Старопортофранківська, 26

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського

Один із найстаріших закладів вищої освіти міста «народився» з Педагогічного інституту, який 2 травня 1817-го був створений у складі Рішельєвського ліцею. Наразі в його складі діють 4 інститутів та 12 факультетів, в яких навчаються майже 10 тисяч студентів (у тому громадяни більше 20 країн).

Костянтин Ушинський (1824-1871) – видатний педагог, «вчитель вчителів», основоположник нової народної школи. Основою виховання юні в дусі патріотизму, любові до Батьківщини та свого народу він уважав народність і наголошував, що «у кожного народу своя особлива національна система виховання, своя особлива мета й особливі засоби в досягненні цієї мети». Його мати – Любов Степанівна – походила з українського шляхетського роду Капністів, що були греками з походження. Вона опікувалась вихованням сина, у тому й навчала його вдома за програмою перших двох класів гімназії.

 Οδός Σταροπορτοφράνκιβσκα 26
(vul. Staroportofrankivs'ka, 26)

Εθνικό Παιδαγωγικό Πανεπιστήμιο της Νότιας Ουκρανίας «Κ. Ουσίνσκι»

Ένα από τα παλαιότερα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της πόλης, «γεννήθηκε» από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, το οποίο ιδρύθηκε στις 2 Μαΐου 1817 ως τμήμα του λυκείου «Ρισελιέ». Σήμερα αποτελείται από 4 ινστιτούτα και 12 σχολές, στις οποίες φοιτούν σχεδόν 10.000 σπουδαστές (από περισσότερες από 20 χώρες).

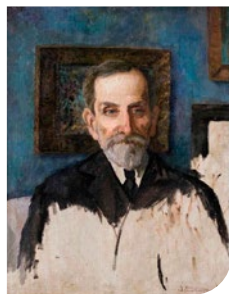

Ο Κωνσταντίνος Ουσίνσκι (1824-1871) υπήρξε ένας πρωτοπόρος παιδαγωγός, «δάσκαλος των δασκάλων» και ιδρυτής του νέου δημοσίου σχολείου. Ο Ουσίνσκι θεωρούσε την εθνικότητα ως βάση της ανατροφής της νέας γενιάς, στο πνεύμα του πατριωτισμού και της αγάπης για την πατρίδα και το λαό της. Τόνιζε ότι «κάθε λαός έχει το δικό του ειδικό εκπαιδευτικό σύστημα, το δικό του ειδικό στόχο και τα ειδικά μέσα για την επίτευξη αυτού του στόχου». Η μητέρα του, Λιουμπόβ Στεπάνοβνα, προερχόταν από την ουκρανική οικογένεια ευγενών των Καπνίστ, η οποία ήταν ελληνικής καταγωγής. Ασχολήθηκε με την ανατροφή του γιου της και τον δίδασκε στο σπίτι, σύμφωνα με το πρόγραμμα των δύο πρώτων τάξεων του γυμνασίου.

Каретний провулок, 15

У будинку за цією адресою мешкав, після повернення до рідного міста, маляр Олександр Стіліануді (1868-1948). В Одесі закінчив грецьке комерційне училище, згодом – школу малювання Одеського Товариства образотворчих мистецтв (у ній одним із викладачів був К.К.Костанді).

Викладав у гімназіях і реальних училищах міста (у тому і в грецькому жіночому «родоконакієвському» училищі), багато часу приділяв Товариству південноросійських художників (від 1909 р. – член правління, а з січня 1910-го – беззмінний секретар об'єднання).

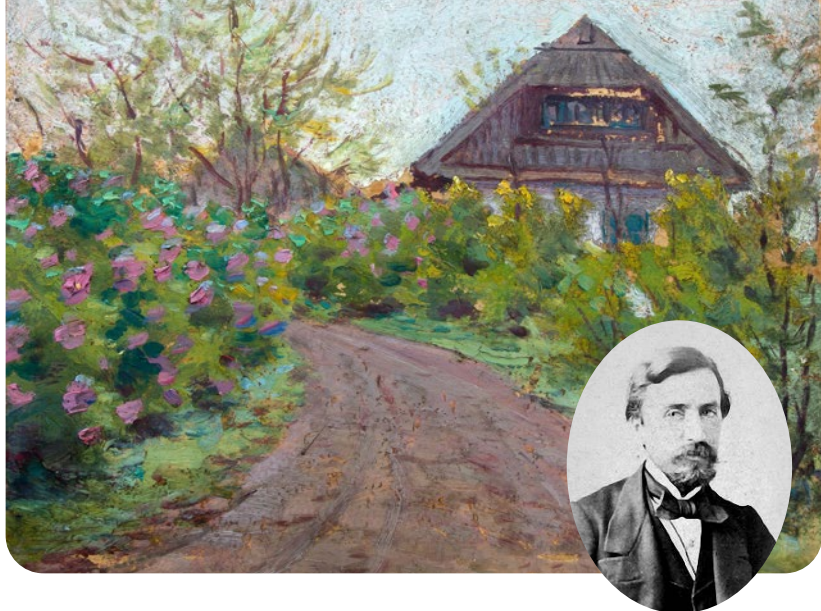
Прикметно, що упродовж багатьох років, до смерті К.К.Костанді, на чолі Товариства були два маляра-грека (К.Костанді – Голова, О.Стіліануді – секретар правління). Майже у всіх виставках ТПРХ мистець брав участь невеликими ліричними пейзажами. Його твори називали «симфоніями

барв», а самого художника – великим трудівником. Колеги високо цінували його талант, проте широкій публіці він був майже невідомим.

У 1922-му став одним із членів-засновників і секретарем-скарбником нового художнього товариства імені К.К.Костанді.

Основна частина мистецької спадщини Стіліануді розсіяна по приватних колекціях, кілька його творів знаходяться в музейних зібраннях Одеси і Києва.

Πάροδος Καρέτνι 15 (Karetnyi prov., 15)

Στο οίκημα της συγκεκριμένης διεύθυνσης έζησε ο καλλιτέχνης Αλέξανδρος Στυλιανούδης (1868-1948) μετά την επιστροφή στην πατρίδα του. Αποφοίτησε από την Ελληνο-εμπορική Σχολή της Οδησού και αργότερα από τη σχολή ζωγραφικής της Εταιρείας Καλών Τεχνών της πόλης (στην οποία ένας από τους δασκάλους ήταν ο Κυριάκος Κωνστάντης).

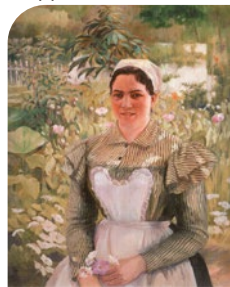
Δίδαξε στα γυμνάσια και τα κολέγια της πόλης (συμπεριλαμβανομένου του Ροδοκανάκειου Παρθεναγωγείου), αφιέρωσε πολύ χρόνο στην κοινότητα των καλλιτεχνών της Νότιας Ρωσίας (από το 1909 ήταν μέλος του διοικητικού συμβουλίου), ενώ από τον Ιανουάριο του 1910 ήταν μόνιμος γραμματέας της κοινότητας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι για πολλά χρόνια, μέχρι το θάνατο του Κωνστάντη, επικεφαλής της κοινότητας ήταν δύο Έλληνες καλλιτέχνες (Κωνστάντης πρόεδρος, Στυλιανούδης γραμματέας του διοικητικού συμβουλίου).

Σε όλες σχεδόν τις εκθέσεις της κοινότητας των καλλιτεχνών της Νότιας Ρωσίας, ο καλλιτέχνης συμμετείχε με μικρά λυρικά τοπία. Τα έργα του ονομάζονταν «συμφωνίες χρωμάτων» και ο ίδιος ο καλλιτέχνης είχε τη φήμη ενός πολύ σκληρά εργαζόμενου. Οι συνάδελφοί του εκτιμούσαν ιδιαίτερα το ταλέντο του, αλλά αυτός ήταν σχεδόν άγνωστος στο ευρύ κοινό.

Το 1922 έγινε ένα από τα ιδρυτικά μέλη και γραμματέας – ταμίας της νέας κοινότητας της τέχνης με την επωνυμία «Κωνστάντης».

Το μεγαλύτερο μέρος της καλλιτεχνικής κληρονομιάς του Στυλιανούδη βρίσκεται διάσπαρτο σε ιδιωτικές συλλογές, ενώ μερικά από τα έργα του εκτίθενται σε μουσειακές συλλογές στην Οδησό και στο Κίεβο.

Вул. Пушкінська, 79

Іллінська церква Афонського подвір'я

Свято-Іллінський скит на Святій горі Афон в 1884 р. купив будинок в Одесі на Пушкінській вулиці, в якому до 1890-го розміщували прощан. Він отримав назву Афонсько-Іллінського подвір'я. Потому на цьому ж місці звели храм в ім'я Божої Матері «Годувальниці». Подвір'я було засновано як подвір'я афонського Іллінського скиту для допомоги паломникам, котрі через Одесу діставались Святої Землі і Афону. Тут їх приймали, давали притулок і нічліг, допомагали отримати закордонний паспорт і придбати квиток на пароплав.

10 листопада 1894 р. архімандрит Гавриїл здійснив закладення храму. В його основу урочисто замурували пам'ятну табличку, а перший наріжний камінь поклав сам архімандрит Гавриїл. Храм освятили 1896-го.

У 1994 р. у божниці знайшли чесні нетлінні мощі преподобного Гавриїла Афонського. У наступному році приход перетворили на Свято-Іллінський чоловічий монастир. Головний престол його Соборного храму освячено на честь святого пророка Іллі, правий боковий вівтар – на честь чудотворної ікони Божої Матері «Годувальниці», лівий боковий вівтар – на честь архангела Гавриїла.

При монастирі діє недільна школа для дітей. Для дорослих проводяться поза богослужбові бесіди.

📍 Οδός Πούσκιν 79 (vul. Pushkinska, 79)

Εκκλησία του Αγιορείτικου μετοχίου του Προφήτη Ηλία

Το 1884 η Σκήτη του Προφήτη Ηλία του Άγιου Όρους αγόρασε ένα κτήριο στην οδό Πούσκιν της Οδησσού, το οποίο μέχρι το 1890 ήταν κατάλυμα προσκυνητών. Ονομάστηκε οίκημα Αφόνσκο-Ιλλίνσκι. Στη συνέχεια, σε αυτό το οικοπέδο ανεγέρθη ένας ναός στο όνομα της Παναγίας της Γαλακτοτροφούσης. Το κτήριο ιδρύθηκε ως μετόχι της σκήτης του Προφήτη Ηλία του Άθω για βοήθεια στους προσκυνητές που περνούσαν από την Οδησσό καθ' οδόν προς τους Αγίους Τόπους και τον Άθω. Εδώ τους υποδέχονταν, τους παρείχαν κατάλυμα και διαμονή, τους βοηθούσαν να αποκτήσουν διαβατήριο και να προμηθευτούν εισιτήριο για το ατμόπλοιο.

Στις 10 Νοεμβρίου 1894, ο Αρχιμανδρίτης Γαβριήλ θεμελίωσε το ναό. Μια αναθηματική πλάκα τοποθετήθηκε επίσημα στη βάση του, και ο πρώτος θεμέλιος λίθος τοποθετήθηκε από τον ίδιο τον Αρχιμανδρίτη Γαβριήλ. Ο ναός καθαγιασθηκε το 1896.

Το 1994 βρέθηκαν στο ναό τα λείψανα του μακαριστού Γαβριήλ του Αγίου Όρους. Το επόμενο έτος το μετόχι μετατράπηκε στο ανδρικό μοναστήρι του Προφήτη Ηλία. Η κεντρική Αγία Τράπεζα του καθεδρικού ναού αγιάστηκε προς τιμή του Προφήτη Ηλία του Θεσβίτου, η Αγία Τράπεζα της δεξιάς πλευράς θησαυρίζεται προς τιμή της θαυματουργής εικόνας της Παναγίας της Γαλακτοτροφούσης και της αριστεράς πλευράς προς τιμή του Αρχαγγέλου Γαβριήλ.

Για τα παιδιά λειτουργεί κατηχητικό σχολείο στο μοναστήρι, ενώ πραγματοποιούνται συζητήσεις για τους ενήλικες.

 Вул. Пантелеймонівська, 3

Одеський академічний театр музичної комедії ім. М.Водяного

Під час врочистих заходів з нагоди Дня міста у серпні 2007-го Одеська філія Грецького Фонду Культури представила на сцені цього театру нову оригінальну постановку театру танцю «Роес» (Греція) «У місяці Атірі» (за давньоєгипетським календарем Атір – місяць кохання та смерті). Однойменний вірш Кавафіса, сцени з життя, зафіксовані на древніх пам'ятниках атенського цвинтаря Керамікос, десять античних поетичних надгробних написів надихнули Софію Спірату на цю хореографічну і режисерську роботу, покладену на музику Алкінооса Іоаннідіса.

Грецький театр – один із найцікавіших та творчих танцювальних колективів країни. Він – некомерційна культурна організація, яка існує за фінансової підтримки Міністерства культури Греції. Хореограф С.Спірату заснувала театр у 1989 р. задля «розвитку танцю, театру і музики, просування новацій в цих жанрах мистецтва та зміцнення їхніх грецьких початків». За час свого існування цей мистецький колектив, окрім виступів на театральних сценах Атен, з успіхом гастролював за кордоном (Монте-Карло, Люксембург, Париж, Брюссель, Нью-Йорк, Сент-Луїс, Стамбул).

 Οδός Παντελεϊμόνισκα 3 (vul. Panteleimonivs'ka, 3)

Ακαδημαϊκό Θέατρο Μουσικής Κωμωδίας της Οδησού «Μ. Βοντιανόι»

Κατά τη διάρκεια των εορτασμών της Ημέρας της Πόλης, τον Αύγουστο του 2007, το παράρτημα του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού στην Οδησό, παρουσίασε στη σκηνή του θεάτρου μια νέα πρωτότυπη παραγωγή του ελληνικού χοροθεάτρου «Ροές» με τίτλο «Εν τω μηνί Αθύρ» (σύμφωνα με το αρχαίο αιγυπτιακό ημερολόγιο, Αθύρ είναι ο μήνας του έρωτα και του θανάτου).

Το θέμα του ομώνυμου ποιήματος του Κ. Καβάφη, εικόνες ζωής αποτυπωμένες πάνω σε αρχαία μνήματα, δέκα ποιητικά ταφικά επιγράμματα, ενέπνευσαν τη Σοφία Σπυράτου να χορογραφήσει και να σκηνοθετήσει την τελευταία της δουλειά σε μουσική του Αλκίνοου Ιωαννίδη.

Το Ελληνικό Θέατρο είναι ένα από τα πιο ενδιαφέροντα και δημιουργικά χορευτικά συγκροτήματα στη χώρα. Είναι μια μη κερδοσκοπική πολιτιστική οργάνωση, η οποία υφίσταται με την οικονομική υποστήριξη του ελληνικού Υπουργείου Πολιτισμού.

Η χορογράφος Σοφία Σπυράτου ίδρυσε το θέατρο το 1989 με σκοπό την «ανάπτυξη του χορού, του θεάτρου και της μουσικής, την προώθηση καινοτομιών σε αυτά τα είδη της τέχνης και την ενίσχυση των ελληνικών αρχών τους.»

Κατά τη διάρκεια της ύπαρξής του, εκτός από παραστάσεις σε θεατρικές σκηνές της Αθήνας, ο καλλιτεχνικός σύλλογος έχει περιοδεύσει με επιτυχία στο εξωτερικό (Μόντε Κάρλο, Λουξεμβούργο, Παρίσι, Βρυξέλλες, Νέα Υόρκη, Σαιντ Λούις, Κωνσταντινούπολη).

Вул. Пироговська, 5

У будинку упродовж 1916-1931 років мешкав композитор Володимир Фемеліді. Попри короткий життєвий вік, мистець зробив вагомий внесок в музичну культуру XX століття. Цьому значною мірою посприяв батько – Олександр Михайлович (1871-1937). Бібліограф, який закінчив Новоросійський університет, автор класики бібліографічного жанру – праці «Русский нотариат», він приділяв велику увагу вивченню з сином грецької історії та міфології.

В.Фемеліді 1928-го закінчив Одеську консерваторію (того року вона прибрала назву Одеський музично-драматичний інститут). Гарні спогади про твір композитора балет «Карманьйола» (1930) залишив видатний піаніст С.Ріхтер. А «Балада в формі варіацій на українську народну тему», зазначають дослідники, є одним із видатних творів першої половини 1920-х, який не втратив художньої цінності і тепер.

У тогочасних газетних публікаціях збереглися захоплені відгуки не лише про яскраву і надзвичайно виразну музику молодого композитора, а й про його безсумнівний талант диригента. І публіку, і критиків однаково захоплювало, як юний автор, композитор і диригент впевнено почуває себе за диригентським пультом в знаменитому Одеському оперному театрі під час виконання його «Карманьйоли».

📍 Οδός Πιροχόφκσα 5 (vul. Pirohovs'ka, 5)

Ο συνθέτης Βλαδίμηρος Θεμελίδης (Βολοντίμιρ Φεμελίντι) έζησε σε αυτό το σπίτι κατά τη διάρκεια των ετών 1916-1931. Παρά τη σύντομη ζωή του, ο καλλιτέχνης συνέβαλε σημαντικά στη μουσική κουλτούρα του εικοστού αιώνα. Σπουδαίο ρόλο σε αυτό έπαιξε ο πατέρας του, Αλέξανδρος (1871-1937). Ήταν βιβλιογράφος, απόφοιτος του Πανεπιστημίου Νοβοροσίσκ, συγγραφέας του έργου «Ρωσική συμβολαιογραφία», ενός κλασικού βιβλιογραφικού είδους, ο οποίος έδωσε μεγάλη έμφαση ο γιος του να μελετήσει ελληνική ιστορία και μυθολογία.

Ο Θεμελίδης αποφοίτησε από το ωδείο της Οδησσού το 1928 (εκείνο το έτος μετονομάστηκε σε Ινστιτούτο Μουσικής και Δράματος της Οδησσού). Ο μεγάλος πιανίστας Σ. Ρίχτερ παρέθεσε καλές αναμνήσεις για το έργο μπαλέτου του συνθέτη «Λαιμητόμος» (1930). Και το «Μπαλάντα στη μορφή παραλλαγών ενός ουκρανικού δημοτικού θέματος», σημειώνουν οι ερευνητές, είναι ένα από τα εξαιρετικά έργα του πρώτου μισού της δεκαετίας του 1920, το οποίο δεν έχει χάσει την καλλιτεχνική του αξία ακόμη και σήμερα.

Στις εκδόσεις της εφημερίδας εκείνης της εποχής, δημοσιεύτηκαν ενθουσιώδεις κριτικές, όχι μόνο για τη φωτεινή και εξαιρετικά εκφραστική μουσική του νεαρού συνθέτη, αλλά και για το αναμφισβήτητο ταλέντο του ως μαέστρου. Τόσο το κοινό όσο και οι κριτικοί ήταν εξίσου γοητευμένοι από το πώς ο νεαρός συγγραφέας, συνθέτης και μαέστρος αισθανόταν σίγουρος πίσω από το πόντιουμ του μαέστρου στη διάσημη Όπερα της Οδησσού κατά τη διάρκεια της παράστασης της Λαιμητόμου του.

Вул. Базарна, 114

Прибутковий будинок Родоканакі

Зведена в середині XIX століття будівля, яка свій теперішній вигляд отримала в 1887 р. завдяки реконструкції (с надбудовою третього поверху) за проектом Д.Мазірова, була власністю Феодора (Теодораса) Родоканакі (1797-1882) – купця, судновласника, банкіра, промисловця і мецената.

Мала велику кількість недорогих житлових квартир та кімнат.

Οδός Μπαζάρνα 114 (vul. Bazarna, 114)

Πολυκατοικία του Ροδοκανάκη

Το κτίριο που ανεγέρθηκε στα μέσα του 19ου αιώνα απέκτησε την τωρινή του εμφάνιση το 1887, χάρη στην ανακατασκευή του (με υπερκατασκευή του τρίτου ορόφου), σύμφωνα με σχέδια του Μαζίροφ. Ήταν ιδιοκτησία του Θεόδωρου (Φέντορ) Ροδοκανάκη (1797-1882), εμπόρου, εφοπλιστή, τραπεζίτη, βιομηχάνου και φιλάνθρωπου.

Περιελάμβανε ένα μεγάλο αριθμό φθηνών διαμερισμάτων και δωματίων.

📍 Французький бульвар, 21

Прибутковий будинок Барбаріго

Споруджений 1912-го (архітект Ж.Л.Гофман), він належав родині Барбаріго – Миколі, Федору та Пелагеї. Вони ж і мешкали в ньому. П.Барбаріго (? - 1916) була відома як благодійниця (зокрема, допомагала Одеському училищу сліпих).

📍 Γαλλική Λεωφόρος 21 (Frantsuz'ky bulvar, 21)

Πολυκατοικία του Μπαρμπαρίγου

Χτίστηκε το 1912 (με αρχιτέκτονα τον Ζ. Χόφμαν) και ανήκε στα μέλη της οικογενείας Μπαρμπαρίγου, Νικόλαο (Μικόλα), Θεόδωρο (Φέντορ) και Πελαγία (Πελαγκέγια). Διέμεναν όλοι σε αυτό το κτήριο. Η Πελαγία Μπαρμπαρίγου (άγνωστο - 1916) ήταν γνωστή ως φιλόανθρωπος (ειδικότερα βοηθούσε στη σχολή των τυφλών της Οδησσού).

Удільний провулок, 1

Катедральний собор Святого Праведного о. Іоанна Кронштадтського

Коштом купця І гільдії Матвія Миколайовича Маврокордато церкву Святителя Миколи та Святої мучениці Аріадни (такою була первісна назва храму – у пам'ять батьків благодійника) було зведено (за проєктом відомого одеського архітекта Ю.Дмитренка) і освячено 11 серпня 1902 р. при богадільні Грецького благодійного товариства. Будівлю ж богадільні побудовано коштом родини міського Голови Г.Маразлі.

Коли батько родини Маврокордато почав втрачати зір й майже осліп, він звернувся з проханням помолитися до відомого чудотворця о. Іоанна Кронштадтського. Після одужання значні кошти виділяв на благодійництво. Зокрема, завдяки йому та купцю 2-ї гільдії С.Тріархі 1896 року було перебудовано та реконструйовано будівлю богадільні.

Саме М.М.Маврокордато влаштував при цій церкві родинну усипальницю, в якій були поховані Матвій Пантелеймонович, його син Федір Матвійович, його троюрідний брат Микола Матвійович із дружиною Аріадною (уродженою Родоканакі, померла у Відні) та їхній син, засновник церкви Матвій Миколайович (помер 1912-го), а також Олександр Матвійович. Сюди ж було перевезено й дружину Федора Матвійовича Женні Маврокордато, яка упокоїлась в Парижі і належала до іншої, «закордонної» гілки цієї родини. Бажання членів родини Маврокордато бути похованими в Одесі свідчить про їхнє пошанування цього міста.

📍 Πάροδος Ουντίλνι 1 (Udilniy prov., 1)

Καθεδρικός Ναός του Αγίου Ιωάννη της Κρονστάνδης

Με δαπάνη του εμπόρου της πρώτης συντεχνίας, Ματθαίου Νικ. Μαυροκορδάτου ανεγέρθηκε η εκκλησία των Αγίων Νικολάου και Αριάδνης (αυτό ήταν το αρχικό όνομα του ναού, στη μνήμη των γονέων του ευεργέτη) δίπλα σε πτωχοκομείο της ελληνικής φιλανθρωπικής κοινότητας. Σχεδιάστηκε από το διάσημο αρχιτέκτονα της Οδησσού, Γιούρι Ντιμιτρένκο) και καθαγιασθηκε στις 11 Αυγούστου 1902. Το κτήριο του πτωχοκομείου ανεγέρθηκε από την οικογένεια του Έλληνα δημάρχου Γρηγορίου Μαρασλή.

Όταν ο πατέρας της οικογένειας Μαυροκορδάτου άρχισε να χάνει την όρασή του και έμεινε σχεδόν τυφλός, ζήτησε να προσευχηθεί στο διάσημο θαυματουργό πατέρα Ιωάννη της Κρονστάνδης. Μετά την ανάρρωσή του, διέθεσε σημαντικά κονδύλια για φιλανθρωπικούς σκοπούς. Συγκεκριμένα, χάρη σε αυτόν και τον έμπορο της 2ης συντεχνίας Σ. Τριάρχη, το 1896 ανοικοδομήθηκε και ανακατασκευάστηκε το κτίριο του πτωχοκομείου.

Ο Ματθαίος Μαυροκορδάτος έφτιαξε οικογενειακό τάφο σε αυτήν την εκκλησία, στον οποίο ενταφιάστηκαν ο Ματθαίος του Παντελεήμονα και ο γιος του Θεόδωρος. Ακόμη, ο δεύτερος ξάδερφός του, Νικόλαος του Ματθαίου με τη σύζυγό του Αριάδνη (το γένος Ροδοκανάκη, πέθανε στη Βιέννη) και το γιο τους, Ματθαίο, ιδρυτή της εκκλησίας που πέθανε το 1912, όπως επίσης και ο Αλέξανδρος του Ματθαίου. Εδώ μεταφέρθηκε και η σωρός της συζύγου του Θεόδωρου, Τζένης Μαυροκορδάτου, η οποία απεβίωσε στο Παρίσι και ανήκε σε άλλο, «ξένο κλάδο» της οικογένειας. Η επιθυμία των μελών της οικογένειας Μαυροκορδάτου να ταφούν στην Οδησό μαρτυρεί τον σεβασμό τους για αυτήν την πόλη.

Проспект Шевченка, 1

Одеський національний політехнічний університет

Упродовж 1918-1922 років у цьому закладі вищої освіти (на той час – Одеський політехнічний інститут) працював видатний фізик, основоположник радіоастрономічних досліджень в ССРСР, академік Микола Папалексі (1880-1947).

Від початку – доцент по кафедрі фізики, очолював фізичний практикум, у 1920-му – професор. Викладав теоретичну електротехніку, теорію коливань та метеорологію. Очолив групу молодих вчених, перед якою було поставлено складну і важливу задачу – створити вакуумну радіолампу. На основі фізичної лабораторії інституту було організовано т.зв. «Вакуумну артіль» (скорочено «Вакар»), яка, працюючи в умовах тогочасної розрухи (не було необхідного обладнання, працівники отримували в день по склянці борошна), впоралась із завданням.

Одеський радіозавод запросив М. Папалексі на посаду консультанта, на якому з його допомогою було налагоджено промисловий випуск радіоламп. Це дозволило забезпечити роботу багатьох радіостанцій Чорноморського флоту, Півдня України, Сибіру і Далекого Сходу.

Прізвисьце вченого має кратер на зворотній стороні Місяця.

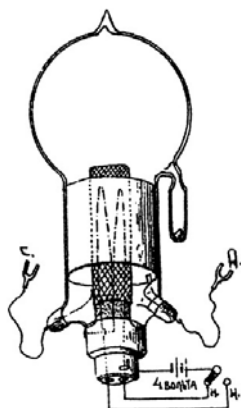

Рис. 2. Конструкция лампы Папалекси.
Ручной подпоручица Магнусовского,
1917 г.

📍 Λεωφόρος Σεβτσένκο 1 (prosp. Shevchenka, 1)

Εθνικό Πολυτεχνείο της Οδησού

Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1918-1922, ένας διακεκριμένος φυσικός και ιδρυτής της ραδιο-αστρονομικής έρευνας στην ΕΣΣΔ, ο ακαδημαϊκός Νικόλαος (Μικόλα) Παπαλέξης (1880 - 1947) εργάστηκε σε αυτό το ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα (εκείνη την εποχή λεγόταν Πολυτεχνείο της Οδησού).

Ξεκίνησε ως αναπληρωτής καθηγητής στο τμήμα φυσικής και διευθυντής του εργαστηρίου φυσικής, ενώ το 1920 έλαβε τη θέση του καθηγητή. Δίδαξε θεωρητική ηλεκτρολογία, θεωρία ταλάντωσης και μετεωρολογία. Ανέλαβε επικεφαλής μιας ομάδας νέων επιστημόνων, στην οποία είχε ανατεθεί ένα περίπλοκο και σημαντικό καθήκον: τη δημιουργία της λυχνίας κενού.

Με έδρα το εργαστήριο φυσικής του ινστιτούτου, το λεγόμενο «Vacuum Artel» (συντομογραφία «Vakar»), το οποίο λειτουργούσε σε συνθήκες διάλυσης τότε, λόγω της έλλειψης του απαραίτητου εξοπλισμού, οι εργαζόμενοι, που αμείβονταν με ένα ποτήρι αλεύρι την ημέρα, κατάφεραν να φέρουν σε πέρας το έργο.

Το εργοστάσιο ραδιοεξοπλισμού της Οδησού προσέφερε στο Ν. Παπαλέξη τη θέση του συμβούλου. Με τη βοήθειά του, ξεκίνησε η βιομηχανική παραγωγή ηλεκτρονικών λυχνιών. Αυτό επέτρεψε τη διασφάλιση της λειτουργίας πολλών ραδιοσταθμών του στόλου της Μαύρης Θάλασσας, του νότου της Ουκρανίας, της Σιβηρίας και της Άπω Ανατολής.

Το επώνυμο του επιστήμονα έχει δοθεί σε έναν κρατήρα, στην πίσω πλευρά της σελήνης.

 Вул.Канатна, 112

Катедра вищої та прикладної математики Одеської національної академії харчових технологій

Від початку 1929 р. – катедра математики Одеського інституту технології зерна та борошна, яку упродовж 1930-1937 років очолював кандидат фізико-математичних наук, в.о. професора Георгій Васильович Костанді (1882-1968).

Уродженець Одеси, від 1903 до 1905 років він вчителював у земських народних школах Одеського повіту.

В Одесі закінчив Ново-російський університет (1912; з дипломом 1-го степеня) та Вищі педагогічні курси (1913). У 1912–1920 рр. викладав математику і фізику в Одеському реальному училищі В.Жуковського; у 1920-х – математику в одеських морському й будівельному технікумах.

Упродовж 1938–1941 та 1944–1951 років – доцент катедри математики Одеського інженерно-будівельного інституту. Водночас (у 1929–1941 роках) професор фізико-математичної катедри Одеського індустріального інституту (у 1934–1936 рр. – завідувач).

У 1942–1943-му – доцент, завідувач катедри вищої алгебри Університету Трансністрії (Одеса). Упродовж 1952–1960 рр. – доцент кафедри вищої математики і теоретичної механіки Одеського технологічного інституту.

Автор понад 30 наукових праць, присвячених, головню, питанням теорії чисел. Небіж маляра К.Костанді у 1920-1945 роках мешкав в Одесі на вулиці Торговій, 6.

Οδός Κανάτνα 112 (vul. Kanatna, 112)

Τμήμα Ανωτάτων και Εφαρμοσμένων Μαθηματικών της Εθνικής Ακαδημίας Τεχνολογιών Τροφίμων της Οδησού

Από τις αρχές του 1929 λειτουργεί το τμήμα μαθηματικών του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Σιτηρών και Αλεύρων της Οδησού, επικεφαλής του οποίου, κατά τη διάρκεια των ετών 1930-1937, ήταν ο καθηγητής Γεώργιος Βασ. Κωνσταντής (1882-1968).

Γεννημένος στην Οδησό, από το 1903 έως το 1905 δίδασκε στα δημόσια σχολεία της Οδησού. Το 1912 αποφοίτησε από το Πανεπιστήμιο Νοβοροσίσκι της Οδησού (με δίπλωμα του πρώτου βαθμού) και το 1913 από τα Ανώτατα Παιδαγωγικά Σεμινάρια. Μεταξύ 1912-1920 δίδαξε μαθηματικά και φυσική στη σχολή του Β. Ζουκόβσκι της Οδησού. Τη δεκαετία του 1920 παρέδιδε μαθηματικά στις Τεχνικές Σχολές Ναυτιλίας και Κατασκευών της Οδησού.

Κατά τα έτη 1938-1941 και 1944-1951 ήταν αναπληρωτής καθηγητής του τμήματος μαθηματικών στο Ινστιτούτο Μηχανικής και Κατασκευών της Οδησού. Ταυτόχρονα (τα έτη 1929-1941) ήταν καθηγητής του τμήματος φυσικής και μαθηματικών του Βιομηχανικού Ινστιτούτου της Οδησού (μεταξύ 1934-1936 ήταν επικεφαλής).

Το 1942-1943 ήταν αναπληρωτής καθηγητής, επικεφαλής του τμήματος ανωτέρας άλγεβρας του Πανεπιστημίου της Υπερδνειστερίας (Οδησός). Την περίοδο 1952-1960 διετέλεσε αναπληρωτής καθηγητής του τμήματος ανωτέρων μαθηματικών και θεωρητικής μηχανικής στο Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Οδησού.

Ο Γ. Κωνσταντής ήταν συγγραφέας περισσότερων από 30 επιστημονικών έργων, αφιερωμένων πρωτίστως στο θέμα της θεωρίας αριθμών. Ήταν ανιψιός του ζωγράφου Κ. Κωνσταντή, ο οποίος τα έτη 1920-1945 ζούσε στην Οδησό στην οδό Τορχόβα 6.

📍 Французький бульвар, 49-51

Державна установа «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В.П.Філатова НАМН України»

Державна установа «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В.П.Філатова НАМН України»

Зі створеною в 1936 р. і нині провідною – у царині офтальмології – установою України пов'язана доля світової слави співака Артура Айдиняна (1923-1997). Уродженець Салонік в цьому ж місті закінчив вірменську школу, згодом навчався в правничому коледжі. Після окупації Греції військами Третього рейху став активним членом Руху опору. Під час однієї з облав був арештований та запроторений до концтабору. Там на допиті був побитий так, що майже втратив зір. Після звільнення країни з квартетом гавайських гітар «Цігарідіс» виступав як соліст на приватній міській радіостанції в Салоніках.

Опинившись в 1947 р. в ССРСР, почав лікуватись в офтальмологічній клініці в Єревані. Там його побачив академік В.Філатов і запропонував зробити ще одну операцію. Хірургічне втручання сталось в Одесі 1949-го і принесло значне полегшення. Відтоді співак став частим гостем в Південній Пальмірі, а в Інституті Філатова не зрідка виступав у конференц-залі, де його з захватом слухали і лікарі, і хворі.

В Одесі А.Айдинян «знайшов» й своє кохання – Лілію Гладкову, мати якої (Ельпіда Азарієвна) була гречанкою. У день 80-ліття В.Філатова співак виступив в одеській опері на ювілейному концерті. У місті ж він неоднораз давав сольні концерти у великій залі філармонії, у Палаці моряків, у Клубі прикордонників, на одеському телебаченні, у порту. Тривалий час народний артист Вірменської ССР був член Комітету допомоги грецьким патріотам. Помер в Одесі і похований на вірменській ділянці Другого християнського кладовища.

Κρατικό ίδρυμα «Ινστιτούτο οφθαλμικών παθήσεων και θεραπείας ιστών 'Β. Φιλάτοφ' της Εθνικής Ακαδημίας Ιατρικών Επιστημών της Ουκρανίας»

Με το κορυφαίο ίδρυμα της Ουκρανίας στον τομέα της οφθαλμολογίας, που συστάθηκε το 1936, ενώνεται η μοίρα του παγκοσμίου φήμης τραγουδιστή Αρτούρ Αϊντινιάν (1923-1997). Υπήρξε κάτοικος Θεσσαλονίκης, αποφοίτησε από ένα αρμένικο σχολείο και στη συνέχεια σπούδασε στη νομική σχολή. Μετά την κατοχή της Ελλάδας από τα στρατεύματα του τρίτου Ράιχ, έγινε ενεργό μέλος του αντιστασιακού κινήματος. Κατά τη διάρκεια μιας επιδρομής, συνελήφθη και φυλακίστηκε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης. Εκεί, κατά τη διάρκεια των ανακρίσεων ξυλοκοπήθηκε τόσο, ώστε σχεδόν να χάσει την όρασή του. Μετά την απελευθέρωση της χώρας, εμφανίστηκε ως σολίστ σε ιδιωτικό ραδιοφωνικό σταθμό της πόλης με το κουαρτέτο ουκουλέλε «Τσιγαρίδης».

Όταν το 1947 βρέθηκε στην ΕΣΣΔ, άρχισε να ακολουθεί θεραπείες σε μια οφθαλμολογική κλινική του Ερεβάν. Εκεί τον παρακολουθούσε ο ακαδημαϊκός Φιλάτοφ και προσφέρθηκε να του κάνει ακόμη και εγχείριση. Η χειρουργική επέμβαση πραγματοποιήθηκε στην Οδησό το 1949 και έφερε σημαντική ανακούφιση στον Αϊντινιάν. Από τότε ο τραγουδιστής, ως συχνός επισκέπτης και φιλοξενούμενος στη «Νότια Παλμύρα», εμφανιζόταν συχνά στη σκηνή της αίθουσας συνεδριάσεων του Ινστιτούτου «Φιλάτοφ», όπου οι γιατροί και οι ασθενείς τον άκουγαν με ενθουσιασμό.

Στην Οδησό, ο Αϊντινιάν συνάντησε την αγαπητή της ζωής του, τη Λίλια Γκλάντκοβα, η μητέρα της οποίας (Ελπίδα Αζαρίεβνα) ήταν Ελληνίδα. Στα ογδοηκοστά γενέθλια του Φιλάτοφ, ο τραγουδιστής παρέθεσε στην όπερα της Οδησού μια επετειακή συναυλία. Έδωσε επίσης επανειλημμένως, σόλο συναυλίες στη μεγάλη φιλαρμονική αίθουσα της πόλης, στο Μέγαρο των Ναυτικών, στη Λέσχη των Συνοριοφυλάκων, στην τηλεόραση της Οδησού και στο λιμάνι.

Για πολύ καιρό, ο καλλιτέχνης από τη ΣΣΔ Αρμενίας ήταν μέλος της Επιτροπής Βοήθειας των Ελλήνων Πατριωτών.

Πέθανε στην Οδησό και ο τάφος του βρίσκεται στο αρμένικο τμήμα του Δευτέρου Χριστιανικού Νεκροταφείου.

📍 Французький бульвар, 46

Церква святих мучеників Адріана та Наталії

Храм було закладено 15 падолиста 1897 р. на території дачі мецената, дійсного статського радника Матвія Федоровича Маврокордато. Дачу він пожертвував училищу для сліпих, а при ньому заснував православний храм (вартість будівництва якого становила 25 тис. рублів). Зведено його у формі хреста в візантійському стилі, освячено 31 жовтня 1900 р. в ім'я Матфія та Євгенії.

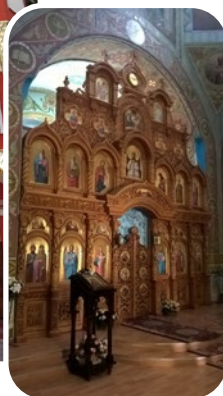
У 1930 р. божницю було закрито і в ній запрацював клуб. 1942-го румунським митрополитом Віссаріоном церкву було освячено в ім'я Віктора і Віссаріона, а в 1957 р. перейменовано в ім'я Павла і Наталії. 1963 р. храм знову було закрито і в ньому розмістився музей атеїзму, по тому – їдальня. Лише у час «перевбудови» її було передано віруючим і в грудні 1990-го освячено в ім'я мучеників Адріана та Наталії.

Прихожанином храму був видатний офтальмолог В.П.Філатов.

Центральне місце в церкві посідають дві чудотворних ікони – Божої Матері «Скоропослушниця» та святителя Миколи Чудотворця. Обидві написані в Свято-Пантелеймонівському монастирі на горі Афон і передані храму Одеською кіностудією.

Пам'ятка архітектури місцевого значення.

 Γαλλική λεωφόρος 46 (Frantsuz'kiy bul'var, 46)

Εκκλησία των Αγίων Μαρτύρων Αδριανού και Ναταλίας

Η εκκλησία ιδρύθηκε στις 15 Οκτωβρίου του 1897 στο κτήμα της ντάτσας (εξοχικού) του ευεργέτη, κτηματομεσίτη, Ματθαίου Μαυροκορδάτου. Δώρισε τη ντάτσα σε ένα σχολείο τυφλών και ανέγειρε μια ορθόδοξη εκκλησία (το κόστος της οποίας ήταν 25 χιλιάδες ρούβλια). Χτίστηκε με τη μορφή σταυρού σε βυζαντινό στιλ και αφιερώθηκε στις 31 Οκτωβρίου 1900 στο όνομα του Ματθαίου και της Ευγενίας.

Το 1930 το ιερό του ναού έκλεισε και μια λέσχη άνοιξε εκεί. Το 1942 ο Ρουμάνος μητροπολίτης Βησσαρίων αφιέρωσε την εκκλησία στο όνομα του Βίκτωρα και του Βησσαρίωνος και το 1957 μετονομάστηκε στο όνομα του Παύλου και της Ναταλίας. Το 1963 η εκκλησία έκλεισε ξανά και στεγάστηκε εκεί ένα μουσείο αθεϊσμού, κατόπιν έγινε τραπεζαρία. Μόνο κατά την εποχή της «περestroika» αποδόθηκε στους πιστούς και το Δεκέμβριο του 1990 αφιερώθηκε στο όνομα των μαρτύρων Αδριανού και Ναταλίας.

Ενορίτης της εκκλησίας ήταν ο εξέχων οφθαλμολόγος Β. Π. Φιλάτοφ.

Κεντρική θέση στην εκκλησία καταλαμβάνουν δύο θαυματουργές εικόνες: η Παναγία «Σκοροποσλούσνιτσα» (Γοργοεπήκοος) και ο Άγιος Νικόλαος ο Θαυματουργός. Και οι δύο αγιογραφήθηκαν στη μονή Παντελεήμονος του Αγίου Όρους και μεταφέρθηκαν στο ναό από το κινηματογραφικό στούντιο της Οδησσού.

Αποτελεί αρχιτεκτονικό μνημείο τοπικής σημασίας.

Передмістя Продієв

Жевахова гора

Незаселена частина міста, яка знаходиться між Об'їзною, Балтською і Миколаївською дорогами та вулицею Лиманною.

Античне святилище на Жеваховій горі – комплекс давньогрецьких споруд ритуального призначення V – IV століть до н.е. Науковці вважають його присвяченим давньогрецьким богиням Деметрі та Персефоні і називають одним із найкрупніших святилищ у Північному Причорномор'ї цієї епохи.

Експедиція 2006 року виявила загалом 26 археологічних пам'яток на Жеваховій горі, частина з яких мала священний і ритуальний характер. Давні греки мали звичай будувати «культові ями», які використовувались для ритуалів, присвячених плодючості, землеробству і поклонінню землі, відтак – богині Деметрі. Відомо, що у культових практиках ця богиня виступала в парі зі своєю донькою – Корою-Персефоною, дружиною володаря підземного світу Аїда. Шануючи її, давні греки жертвували їй нижні частини посудів, які асоціювалися з підземним світом і ніби «годували» його мешканців. Ритуальні ями розташовувались на плато за певним плануванням, а нагорі оздоблювалась «маяком» з масивної тесаної вапнякової плити.

Дослідники припускають, що на цьому святилищі повинно було відбуватися свято Тесмофорій. Воно відзначалося жінками наприкінці жовтня, було пов'язане із забезпеченням щасливого подружнього життя і плодючості землі на наступний рік.

За декілька метрів від крутого обриву вбік моря археологи знайшли Омфал: на дні 6-метрової ями, засипаної попелом і золою, знаходився 1,5-метровий насип з перепаленого ґрунту. Такі «вогняні вівтарі» відомі в усьому античному світі як «пупи землі» – мініатюрні відтворення давньогрецької картини Всесвіту. Символічно ж це означало те, що для місцевих греків-колоністів ця земля вже уявлялась як «центральна», «священна», «своя».

Цей факт ще більше знаменний, оскільки Жевахова гора розташовувалась на межі впливу двох могутніх міст-держав Північного Причорномор'я – Ольвії та Істрії. Понад те – святилище на ній позначало південно-західний рубіж Ольвійського полісу.

На території культового комплексу було також знайдено лист на свинцевій пластині до ольвійця Протагора з пропозицією повернути ся на батьківщину.

📍 Λόφος Ζεβάχοβα

Ακατοίκητο τμήμα της πόλης, το οποίο βρίσκεται ανάμεσα στις οδούς Ομπγιζνά, Μπάλτσκα και Μικολάγιεβσκα και την οδό Λιμάναγια.

Το αρχαίο ιερό στο λόφο Ζεβάχοβα είναι ένα συγκρότημα αρχαιοελληνικών τελετουργικών κτηρίων του 5ου και 4ου αι. π.Χ. Οι ειδικοί θεωρούν ότι ήταν αφιερωμένο στις αρχαιοελληνικές θεές Δή-

μητρα και Περσεφόνη και το αναγνωρίζουν ως ένα από τα μεγαλύτερα ιερά εκείνης της εποχής στη βόρεια ακτή της Μαύρης Θάλασσας.

Η αποστολή του 2006 ανακάλυψε συνολικά 26 αρχαιολογικούς χώρους στο λόφο Ζεβάχοβα, μερικοί εκ των οποίων είχαν ιερό και τελετουργικό χαρακτήρα. Οι αρχαίοι Έλληνες συνήθιζαν να φτιάχνουν «λάκκους λατρείας», οι οποίοι χρησιμοποιούνταν για τελετουργίες αφιερωμένες στη γονιμότητα, τη γεωργία και τη λατρεία, επομένως στη θεά Δήμητρα. Είναι γνωστό ότι στις λατρευτικές πρακτικές, η θεά ενεργούσε μαζί με την κόρη της Περσεφόνη, σύζυγο του άρχοντα του κάτω κόσμου, Άδη. Τιμώντας την, οι αρχαίοι Έλληνες θυσίαζαν σε αυτήν τα υπολείμματα των αμφορέων, τα οποία συνδέονταν με τον κάτω κόσμο και ήταν σαν να «ταΐζαν» τους κατοίκους του.

Σύμφωνα με ένα συγκεκριμένο σχέδιο, τα τελετουργικά κοιλώματα βρισκονταν σε ένα οροπέδιο, η κορυφή του οποίου ήταν διακοσμημένη με ένα «φάρο» από ογκώδεις πλάκες ασβεστόλιθου. Οι ερευνητές θεωρούν ότι στο συγκεκριμένο ιερό πρέπει να εορτάζονταν τα Θεσμοφόρια. Ήταν μια κατεξοχήν εορτή των γυναικών στα τέλη Οκτωβρίου για την εξασφάλιση μιας ευτυχισμένης έγγαμης ζωής και της γονιμότητας της γης για το επόμενο έτος.

Λίγα μέτρα μακριά από έναν απότομο γκρεμό προς τη θάλασσα, οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν τον Ομφαλό: στο βάθος ενός λάκκου 6 μέτρων, που καλύπτονταν από τέφρα και στάχτη, υπήρχε ένα ανάχωμα 1,5 μέτρου από καμένο χώμα. Τέτοιοι «φλογεροί βωμοί» ήταν γνωστοί σε όλο τον αρχαίο κόσμο ως οι «ομφαλοί της γης», δηλαδή μικρογραφίες της αρχαιοελληνικής εικόνας του σύμπαντος. Συμβολικά, αυτό σήμαινε ότι για τους ντόπιους Έλληνες αποίκους, τούτη η γη είχε ήδη εντυπωθεί ως «κεντρική», «ιερή», «δική τους».

Το γεγονός αυτό έγινε ακόμη σημαντικότερο, δεδομένου ότι ο λόφος Ζεβάχοβα βρισκόταν στα όρια της επιρροής δύο ισχυρών πόλεων-κρατών της βόρειας ακτής της Μαύρης Θάλασσας, της Ολβίας και της Ίστριας. Επιπλέον, το ιερό που βρισκόταν σε αυτό, οριοθετούσε το νοτιοδυτικό σύνορο της πόλης Ολβία.

Στο έδαφος του λατρευτικού συγκροτήματος βρέθηκε επίσης μια επιστολή σε μολυβένια πλάκα προς έναν κάτοικο της Ολβίας, τον Πρωταγόρα, με την προτροπή να επιστρέψει στην πατρίδα του.

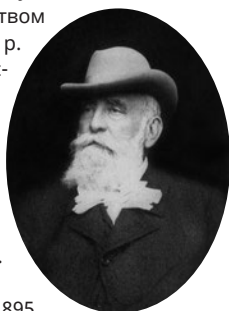
Вул. Пастера, 2

Будинок бактеріологічної станції

24 червня 1886 року в Одесі було розпочато щеплення від сказу. Задля цього було створено бактеріологічну станцію – першу в Російській імперії і другу в світі (після паризької). Головна заслуга у цьому – майбутнього Нобелівського лавреата і першого директора установи І. Мечнікова та уродженця Одеси лікаря М. Гамалії. Первісно станція містилася в будинку Гамалії на Канатній, 14, згодом – на Льва Толстого, 4 (упродовж 1886-1888 років), по тому – на Новосельського, 82. І весь цей час орендувала приміщення, що унеможливлювало її нормальне функціонування.

Зважаючи на це відомий своїм благодійництвом міський Голова Григорій Маразлі у жовтні 1893 р. звернувся до міської Управи з пропозицією власним коштом звести будівлю станції. Газета «Неделя Строителя» у Ч. 12 за 1894 р. так сповіщала про це: «Щойно розпочато спорудження спеціальної будівлі для одеської бактеріологічної станції на кошти, пожертвовані міським Головою... Нову будівлю станції буде влаштовано за зразком найкращих побідиних закладів, які існують за кордоном... На все будівництво асигновано 35000 рублів».

Урочисте освячення будівлі відбулося 8 січня 1895 р., проте на ньому Маразлі, зважаючи на хворобу, не зміг бути присутнім.

Οδός Παστέρ 2 (vul. Pastera, 2)

Κτήριο του μικροβιολογικού σταθμού

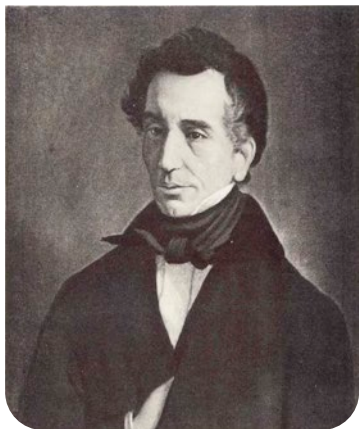
Στις 24 Ιουνίου του 1886 ξεκίνησε στην Οδησόσ ο εμβολιασμός ενάντια στη λύσσα. Για το σκοπό αυτό ιδρύθηκε ένας μικροβιολογικός σταθμός, ο πρώτος στη Ρωσική Αυτοκρατορία και δεύτερος στον κόσμο (μετά το Παρίσι). Ιδιαίτερη ήταν η συμβολή του αργότερα βραβευμένου με Νόμπελ και πρώτου διευθυντή του σταθμού, Ιλνιά Μέτσνικοφ και του γιατρού από την Οδησόσ, Μ. Γκαμαλία. Αρχικά, το «μικροβιολογείον» εγκαταστάθηκε στην οικία του Γκαμαλία στην οδό Κανάτνα 14, ύστερα στην οδό Λέων Τολστόι 4 (κατά τα έτη 1886-1888) και στη συνέχεια στην οδό Νοβοσέλσκοχο 82. Κατά τη διάρκεια ολόκληρης αυτής της περιόδου, οι χώροι ενοικιάζονταν, καθιστώντας αδύνατη την κανονική λειτουργία του σταθμού.

Δεδομένων αυτών των συνθηκών, ο γνωστός για τη φιλανθρωπία του Έλληνας, δήμαρχος Γρηγόριος Μαρασλής, απευθύνθηκε στο Δημοτικό Συμβούλιο τον Οκτώβριο του 1893 με την πρόταση να ανεγείρει ένα κτήριο για το σταθμό. Η εφημερίδα «Νεντέλια Στροϊτέλια» (Οικοδομική εβδομάδα), στο τεύχος 12 του 1894, δημοσίευσε το εξής: «Έχει ξεκινήσει η κατασκευή ενός ειδικού κτηρίου για το μικροβιολογικό σταθμό της Οδησόσ με κεφάλαια που δώρισε ο Δήμαρχος... Το νέο κτίριο του σταθμού θα κατασκευαστεί σύμφωνα με τα καλύτερα αντίστοιχα ιδρύματα που υπάρχουν στο εξωτερικό... Για όλες τις κατασκευές διατίθενται 35.000 ρούβλια.»

Τα επίσημα εγκαίνια του εργαστηρίου πραγματοποιήθηκαν στις 8 Ιανουαρίου 1895, αλλά ο Μαρασλής, λόγω ασθένειας, δεν μπόρεσε να παρευρεθεί.

Провулок Олександра Стурдзи

У квітні 2016 р. провулок прибрав цю назву (до того – Третій Стаханівський провулок). Олександр Скарлатович Стурдза (1791-1854) – дипломат, письменник, меценат, дослідник релігійних та політичних питань, поліглот (вільно володів шістьма мовами). Його матір була дочкою господаря Молдовського князівства Костянтина Мурузі – фанаріота з роду Мурузі. Значний вплив на формування світогляду О.Стурдзи мав грецький архієрей Никифор Феотоки. Від 1821 р. майже постійно мешкав в Одесі. З великим інтересом

Стурдза стежив за подіями в Греції і, разом із своєю сестрою графинєю Роксаною (Роксандрєю) Едлінг, допомагав біженцям із Константинополя. З приводу подій, що відбувалися, ним була написана записка «La Grèce en 1821 et 1822» (Лейпціг, 1822) і опубліковано відкритий лист атенському митрополиту Неофіті. Йому приписується також створення прохання тимчасового грецького уряду до Веронського конгресу.

Як депутат брав участь в роботі одеської комісії по боротьбі з чумою, був одним із засновників Товариства історії та старожитностей Новоросії, сприяв заснуванню Архангельського жіночого монастиря в Одесі, за його ж сприяння там само в 1850 р. засновано громаду сестер милосердя. Упродовж 12 років виконував посаду віце-президента Товариства землеробства Південної Росії.

Коштом О.Стурдзи та Р.Едлінг в Одесі споруджено церкву св. Марії Магдалини, а також каплицю св. Серафима Саровського біля неї (Михайлівська площа, 1ч), яка була родинним склепом Едлінг-Стурдзи-Гагаріних.

Помер у своєму маєтку в Манзирі (тепер село Лісне Тарутинського району), похований на Воскресенському кладовищі (Одеса).

Наприкінці XIX століття теперішня вулиця Леонтовича мала назву Стурдзівська.

Πάροδος Ολεξάντρ Στούρτζα (prov. Oleksandra Sturdzy)

Τον Απρίλιο του 2016 το στενό μετονομάστηκε (πριν ονομαζόταν «3η πάροδος Σταχάνοφσκι»). Ο Αλέξανδρος Στούρτζας (1791-1854) ήταν διπλωμάτης, συγγραφέας, φιλάνθρωπος, ερευνητής θρησκευτικών και πολιτικών ζητημάτων, ομιλητής έξι γλωσσών. Η μητέρα του ήταν η κόρη του φαναριώτη πρίγκιπα της Μολδαβίας, Κωνσταντίνου Μουρούζη. Σημαντική επιρροή στο σχηματισμό της πορείας του Στούρτζα είχε ο Έλληνας αρχιεπίσκοπος Νικηφόρος Θεοτόκης. Από το 1821 έζησε σχεδόν μόνιμα στην Οδησό. Ο Στούρτζας με μεγάλη προσοχή παρακολούθησε τα γεγονότα στην Ελλάδα και μαζί με την αδελφή του, κοντέσα Ρωξάνδρα Έντλινγκ, βοήθησε τους πρόσφυγες από την Κωνσταντινούπολη. Έγραψε το βιβλίο «La Grèce en 1821 et 1822» (εκδ. Λειψία, 1822), με αφορμή τα γεγονότα και δημοσίευσε ανοικτή επιστολή προς το μητροπολίτη Αθηνών Νεόφυτο. Έργο του ήταν, επίσης, η υποβολή αίτησης από την προσωρινή ελληνική κυβέρνηση για το συνέδριο της Βερόνας.

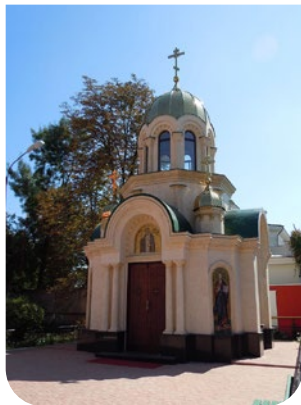

Ως βουλευτής, συμμετείχε στο έργο της επιτροπής της Οδησού για την καταπολέμηση της πανώλης, ήταν ένας από τους ιδρυτές της Εταιρείας Ιστορίας και Αρχαιοτήτων της Νοβορωσίας, συνέβαλε στην ίδρυση της Μονής Αρχαγγέλων στην Οδησό και με τη βοήθειά του, το 1850 ιδρύθηκε εκεί η κοινότητα «Οι αδελφές του ελέους». Για δώδεκα χρόνια διετέλεσε αντιπρόεδρος της γεωργικής κοινωνίας της Νότιας Ρωσίας.

Με τη χρηματοδότηση των Στούρτζα και Έντλινγκ ανεγέρθηκε ο ναός της Μαρίας Μαγδαληνής στην Οδησό, καθώς και το εκκλησάκι του Αγίου Σεραφείμ του Σαρώφ κοντά της (στην πλατεία Μιχαήλσκα), όπου βρισκόταν η οικογενειακή κρύπτη των Έντλινγκ - Στούρτζα - Γκαγκάριν.

Πέθανε στο αρχοντικό του στο Μανζίρ (σημερινό χωριό Λίσνε του δήμου Ταρούτιν) και ενταφιάστηκε στο νεκροταφείο Βοσκρέσενσκι της Οδησού.

Στα τέλη του 19ου αιώνα, ο σημερινή οδός Λεοντόβιτσα ονομαζόταν Στούρτζιβσκα.

Люстдорфська дорога, 6

Друге християнське кладовище

Місце спочинку багатьох видатних греків, у тому й перепохованих із знищеного в 1930-х Першого християнського кладовища. На ділянці Ч. 22 – могила Киріака Костанді (від 20 травня 1935 р.).

На ньому ж похований відомий візантолог, дослідник грецької епіграфіки Північного Причорномор'я Петро Каришковський (1921-1988) – автор та співавтор майже 190 праць, у тому монографій «Монетна справа та грошовий обіг Ольвії (VI ст. до н.е. – VI ст. н.е.)» (докторська дисертація), «Давнє місто Тіра. Історико-археологічний нарис», «Монети Ольвії. Нарис грошового обігу Північно-Західного Причорномор'я в античну епоху». В Одесі його іменем названо вулицю.

Вулиця Костанді

Знаходиться між вулицями Ільфа та Петрова і Фонтанською дорогою. Названа на честь уродженця Одещини, все життя якого було пов'язано з Південною Пальмірою, видатного майстра пензля Кіріака Костанді (1852-1921).

Виникла на початку XIX ст. як головна вулиця села Дерibasівка, назву ж прибрала в підсоветський час. Закінчується на перетині з вулицею Ільфа та Петрова, проте від Люстдорфської дороги до свого закінчення існує як міжквартальний проїзд.

📍 Δρόμος Λιουσντντόρφσκα 6 (Lyustdorfs'ka doroga, 6)

Δεύτερο Χριστιανικό Νεκροταφείο

Είναι ο τόπος ανάπαυσης πολλών επιφανών Ελλήνων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που μεταφέρθηκαν από το Πρώτο Χριστιανικό Νεκροταφείο, το οποίο καταστράφηκε τη δεκαετία του 1930. Στο τμήμα 22 βρίσκεται ο τάφος του Κυριάκου Κωνσταντή (από τις 20 Μαΐου 1935).

Επίσης εκεί είναι θαμμένος ο γνωστός βυζαντινολόγος και μελετητής της ελληνικής επιγραφικής της βόρειας ακτής της Μαύρης Θάλασσας, Πετρό Καρισκόφσκι (1921-1988), συγγραφέας και συν-συγγραφέας περίπου 190 έργων, συμπεριλαμβανομένων των: «Νομισματική τέχνη και χρηματική κυκλοφορία της Ολβίας (6ος - 4ος αι. π.Χ.)» (διδασκαρική διατριβή), «Η αρχαία πόλη Τύρας: ιστορικό-αρχαιολογικό δοκίμιο», «Νομίσματα της Ολβίας: περίληψη της νομισματικής κυκλοφορίας της βορειοδυτικής περιοχής της Μαύρης Θάλασσας στην αρχαία εποχή». Στην Οδησό υπάρχει οδός που φέρει το όνομά του.

📍 Οδός Κωνσταντή (vul. Kostandi)

Βρίσκεται ανάμεσα στις οδούς Ιλφ & Πετρόφ και το δρόμο Φοντάνσκα. Ονομάστηκε προς την τιμή του εξαιρετού καλλιτέχνη Κυριάκου Κωνσταντή (1852-1921), ο οποίος γεννήθηκε στην περιοχή της Οδησσού και ολόκληρη η ζωή του συνδέθηκε με τη «Νότια Παλμύρα».

Η οδός πήρε μορφή στις αρχές του 19ου αιώνα ως κεντρικός δρόμος του χωριού Ντερμιπάσιβκα. Έλαβε την ονομασία της κατά τη διάρκεια της σοβιετικής εποχής.

📍 Вулиця Інглезі

Знаходиться в Малиновському районі міста між вулицями Іцхака Рабина та Академіка Корольова. Сучасна назва – від початку 2016-го.

Уродженець острова Кефалонія Димитріос Інглезі (1770-1846) – військовик, купець, громадський діяч. Учасник чотирьох кампаній під час російсько-турецької війни 1787-1792 років, після відставки він оселився в Одесі. Тут усплавився як меценат, купець 1-ї гільдії та міський Голова (упродовж 1818-1821 років; у формулярному списку зазначено, що цю посаду він виконував «за бажанням всіх громадян» міста).

У 1805-му, отримавши доручення від воєнного губернатора найняти судна для перевезення військ на о.Корфу, з власних коштів витратив на фрахт суден та закупівлю продовольства 10 тис. голландських червонців; у 1812 р. – на добровольчий корпус (в якому служили чимало греків) – 3 тис. рублів; наступного року (під час «морової язви») постачав бідним та незаможним «усе необхідне для прожитку з власного надбання»; у 1815-му пожертвував значну суму на будівництво лікарні та церкви для грецької громади міста; на початку 1821-го – 4 тис. дукатів грецьким добровольцям (11 березня того ж року О.Інглезі висловлював йому подяку за вислані з Одеси повстанцям 20 тис. рублів).

Член Одеського будівельного комітету (1811-1821), Одеського комерційного суду (1808-1811), попечитель Одеського міського шпиталю (1812-1813; для його потреб організував збір 20 тис. рублів). Один із засновників, меценатів та член управляючого комітету заснованого 1817 року «Грецького торгового училища Одеси». Член одеського грецького Комітету сприяння біженцям (від 1821 р.), він не лише надавав всебічну допомогу та збирав на це пожертви, а й надавав значні власні кошти.

В його будинку на Грецькому базарі неодноразово відбувались наради членів Товариства «Філікі Етерія» (одним із керівників якого був Д.Інглезі). До нього неоднораз особисто звертався перший правитель незалежної Греції І.Каподістрія з проханням про надання фінансової допомоги. І завжди відповідь була швидкою і ефективною.

Російський уряд пошанував заслуги Д.Інглезі орденом святого Володимира IV ступеня (двічі), а грецький – за «внесок у Визвольну війну 1821-1829 років і відродження Греції» – найвищою державною нагородою Орденом Спасителя.

Οδός Ιγγλέση (vul. Inhlezi)

Βρίσκεται στην περιοχή Μαλινόφσκι της πόλης, ανάμεσα στις οδούς Γι-τζάκ Ράμπιν και Ακαδημαϊκού Κορολιόφ. Το σύγχρονο όνομά της είναι από τις αρχές του 2016.

Ο Δημήτριος Ιγγλέσης (1770-1846) γεννήθηκε στη Κεφαλλονιά,

ήταν στρατιωτικός, έμπορος, δημόσιο πρόσωπο. Συμμετείχε σε τέσσερις εκστρατείες στο ρωσο-τουρκικό πόλεμο του 1787-1792 και μετά εγκαταστάθηκε στην Οδησσό. Εκεί έγινε διάσημος ευεργέτης, έμπορος και δήμαρχος (1818-1821). Σε ένα έγγραφο αναφέρεται ότι διατελούσε στη θέση αυτή «με τη θέληση όλων των πολιτών» της πόλης.

Το 1805 λαμβάνοντας εντολές από το στρατιωτικό διοικητή να ναυλώσει πλοία για τη μεταφορά στρατευμάτων στην Κέρκυρα, το πραγματοποίησε με δικούς του πόρους. Τα ναύλα των πλοίων και η προμήθεια των τροφίμων του κόστισαν 10 χιλιάδες ολλανδικά δουκάτα. Το 1812 η δωρεά του προς τον εθελοντικό στρατό (στον οποίο υπηρετούσαν και πολλοί Έλληνες) ήταν 3 χιλιάδες ρούβλια. Το επόμενο έτος (κατά τη διάρκεια των «πληγών της πανούκλας») παρείχε στους φτωχούς και τους απόρους «ό,τι είναι απαραίτητο για τη διαβίωση από τη δική του περιουσία». Το 1815 δώρισε σημαντικό ποσό για την κατασκευή νοσοκομείων και εκκλησιών για την ελληνική κοινότητα. Στις αρχές του 1821 έστειλε 4 χιλιάδες δουκάτα στους Έλληνες εθελοντές. Στις 11 Μαρτίου του ίδιου έτους, ο Αλέξανδρος Υψηλάντης εξέφρασε την ευγνωμσύνη του για τα 20 χιλιάδες ρούβλια που δώρισε ο Ιγγλέσης στους αγωνιστές.

Ήταν μέλος της Κατασκευαστικής Επιτροπής της Οδησσού (1811-1821), του Εμπορικού Δικαστηρίου της Οδησσού (1808-1811), διοικητής του νοσοκομείου της Οδησσού (το 1812-1813 οργάνωσε τη συλλογή 20.000 ρουβλιών για τις ανάγκες του). Υπήρξε ένας από τους ιδρυτές, χορηγούς και μέλος της διευθύνουσας επιτροπής της «Ελληνο-εμπορικής Σχολής Οδησσού», που ιδρύθηκε το 1817. Ως μέλος της ελληνικής επιτροπής υποστήριξης των προσφύγων (από το 1821), όχι μόνο προσέφερε την απόλυτη βοήθεια και συνέλεξε δωρεές, αλλά και χορήγησε σημαντικά δικά του κεφάλαια.

Στο σπίτι του, στο ελληνικό παζάρι, πραγματοποιούνταν οι συναντήσεις των μελών της Φιλικής Εταιρίας (ένας από τους ηγέτες της ήταν ο Δ. Ιγγλέσης).

Ο Ι. Καποδίστριας, πρώτος κυβερνήτης της ανεξάρτητης Ελλάδας, προσωπικά και επανειλημμένα απευθυνόταν στον Ιγγλέση με αιτήματα οικονομικής βοήθειας. Και πάντα η απάντηση ήταν άμεση και αποτελεσματική.

Το ρωσικό κράτος τίμησε τα επιτεύγματα του Δ. Ιγγλέση με το παράσημο του Τάγματος του Αγίου Βλαδими́ρου της 4ης τάξης (δύο φορές) και η ελληνική κυβέρνηση με το υψηλότερο κρατικό παράσημο του Τάγματος του Σωτήρα για τη «συνεισφορά στον απελευθερωτικό πόλεμο του 1821-1829 και την αναβίωση της Ελλάδας».

📍 Аркадія

Курортний район міста, розташований в його приморській частині, неподалік 5-ї – 7-ї станцій Фонтанської дороги. Назву дістав від гірського регіону Греції (на півдні Пелопоннесу), який, за легендою, є місцем ідилії – суцільного щастя, спокою й миру.

Після 1820-х цю місцевість почали активно заселяти представники відомих в Російській імперії родів, у тому й грецьких (Маразлі, Родоканакі, Маврокордато, Папудових). Саме завдяки цьому місцевість й отримала теперішню назву.

Сучасна концепція Аркадії – ресторано-розважальний комплекс з елементами торговельного центру. Тож теперішня Аркадія – це ресторани, дискотеки, кафе, бари, нічні клуби, аква- та лунапарки, крамнички, які містяться на території парку та пляжу з такими ж назвами.

Αρκάντγ

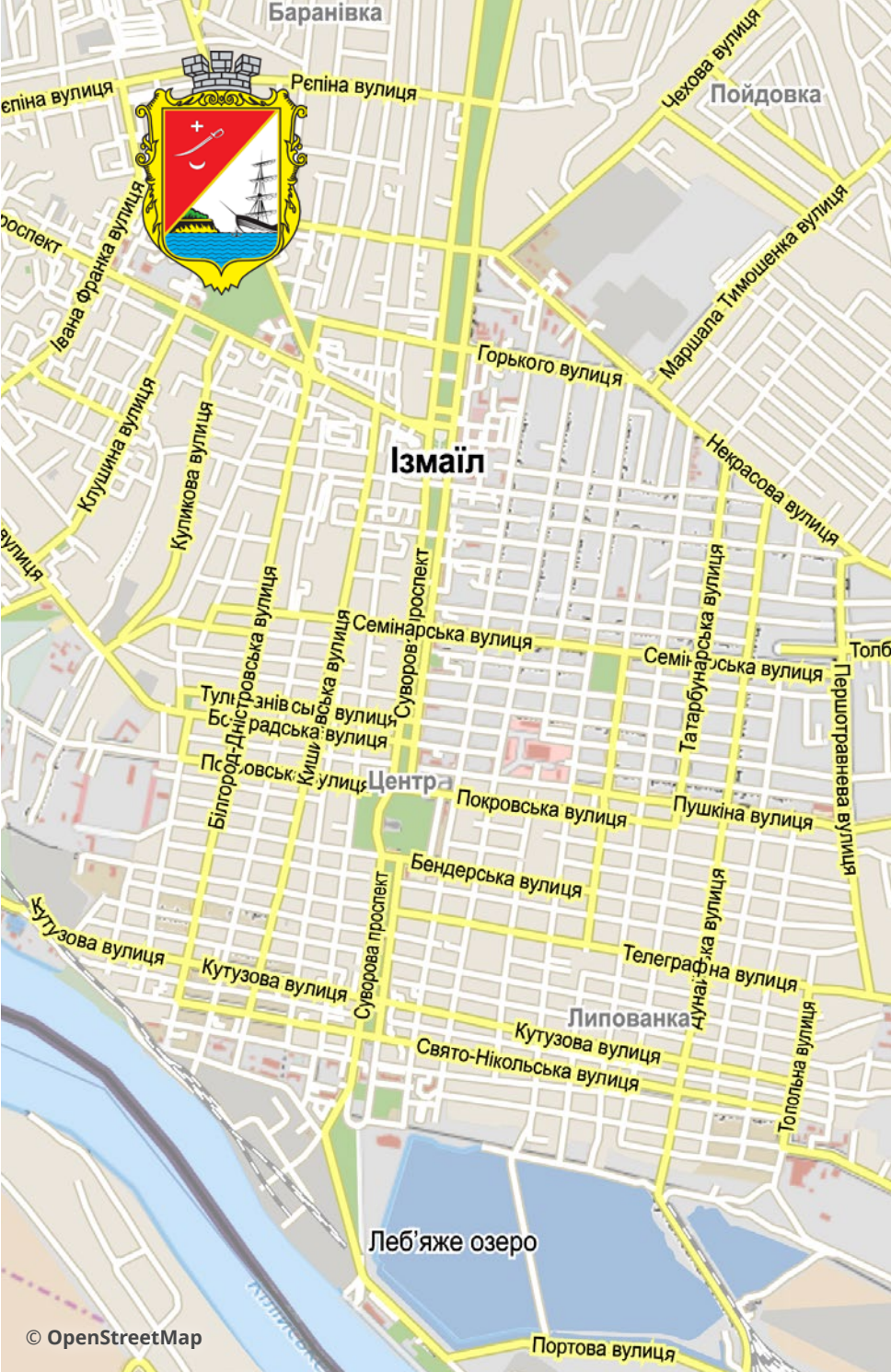
Έτσι ονομάζεται η περιοχή της πόλης που βρίσκεται στο παραθαλάσσιο τμήμα της, κοντά στη 5η - 7η στάση του δρόμου Φοντάνσκα. Πήρε το όνομά της από την ορεινή περιοχή της Ελλάδας, η οποία, σύμφωνα με το μύθο, είναι ένας τόπος ειδυλλιακός, συνεχούς ευτυχίας, ηρεμίας και ειρήνης.

Μετά τη δεκαετία του 1820 η περιοχή αυτή άρχισε να κατοικείται ενεργά από εκπροσώπους γνωστών στη Ρωσική Αυτοκρατορία οικογενειών, συμπεριλαμβανομένων και ελληνικών (Μαρασλή, Ροδοκανάκη, Μαυροκορδάτου, Παπούδοφ). Χάρη σε αυτές, η περιοχή έλαβε το σημερινό όνομά της.

Η σύγχρονη φιλοσοφία της «Αρκαδίας» είναι να λειτουργεί ως συγκρότημα ψυχαγωγίας με στοιχεία εμπορικού κέντρου. Έτσι η σημερινή «Αρκαδία» είναι πλούσια σε εστιατόρια, εμπορικά καταστήματα, ντισκοτέκ, καφετέριες, μπαρ, νυχτερινά κέντρα, aqua park, πάρκα ψυχαγωγίας και την ομώνυμη παραλία.

Ізмаїл | İzmaήλ

[illegible]

A detailed map of Izmail city, Ukraine, showing a grid of streets and landmarks. The city is situated along the Danube River, with the Lipovanka area and Lebyazhe Lake (Леб'яже озеро) visible in the lower part of the map. The coat of arms of Izmail is prominently displayed in the upper left corner. Major streets are labeled in Ukrainian, including Респіна вулиця, Горького вулиця, Маршала Тимошенка вулиця, Некрасова вулиця, Семінарська вулиця, Тарбунарська вулиця, Пушкіна вулиця, Телеграфна вулиця, Тополянська вулиця, Портова вулиця, Свято-Нікольська вулиця, Кутозова вулиця, Суворова вулиця, Бендерська вулиця, Покровська вулиця, Кишинівська вулиця, Білгород-Дністровська вулиця, Івана Франка вулиця, Клушина вулиця, Кулікова вулиця, and Респіна вулиця. The map also shows the Danube River (Дністер) and the city's proximity to the Romanian border.

Вулиця Грецька

Приблизно в V-IV ст. до н.е. в гирлі річки Репіда, притоці Дунаю, колишні мешканці Мілета заснували торгове поселення Антіфілу. Ця факторія, вважають дослідники, була першим поселенням на території сучасного Ізмаїлу. Це припущення підтверджують й знайдені в районі Кривого озера залишки грецьких амфор, які були виготовлені на островах Фасос, Родос та в місті Геракла (теперішня столиця Криту Іракліон).

Відтоді грецька присутність в місті не зникала. Про це згадує й відомий подорожник Евлія Челебі (XVII ст.). Мешкали греки переважно в Купецькому кварталі (між східними частинами теперішніх Бендерської та Телеграфної вулиць). Від початку XIX століття грецькі купці забезпечували розвиток міста, як також стояли біля його «керма», виконуючи посади очільників (Н.Іліаді, І.Захаріаді).

У жовтні 1820-го в Ізмаїлі відбулась, під головуванням Олександра Іпсіланті, нарада членів таємного товариства «Філікі Етерія», на якій було затверджено план протиосманської національно-визвольної революції 1821-1829 років.

1897 року в місті мешкали понад 500 греків, діяли грецька Благовіщенська церква та церковно-парафіяльна школа при ній.

Частими «гостями» Ізмаїльського морського порту є судна під прапорами Грецької Республіки.

До початку 2016-го мала назву «вулиця Кірова».

Οδός Χρέτσκα (Ελληνική) (vul. Hrets'ka)

Περίπου κατά τον 5ο ή 4ο αιώνα π.Χ., στις εκβολές του ποταμού Ρεπίντα, ενός παραποτάμου του Δούναβη, πρώην κάτοικοι της Μιλήτου ίδρυσαν τον εμπορικό οικισμό Αντιφίλα, ο οποίος, όπως λένε οι ερευνητές, υπήρξε ο πρώτος οικισμός στην επικράτεια του σύγχρονου Ιζμαήλ. Η παραδοχή αυτή επιβεβαιώνεται και από τα θραύσματα ελληνικών αμφορέων που βρέθηκαν στην περιοχή της λίμνης Κρίβε, οι οποίοι είχαν φτιαχτεί στα νησιά Θάσος, Ρόδος και στην πόλη του Ηρακλή, τη σημερινή πρωτεύουσα της Κρήτης, Ηράκλειο.

Από τότε, η ελληνική παρουσία στην πόλη δεν έχει εξαφανιστεί. Αυτό καταγράφει και ο περίφημος χρονογράφος και περιηγητής Εβλιγιά Τσελεμπή (17ος αιώνας). Οι Έλληνες ζούσαν κυρίως στην εμπορική συνοικία (ανάμεσα στα ανατολικά τμήματα των σημερινών οδών Μπεντέρσκα και Τελεχράφνα). Από τις αρχές του 19ου αιώνα, οι Έλληνες έμποροι (Ηλιάδης, Ζαχαριάδης) που έδιναν ώθηση στην ανάπτυξη της πόλης, βρίσκονταν επίσης στο «πηδάλιο», καλύπτοντας τις θέσεις των κυβερνώντων.

Τον Οκτώβριο του 1820, υπό την προεδρία του Αλεξάνδρου Υψηλάντη, πραγματοποιήθηκε στο Ιζμαήλ συνάντηση των μελών της μυστικής οργάνωσης «Φιλική Εταιρεία», όπου εγκρίθηκε το σχέδιο της εθνικής απελευθερωτικής επανάστασης του 1821-1829.

Το 1897 κατοικούσαν στην πόλη περισσότεροι από 500 Έλληνες, λειτουργούσαν η Ελληνική Εκκλησία του Ευαγγελισμού και το ενοριακό σχολείο της εκκλησίας. Συχνοί «επισκέπτες» του λιμένα του Ιζμαήλ, ήταν πλοία που έφεραν την ελληνική σημαία. Έως τις αρχές του 2016, η οδός ονομάζονταν «Κίροβ».

Грецький сквер

Один із центральних скверів міста раніше мав назву «Грецький бульвар» і на зламі XIX-XX століть був одним із найпопулярніших місць відпочинку. На променад сюди було прийнято приходити цілими родинами. Вечорами тут збиралося чимало поважної публіки і, попри те, що бульвар називався Грецьким, сюди допускалися особи всіх національностей.

У центральній частині міста спеціально для відпочиваючих працювали буфети. На Грецькому бульварі буфет Одеського товариства штучних мінеральних вод пригощав «Оранжем», «Ситро», різноманітними фруктовими та содовими водами, «Оршадом» і різними сиропами, а також справжнім «Нарзаном». А ще в буфеті було морозиво різних сортів, французькі вафлі і печиво.

На початку XX ст. в Ізмаїлі за рахунок казенних коштів було створено духовий оркестр, який виступав на Грецькому бульварі від другого дня Пасхи до 1 вересня.

Алея Олександра Іпсіланті

Центральна алея Грецького скверу. У 2018 р., на прохання Генерального консула Греції в Одесі, отримала таку назву році в зв'язку з майбутнім святкуванням 200-річчя грецької національно-визвольної революції. Саме в Ізмаїлі 13 жовтня 1820 р., на нараді Товариства «Фелікі Етерія» під головуванням князя Олександра Іпсіланті, було вирішено розпочати повстання у грудні того ж року.

Ελληνικό πάρκο

Ένα από τα κεντρικά πάρκα της πόλης ονομαζόταν κάποτε «Ελληνική λεωφόρος» και στο γύρισμα του 19ου - 20ου αιώνα ήταν ένα από τα πιο δημοφιλή μέρη αναψυχής. Ήταν διαδεδομένο τότε ολόκληρες οικογένειες να το επισκέπτονται για βόλτα. Τα βράδια μαζεύονταν εκεί πολλοί αξιοσέβαστοι κάτοικοι της πόλης και παρά το γεγονός ότι η λεωφόρος ονομαζόταν ελληνική, ήταν σύνηθες να την επισκέπτονται άνθρωποι όλων των εθνικοτήτων.

Στο κεντρικό τμήμα της, οι μπουφέδες δούλευαν ειδικά για τους επισκέπτες. Στην ελληνική λεωφόρο, ο μπουφές της Εταιρείας Τεχνητού Μεταλλικού Νερού της Οδησσού κερνούσε «Orange» και «Citro», μεγάλη ποικιλία ποτών από φρούτα και σόδες, «Orshard» και διάφορα σιρόπια, καθώς και το αυθεντικό «Narζάν». Επίσης στο μπουφέ υπήρχαν παγωτά διαφορετικών γεύσεων, γαλλικές βάφλες και μπισκότα.

Στις αρχές του 20ου αιώνα, στο Ιζμαήλ δημιουργήθηκε με κρατική επιχορήγηση μια ορχήστρα πνευστών, η οποία έπαιζε στην ελληνική λεωφόρο από τη δεύτερη μέρα του Πάσχα έως την 1η Σεπτεμβρίου.

Αλέξανδρος Υψηλάντης

Έτσι ονομάστηκε η κεντρική δεντροστοιχία του Ελληνικού Πάρκου. Το 2018, κατόπιν αιτήματος του Γενικού Προξένου της Ελλάδος στην Οδησό, έλαβε το όνομα του σπουδαίου εκείνου πατριώτη, με την ευκαιρία του επερχόμενου εορτασμού της 200ης επετείου της ελληνικής απελευθερωτικής επανάστασης. Στο Ιζμαήλ, στις 13 Οκτωβρίου 1820, σε συνάντηση της οργάνωσης «Φιλική Εταιρεία», υπό την προεδρία του πρίγκιπα Αλέξανδρου Υψηλάντη, αποφασίστηκε να ξεκινήσει το Δεκέμβριο του ίδιου έτους η επανάσταση για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό.

 Проспект Суворова, 31

Свято-Покровський кафедральний собор

У ньому 10 жовтня 1878 р. архієпископ Кишинівський та Хотинський Павло (Лебедев) відправив вчорашню літургію та привів до присяги на вірність Російській імперії кількох урядників міського громадського управління. З-поміж них був і обраний Ізмаїльським міським Головою (примаром) Ніколай Іліаді – представник відомої в місті та окрузі купецької династії. Цю посаду він виконував до початку 1880-го.

 Λεωφόρος Σουβόροφ 31 (prosp. Suvorova, 31)

Μητροπολιτικός ναός Σβιάτο-Ποκρόφσκι (της Αγίας Σκέπης)

Σε αυτόν το ναό, στις 10 Οκτωβρίου 1878, ο Αρχιεπίσκοπος Κισινάου και Χότιν, Παβλό (Λεμπέντεφ), πραγματοποίησε επίσημη λειτουργία και ορκωμοσία «για την εμπιστοσύνη στη Ρωσική Αυτοκρατορία», στην οποία συμμετείχαν πολλοί αξιωματούχοι της δημόσιας διοίκησης της πόλης.

Ανάμεσά τους ήταν και ο Νικόλαος Ηλιάδης, εκπρόσωπος της εμπορικής δυναστείας που ήταν γνωστή στην πόλη και στην περιοχή, ο οποίος διορίστηκε δήμαρχος του Ιζμαήλ. Κατείχε αυτή τη θέση μέχρι τις αρχές του 1880.

📍 Вул. Матроська, 23

Свято-Миколаївська церква

У храмі, розташованому на території Ізмаїльської фортеці, було хрещено Миколу Спиридоновича Мілонаса (1812-1890) – майбутнього контр-адмірала, учасника Кримської (Східної) війни, кавалера бойових орденів. Його хресними були плац-майор Спиридон Прокопеус та дочка капітана першої ранги Марія Попандопуло. Народився ж він також на території цитаделі, у родині капітана першої ранги Спиридона Мілонаса (який в Ізмаїлі мав власний «цегляний будинок з прибудовами під черепицею») та Клари Кортаці.

📍 Οδός Μάτροσκα 23 (vul. Matros'ka, 23)

Εκκλησία του Αγίου Νικολάου

Στο ναό, ο οποίος βρίσκεται εντός του χώρου του φρουρίου του Ιζμαήλ, βαπτίστηκε ο Νικόλαος Μυλωνάς (1812-1890), μετέπειτα υποναύαρχος, υπότης στρατιωτικών παρασήμων, ο οποίος έλαβε μέρος στον Κριμαϊκό (Ανατολικό) πόλεμο. Ήταν γιος του πλοίαρχου Α' Τάξεως του Πολεμικού Ναυτικού, Σπυρίδωνα Μυλωνά (ο οποίος είχε στο Ιζμαήλ το δικό του «τούβλινο σπίτι με υπόστεγα κάτω από τα κεραμίδια») και της Κλάρα Κορτάτσι. Νονοί του ήταν ο ταγματάρχης Σπυρίδωνας Προκοπέως και η Μαρία Παπαδοπούλου, κόρη ενός λοχαγού.

Проспект Миру, 52а

Ізмаїльське грецьке національно-культурне товариство «Еллада»

Майже кожен третій мешканець міста грецького походження є членом цієї громадської організації. Заснована 26 жовтня 2002 року, головними завданнями своєї діяльності вона визначила сприяння функціонуванню громадянського суспільства на засадах гуманізму, демократії та пріоритету духовних цінностей. Товариство організовує та проводить різноманітні заходи (відзначає національні свята Греції: День звільнення від країни від османського ярма, День «ОХІ» – початок повстання греків проти італійського фашизму та ін.), провадять зустрічі з громадянами Греції, які відвідують місто та Одеську область, тощо. «Еллада» є учасником чи не усіх заходів, в яких беруть участь національно-культурні громади Ізмаїлю та регіону.

Від початку Товариство очолює членкиня Національної спілки художників України Тетяна Мітакі.

📍 Λεωφόρος Μίρου 52α (prosp. Myru, 52a)

Ελληνική Εθνική-Πολιτιστική Κοινότητα του Ιζμαήλ «Ελλάδα»

Σχεδόν κάθε τρίτος κάτοικος ελληνικής καταγωγής της πόλης είναι μέλος αυτής της κοινωφελούς οργάνωσης. Η κοινότητα, που ιδρύθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2002, εστίασε τους κύριους στόχους των δραστηριοτήτων της στην προώθηση της λειτουργίας της κοινωνίας των πολιτών, στις αρχές του ανθρωπισμού, της δημοκρατίας και της προτεραιότητας των πνευματικών αξιών.

Η κοινότητα διοργανώνει και διεξάγει διάφορες εκδηλώσεις, ενώ γιορτάζει τις εθνικές αργίες της Ελλάδας, όπως την ημέρα απελευθέρωσης της χώρας από τον οθωμανικό ζυγό και την ημέρα του «Όχι». Πραγματοποιούνται επίσης συναντήσεις με πολίτες της Ελλάδας που επισκέπτονται την πόλη και την περιοχή της Οδησσού. Η «Ελλάδα» συμμετέχει σε όλες τις εκδηλώσεις στις οποίες παίρνουν μέρος οι εθνικο-πολιτιστικές κοινότητες του Ιζμαήλ και της περιφέρειας. Από την ίδρυσή της έως σήμερα, επικεφαλής της κοινότητας είναι το μέλος της Εθνικής Ένωσης Καλλιτεχνών της Ουκρανίας, Τατιάνα Μιτάκη.

Ріг вулиць Комерційної та Грецької

Поклонний хрест (металевий)

Встановлений з ініціативи міського грецького товариства «Еллада» 1 жовтня 2003 року на місці зруйнованої Грецької Благовіщенської церкви. Храм було споруджено Ізмаїльською грецькою громадою 1875 р. на місці, яке належало грецькому консульству. Освятили його 26 вересня 1882 р.

Настоятелем церкви в 1885 р. був Макарій Тандалідіс – купецький син, який закінчив курс в Константинопольській гімназії. Того року розміри кам'яної будівлі (дзвіниці не було) були такими: 20,1 м на 20,1 м, висота – 10,2 м. Престол в ній був один – в ім'я Благовіщення Пресвятої Богородиці. Церкві належали два будиночки і одна дерев'яна крамничка.

У 1930-х роках у храмі служили один священик і один найманий паламар; служба велася грецькою мовою. Наприкінці періоду правління королівської Румунії на території Бессарабії вона вже не діяла «через непридатність».

У 1949 р. цю культову споруду рішенням Ізмаїльського міськвиконкому було передано під зал-лекторій і міську бібліотеку «через нечисленність прихожан». У 1961 р. обласний відділ культури використовував її під книгосховище. Через шість років церква вже була на «балансі» міського промторгу. Після сильного землетрусу (4 березня 1977 р.) будівля храму отримала значні руйнування, тож невагом міська влада ухвалила рішення про її ліквідацію.

При божниці діяла (в окремому будинку) Грецька церковно-парафіальна школа, яку було відкрито 1 листопада 1893-го. У 1907 р. у ній навчалися 6 дівчат та 9 хлопців, усі дисципліни викладала одна вчителька (Олена Чолак).

Reservoir. — Водопроводная башня.

Eglise grecque.
Греческая церковь.

Vue du Port.
Видъ Набережной.

Souvenir d'Ismail.

📍 Γωνία των οδών Κομερτσίινα (Komertsiiina) και Χρέτσκα (Hrets'ka)

Προσκυνηματικός σταυρός (μεταλλικός)

Τοποθετήθηκε με πρωτοβουλία της Ελληνικής Εθνικής Πολιτιστικής Κοινότητας «Ελλάδα» την 1η Οκτωβρίου του 2003, στο χώρο της κατεστραμμένης ελληνικής εκκλησίας του Ευαγγελισμού. Ο ναός χτίστηκε από την ελληνική κοινότητα του Ιζμαήλ το 1875, σε ένα χώρο που ανήκε στο ελληνικό προξενείο. Καθαγιασθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου του 1882.

Το 1885 γιγούμενος της εκκλησίας ήταν ο Μακάριος Τανταλίδης, γιος εμπόρου, ο οποίος αποφοίτησε από το Γυμνάσιο της Κωνσταντινούπολης. Εκείνη τη χρονιά, οι διαστάσεις του πέτρινου κτηρίου (δεν υπήρχε καμπαναριό) ήταν 20,1μ. επί 20,1μ. και 10,2μ. ύψος. Στο εσωτερικό του υπήρχε μόνο ένας βωμός, αφιερωμένος στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Στην εκκλησία ανήκαν επίσης δύο οικήματα κι ένας ξύλινος πάγκος.

Στη δεκαετία του '30, όταν ένας ιερέας κι ένας μισθωτός ιεροφύλακας υπηρετούσαν στο ναό, η λειτουργία διεξάγονταν στα ελληνικά. Στο τέλος της κυριαρχίας του βασιλείου της Ρουμανίας στην επικράτεια της Βεσσαράβιας, έπαψε να λειτουργεί λόγω ακαταλληλότητας.

Το 1949 αυτό το ιερό κτίσμα μετατράπηκε σε αίθουσα διαλέξεων και σε αστική βιβλιοθήκη «λόγω μικρού αριθμού ενοριών», μετά από απόφαση της εκτελεστικής επιτροπής του Ιζμαήλ. Το 1961 το Περιφερειακό Τμήμα Πολιτισμού το χρησιμοποίησε ως αποθετήριο βιβλίων. Μετά από ισχυρό σεισμό (στις 4 Μαρτίου 1977), το κτίριο του ναού υπέστη σημαντική ζημιά, οπότε οι αρχές της πόλης αποφάσισαν σύντομα να το γκρεμίσουν.

Κοντά στην εκκλησία (σε χωριστό κτήριο) λειτούργησε ελληνική ενοριακή σχολή, η οποία ξεκίνησε το διδακτικό της έργο την 1η Νοεμβρίου του 1893. Το 1907, 6 κοπέλες και 9 νεαροί φοιτούσαν σε αυτή και όλα τα μαθήματα διδάσκονταν από μια δασκάλα, την Ολένα Τσολάκ.

📍 Вулиця Олександра Захаріаді

Історична назва – вулиця Згідна (західна частина) та вулиця Старообрядницька (східна частина), вулиця Конкордія (в підрумунські часи), вулиця Чапаєва – до 19 лютого 2016 р.

Названа на честь Олександра Олександровича Захаріаді – ізмаїльського поміщика, агронома, відомого винороба Південної Басарабії. Він – один із головних меценатів спорудження плавучого шпиталю Червоного Хреста «Сестриця», медперсонал якого рятував хворих і поранених військовиків у 1916 році.

📍 Οδός Ολεξάντρ Ζαχαριάδη (vul. Oleksandra Zakhariadi)

Ονομάστηκε έτσι προς τιμήν του Αλεξάνδρου (Ολεξάντρ) Ζαχαριάδη, τιμαριούχου, γεωπόνου και γνωστού οινοπαραγωγού της Νότιας Βεσσαραβίας. Ήταν ένας από τους κύριους χορηγούς της ναυπήγησης του πλωτού νοσοκομείου του Ερυθρού Σταυρού «Σεστρίτσα» (Αδελφή), ιατρικό προσωπικό του οποίου περιέθαλψε τους ασθενείς και τραυματίες στρατιώτες το 1916.

Πроспект Суворова, 62

Ιζμαϊλська міська рада

Ποσάδου μίσκογού Γουόουι υπροδωγ τρωνύ 1892 – λίστοπαδ 1899 ροκίβ υί-κονυυαυ Ιυάν Ολεξάνδρωυίτς Ζαχαρίαδι – πρєдστωννίк υίδομωί υ κραί δυνασ-τίι. Κυπευτска дυνастія Ζαχαρίαδι (її ρодоначальνнком буυ Ζαχαρίй Ζαχαρίαдι) налєжнє πρислужнлсь ρозυоєві Ιζμαїла та Південної Басарабії. Їхня пояυа υ місті πρнпадає на 1820-ті. До сьогодні збереглись бυдівлі, υласннкамн яκнх булн πρєдсτωννнκн цїєї знатної ρодннн (сυого часу їм налєжав πєр-шнй дєсѣток бυдннків на тепєрішнїй вулиці Кафєдральнїй, а на бυдівлі, цю на ρозі Садової і Бендерської, містнтьсь зображєння фамільного гєрба сім`ї Ζαχαρίаdι).

Λεωφόρος Σουβόροφ 62 (prosp. Suvorova, 62)

Δημοτικό συμβούλιο του Ιζμαήλ

Από τον Μάιο του 1892 έως τον Νοέμβριο του 1899, τη θέση του δημάρχου κα-τείχε ο Ιωάννης (Ιβάν Ολεξάντροβιτς) Ζαχαριάδης, εκπρόσωπος της γνωστής στην περιοχή οικογένειας. Η εμπορική δυναστεία των Ζαχαριάδων (με ιδρυτή τον Ζαχαρία Ζαχαριάδων) συνεισέφερε δεόντως στην ανάπτυξη του Ιζμαήλ και της Νότιας Βεσσαραβίας. Η εμφάνισή τους στην πόλη υπολογίζεται στη δε-καετία του 1820. Εξακολουθούν να υπάρχουν και σήμερα διατηρητέα κτίρια, τα οποία ανήκουν σε εκπροσώπους αυτής της οικογένειας ευγενών. Κάποτε δικά τους ήταν τα πρώτα δέκα σπίτια στην σημερινή οδό Καφεντράλνα, ενώ στο κτίριο στη γωνία των οδών Σάντοβα και Μπεντέρσκα υπάρχει εικόνα του οικοσμήμου της οικογένειας Ζαχαριάδων.

 Вул. Тульчіанівська, 51

Ізмаїльський історико-краєзнавчий музей Придунав'я

В експозиції (яка налічує майже 39 тисяч одиниць зберігання) – давньогрецькі монети та амфори (у залі «Стародавня археологія»), а також меблі, які належали Костянтину Захаріаді.

При музеєві від 1998 р. діє народний театр історичного костюму «Софокл» (названий ім'ям давньогрецького трагіка і драматурга, одного з трьох найвизначніших трагічних поетів класичної Греції)

 Οδός Τουλτσιάνιβσκα 51 (vul. Tul'chianiv'ska, 51)

Τοπικό Μουσείο Ιστορίας του Δέλτα του Δούναβη

Η έκθεση (η οποία ανέρχεται σε περίπου 39.000 εκθέματα) περιέχει αρχαία ελληνικά νομίσματα και αμφορείς (στην αίθουσα των αρχαίων ευρημάτων), καθώς και έπιπλα που ανήκαν στον Κωνσταντίνο Ζαχαριάδη. Στο πλαίσιο του μουσείου, λειτουργεί από το 1998 το λαϊκό θέατρο ιστορικής ενδυμασίας «Σοφοκλής», το οποίο πήρε το όνομα του θεατρικού συγγραφέα, ενός εκ των τριών σπουδαιότερων τραγικών ποιητών της κλασικής Ελλάδας.

153

Вул. Героїв Сталінграду, 47

Βυδівля Ізмаїльської чоловічої гімназії (тепер тут – Ізмаїльський інститут водного транспорту). Упродовж серпня 1893 г. – січня 1900 років її почесним попечителем був Іван Захаріаді, у 1903-1907 роках російську мову та російську словесність викладав Василь Казанаклі, секретарем педагогічної ради був Пантелеймон Кордалі (у 1893-1895 роках), працівником канцелярії – Тимофій Казанаклі (1911-1917 рр.)

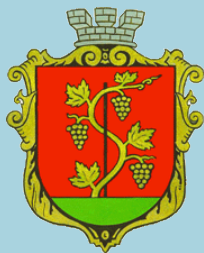
Οδός Ηρώων Στάλινγκραντ 47 (vul. Heroyiv Stalinhradu, 47)

Ήταν το κτήριο του γυμνασίου αρρένων του Ιζμαήλ (σήμερα Ινστιτούτο Μεταφοράς Νερού του Ιζμαήλ). Από τον Αύγουστο του 1893 έως τον Ιανουάριο του 1900, ο Ιωάννης (Ιβάν) Захарιάδης ήταν ο επίτιμος διαχειριστής του κτιρίου. Την περίοδο 1903-1907 ο Βασίλειος Καζανακλής δίδασκε εκεί ρωσική γλώσσα και ρωσική λογοτεχνία, ενώ γραμματέας του παιδαγωγικού συμβουλίου διετέλεσε ο Πα-ντελεήμων Корδαλής (1893-1895). Τέλος, υπάλληλος της γραμματείας ήταν ο Τιμόθεος Καζανακλής (1911-1917).

**Білгород-Дністровський
Μπίλχοροντ-Ντνιστρόφσκι**

Білгород-Дністровський

Початок місту, яке упродовж своєї історії мало 15 назв, дало засноване в останні десятиліття VI ст. до н.е. на правому березі Дністровського лиману вихідцями з Іонії місто-колонія Тіра. Назва оселі походить від давньогрецької назви Дністра – Тіраса.

На початку існування воно було невеликим полісом. Основу економіки становило сільське господарство, торгівля не була розвинена. У IV — III ст. до н.е. Тіра розвивається, територія міста зростає і укріплюється оборонними спорудами, забудовується житловими та господарськими комплексами. У IV ст. до н.е. почали карбувати власну монету, розвивати торговельні зв'язки. На правому березі Дністровського лиману виникли сільські поселення. Із середини III ст. до н.е. економіка Тіри занепадає. У 180-170-х рр. до н.е. оселя потрапила в орбіту політики Понтійського царства.

Місто за часів розквіту займало приблизно 20—25 га. На його території дослідниками розкопано оборонні споруди, житлові квартали, господарчі та виробничі комплекси, приміщення, пов'язані з перебуванням римської залози. У безпосередній близькості від житлових кварталів відкриті поховання.

ЮНЕСКО внесло оселю до списку 10 найдавніших міст світу, що зберегли безперервне існування (побіч із Римом, Атенами та Єрусалимом).

Μπίλχοροντ-Ντινιστρόφσκι (Bilhorod – Dnistrov'skiy)

Η πόλη, η οποία κατά τη διάρκεια της ύπαρξής της είχε 15 ονομασίες, χρονολογείται από τις τελευταίες δεκαετίες του 6ου αιώνα π.Χ. Η πόλη του Τύρα ιδρύθηκε στη δεξιά όχθη της λιμνοθάλασσας των εκβολών του Δνείστερου από Ίωνες αποίκους. Η ονομασία προέρχεται από την αρχαία ελληνική ονομασία του Δνείστερου: Τύρας.

Στην αρχή της ύπαρξής της ήταν μια μικρή πολιτεία. Το θεμέλιο της οικονομίας της ήταν η γεωργία ενώ το εμπόριο δεν αναπτύχθηκε. Στην περίοδο του 4ου-3ου αιώνα π.Χ. ο Τύρας αναπτύσσεται, η πόλη μεγαλώνει και εμπλουτίζεται με αμυντικές δομές, χτίζονται οικιστικά και εμπορικά συγκροτήματα. Τον 4ο αιώνα π.Χ., διευρύνοντας τους εμπορικούς δεσμούς της, άρχισε να κόβει το δικό της νόμισμα. Οι αγροτικοί οικισμοί εμφανίστηκαν στη δεξιά όχθη της εκβολής του ποταμού Δνείστερου. Από τα μέσα του 3ου αιώνα π.Χ., η οικονομία του Τύρα συρρικνώνεται. Στη δεκαετία του 180-170 μπήκε στην τροχιά της πολιτικής του Βασιλείου του Πόντου.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου ανάπτυξης, η πόλη καταλάμβανε περίπου 20-25 εκτάρια. Οι ερευνητές έχουν ανασκάψει αμυντικές δομές, κατοικίες, εμπορικά και παραγωγικά συγκροτήματα, εγκαταστάσεις που σχετίζονται με τη ρωμαϊκή φρουρά. Στην άκρη των οικιστικών χώρων έχουν αποκαλυφθεί τάφοι.

Η UNESCO έχει συμπεριλάβει την πόλη στον κατάλογο των 10 παλαιότερων πόλεων του κόσμου που έχουν διατηρήσει συνεχή ύπαρξη (μαζί με τη Ρώμη, την Αθήνα και την Ιερουσαλήμ).

 Вул. Леона Попова, 13

Іоанно-Предтеченська (грецька) церква

Початок будівництва храму греками припадає на XIII століття (сучасного вигляду він набув у XVII-му). Науковці ж (археологи та історики) стверджують, що на цьому місці ще у III столітті був християнський храм.

У церкві близько 1340 року поховали уродженця Трапезунда (столиця невеликої грецької держави Великих Комнінів), покровителя торговців, православного святого, мученика Йоана (Івана) Сучавського (через сімдесят років його останки перевезли до міста Сучава, що в Румунії).

У XV ст. Грецький храм був резиденцією візантійського екзарха (правителя області) у Молдовському князівстві. За часів османського панування божицю було зруйновано (відновлено лише у XVI ст.). Через три сторіччя збудували невелику дзвіницю, що існує дотепер.

Помилюватися святинєю та гордістю міста приїжджають тисячі вірян та істориків релігії.

2008-го Одещина отримала ґрант благодійного Фонду Анастасіоса Левентіса (Республіка Кіпр) на реставрацію національної пам'ятки – Іоанно-Предтеченської церкви. Під час візиту до Білгород-Дністровського директор Фонду проф. Вассос Карагеоргіс високо оцінив проведену обласною владою роботу зі збереження і реставрації будівлі церкви та висловив побажання Фонду додатково виділити кошти для завершення комплексу реставраційних робіт.

 Οδός Λεόνα Ποπόβα 13 (vul. Leona Popova, 13)

Ελληνική εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή

Η ανέγερση του ναού από τους Έλληνες χρονολογείται από το 13ο αιώνα (το 17ο αιώνα απέκτησε τη σύγχρονη εμφάνισή του). Οι επιστήμονες (αρχαιολόγοι και ιστορικοί) ισχυρίζονται ότι υπήρχε χριστιανικός ναός στη θέση αυτή τον τρίτο αιώνα.

Γύρω στο 1340 στην εκκλησία τάφηκε ο ορθόδοξος άγιος νεομάρτυρας Ιωάννης ο Τραπεζούντιος (εβδομήντα χρόνια αργότερα τα λείψανα μεταφέρθηκαν στην πόλη Σουτσεάβα της Ρουμανίας). Καταγόταν από την Τραπεζούντα (μεγάλο αστικό και πολιτιστικό κέντρο των Ελλήνων, πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας των Μεγάλων Κομνηνών) και ήταν πολιούχος των εμπορών.

Το 15ο αι. ο ναός ήταν κατοικία του βυζαντινού έξαρχου (κυβερνήτη της περιοχής) στο πριγκιπάτο της Μολδαβίας. Κατά τη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας καταστράφηκε και αποκαταστάθηκε μόλις το 16ο αιώνα. Μετά από τρεις αιώνες προστέθηκε ένα μικρό καμπαναριό, που υπάρχει μέχρι σήμερα.

Χιλιάδες πιστοί και ιστορικοί της θρησκείας έρχονται να θαυμάσουν την ιερότητα και το καμάρι της πόλης.

Το 2008 η περιοχή της Οδησσού έλαβε χορηγία του κυπριακού φιλανθρωπικού ιδρύματος «Αναστάσιος Λεβέντης» για την αποκατάσταση του εθνικού μνημείου, της εκκλησίας του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στο Μπίλχοροντ-Ντινιστρόβσκι, ο διευθυντής του ιδρύματος, καθηγητής Βάσος Καραγεώργης, εκτίμησε ιδιαίτερα την προσπάθεια των περιφερειακών αρχών για τη συντήρηση και την αποκατάσταση του εκκλησιαστικού κτιρίου και εξέφρασε την επιθυμία του ιδρύματος να διαθέσει πρόσθετα κεφάλαια για την ολοκλήρωση των έργων αποκατάστασης του συγκροτήματος.

 Вул. Пушкіна, 19

Білгород-Дністровський краєзнавчий музей (Дом Фемеліді)

Міститься в будівлі, яка в XIX столітті була власністю купця другої гільдії, міського Голови (уподовж 1895-1897 років), почесного громадянина Аккермана Михайла Костянтиновича Фемеліді.

У місто він потрапив, як і багато греків, які втекли з Порти, морським шляхом і назавжди залишився в ньому. Торгував зерном, згодом відкрив олійницю та паровий млин. Водночас організовував торгівлю кам'яним вугіллям. Спільно з компаньйоном у 1875 р. купив пароплав «Марія» і в 1879 р. уклав контракт з Міською Думою на експлуатацію переправи Аккерман – Овідіополь. Пароплаводство Фемеліді займалось також перевезенням зерна в Одесу і успішно конкурувало з потужними одеськими і херсонськими судновласниками.

Був грецьким віце-консулом в Аккермані, брав активну участь у громадському житті міста (один із членів-засновників Аккерманських громадських зборів).

У 1881 р. став земським гласним від міста, а 1883-го Земські збори обирають його членом військової присутності від 1-го Аккерманської призовної дільниці.

Серед інших його посад – член дирекції Аккерманського тюремного відділення (1893), Голова сирітського суду (1895), член правління Товариства Червоного хреста (1896, 1897), почесний мировий суддя (1897).

Від 1882 р. – член Дирекції, уподовж 1894-1897 років – Голова Аккерманського Товариства взаємного кредиту.

Родина Фемеліди відома й благодійністю. Від 1887 року і до самої смерті (у 1897 р.) Михайло Костянтинович був почесним попечителем чоловічої прогімназії. Він також був членом опікунської ради жіночої прогімназії.

У 1889 р. придбав пароплав «Софія» і продовжує працювати на перевіз праві Аккерман-Овідіополь.

За контрактом від 24 жовтня 1889 р. купцеві М.Фемеліди надано право на облаштування кам'яно-дерев'яного приплаву (згодом це став «Тургенєвський» приплав) з правом користування по 30 листопада 1901 р. й зі сплатою на користь міста 1500 рублів в рік.

Всі четверо синів М.Фемеліди були членами Аккерманського Товариства взаємного кредиту.

Батько Олександра (1871-1937) – автора класики бібліографічного жанру «Русский нотариат», дід талановитого композитора Володири Фемеліди (1905-1931).

В експозиції музею – багата колекція з розкопок античного міста Тіра.

Фемеліди	Павель Михайлович, подпор. канал.	1897	250
Фемеліди	Александр Михайлович, пом. прис. пов.	»	250
Фемеліди	Николай Михайлович, синг поч. гражд.	1898	5
Федоренко	Іуліанъ Петрович, крест. собств.	»	30
Фоменко	Ефимъ Иванович, аккери. мѣщанинъ	»	30
Фемеліди	Петръ Михайловичъ, штурманъ	1901	250

📍 Οδός Πούσκιν 19 (vul. Pushkina, 19)

Λαογραφικό μουσείο του Μπίλχοροντ - Ντιστρόφκι (Οικία Θεμελίδη)

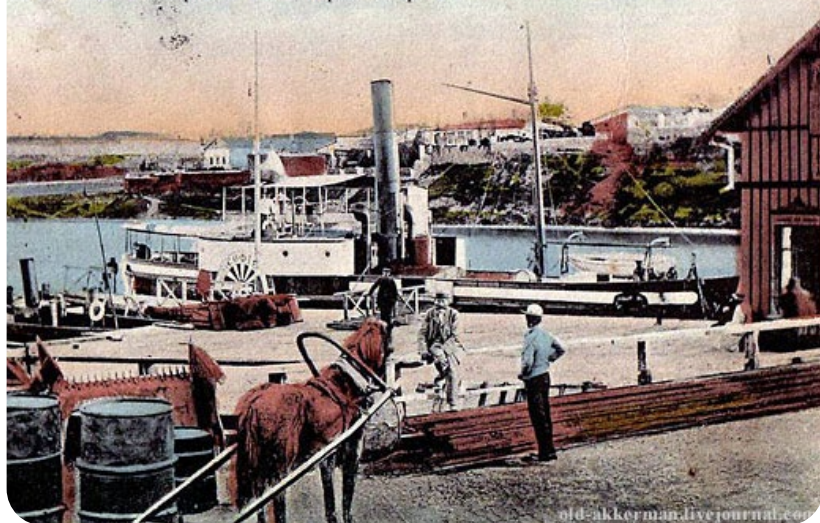
Στεγάζεται σε ένα κτήριο που το 19ο αιώνα ανήκε στον έμπορο της δεύτερης συντεχνίας, δήμαρχο (κατά την περίοδο 1895-1897), επίτιμο πολίτη του Άκερμαν (παλιά ονομασία της πόλης), Μιχαήλ Κ. Θεμελίδη.

Έφτασε στην πόλη, όπως πολλοί Έλληνες που έφυγαν θαλασσίως από τον Πόντο και έμειναν εκεί για πάντα. Ασχολήθηκε με εμπόριο σιτηρών, αργότερα άνοιξε έναν ελαιοτριβείο και έναν ατμόμυλο. Ταυτόχρονα οργάνωσε το εμπόριο άνθρακα. Μαζί με το συνεργάτη του αγόρασε το 1875 το ατμόπλοιο «Μαρία» και το 1879 υπέγραψε συμβόλαιο με το δημοτικό συμβούλιο για τη λειτουργία της γραμμής Άκερμαν - Οβιδιόπολ. Η ναυτιλιακή εταιρεία του Θεμελίδη μετέφερε επίσης σιτηρά στην Οδησό και ανταγωνιζόταν επιτυχώς τους ισχυρούς εφοπλιστές της Οδησού και του Χερσώνα.

Διετέλεσε Έλληνας αντιπρόξενος στο Άκερμαν και συμμετείχε ενεργά στη δημόσια ζωή της πόλης (ένα από τα ιδρυτικά μέλη της δημόσιας συνέλευσης του Άκερμαν).

Το 1881 έγινε μέλος του ζέμστβο (τοπικού συμβουλίου) της πόλης και το 1883 η τοπική συνέλευση τον εξέλεξε μέλος της στρατιωτικής παρουσίας του πρώτου στρατολογικού γραφείου του Άκερμαν.

Ανάμεσα στα άλλα αξιώματά του, ήταν μέλος του διοικητικού συμβουλίου της φυλακής του Άκερμαν (1893), πρόεδρος του ορφανοτροφείου (1895), μέλος του συμβουλίου του Ερυθρού Σταυρού (1896, 1897) και επίτιμος ειρηνοδίκης (1897).

Από το 1882 ήταν διευθυντικό στέλεχος και από το 1894 έως το 1897 ήταν πρόεδρος της Εταιρείας Αμοιβαίας Πίστewς του Άκερμαν.

Η οικογένεια Θεμελίδη είναι επίσης γνωστή για το φιλανθρωπικό της έργο. Από το 1887 μέχρι το θάνατό του (το 1897) ο Μιχαήλ Θεμελίδης ήταν επίτιμος διαχειριστής του δημοτικού σχολείου αρρένων, Ήταν επίσης μέλος του διοικητικού συμβουλίου του γυμνασίου θηλέων.

Το 1889 αγόρασε το ατμόπλοιο «Σοφία» και συνέχισε να εξυπηρετεί την ακτοπολική γραμμή Άκερμαν – Οβιδιόπολ.

Σύμφωνα με τη σύμβαση της 24ης Οκτωβρίου 1889, ο έμπορος Μ. Θεμελίδης έλαβε το δικαίωμα να κατασκευάσει μια προβλήτα από πέτρα και ξύλο (αργότερα ονομάστηκε προβλήτα «Τουργκένεφ») με δυνατότητα χρήσης έως τις 30 Νοεμβρίου 1901, καταβάλλοντας 1500 ρούβλια ετησίως υπέρ της πόλης.

Και οι τέσσερις γιοι του Μ. Θεμελίδη ήταν μέλη του της Εταιρείας Αμοιβαίας Πίστewς του Άκερμαν.

Ήταν πατέρας του Αλέξανδρου (1871-1937), συγγραφέα του κλασικού του βιβλιογραφικού είδους «Ρωσική συμβολαιογραφία» και παππούς του ταλαντούχου συνθέτη Βλαδίμηρου Θεμελίδη (1905-1931).

Στο μουσείο εκτίθεται μια πλούσια συλλογή από ανασκαφές της αρχαίας πόλης του Τύρα.

Міська рада

Міськими Головами в різний час були: Мутафоло Мільтіад Павлович (упродовж 1882-1893 років, за іншими джерелами – у 1882-1888 роках), Фемеліді Михайло Костянтинович (у 1895-1897 роках) та Спіліоті Георгій Антонович (упродовж 1912-1917 років).

М.Мутафоло (1836-1910) – купець другої гільдії, спадковий почесний громадянин, Голова Земської управи у 1869-1871 роках. Власник великого будинку (між вулицями Архієрейською та Садовою), в якому містились Аккерманська міська Дума, сирітський суд та публічна бібліотека.

Г.Спіліоті (1865 – після 1930) походив з родини спадкових аккерманських греків (на грецькому кладовищі на Шабській зберігся надгробок його матері).

У 1890-х, як і батько, почав займатись хлібною торгівлею. Переходить з міщан в купецький стан. Водночас, у 1892 р., затверджений на посаді церковного старости домової церкви Аккерманської прогімназії. Старостою Александро-Невської гімназичної церкви Г.Спіліоті був упродовж 25 років. 1914-го його обирають почесним попечителем чоловічої гімназії.

1903-го, за «старанну і корисну діяльність» нагороджений золотою медаллю міністерства народної освіти «За старанність», у 1913 р. – орденом св.Станіслава 3 ступеня.

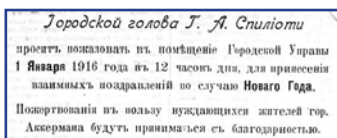
Був гласним міської Думи, членом Земської управи, почесним мировим суддею (1907 р.). За заслуги удостоєний звання Особистого почесного громадянина.

З-поміж інших посад: член дирекції Аккерманського тюремного відділення (1909-1911), член Аккерманського Відділення Губернського піклувального тюремного комітету (1912-1913), товариш директора міського громадського банку (1909-1912), гласний повітового земського зібрання (1912-1915, 1916), член Аккерманського відділення Товариства рятування на водах (1911-1914), член повітової землевпорядної комісії (1911-1916), Голова міського сирітського суду (1913-1914), губернський гласний від Аккерманського повіту (1912-1916), член повітового комітету піклування про народну тверезість (1914-1916), член ради Аккерманської громадської бібліотеки (1914-1916), член Аккерманської по військовому податку присутності (1916).

Як і більшість багатих аккерманських купців багато займався благодійністю.

Після 1917 р. залишився в Аккермані, входив до складу дирекції Комерційної палати Четатя-Альба.

З дружиною мешкав на «найпрестижнішій» вулиці – Михайлівській, в будинку вартістю 6895 рублей.

Οδός Μιχαήλιφσκα 56 (vul. Mykhailivs'ka, 56)

Δημαρχείο της πόλης

Δήμαρχοι σε διαφορετικές εποχές ήταν οι: Μιλτιάδης Π. Μουτάφολος, (κατά τη διάρκεια των ετών 1882-1893, σύμφωνα με άλλες πηγές 1882-1888), Μιχαήλ Κ. Θεμελίδης (1895-1897) και Γεώργιος Α. Σπηλιώτης (1912-1917).

Ο Μ. Μουτάφολος (1836-1910) ήταν έμπορος της δεύτερης συντεχνίας, κληρονομικά επίτιμος πολίτης, πρόεδρος του συμβουλίου ζέμστβο τα έτη 1869-1871. Ήταν ιδιοκτήτης ενός μεγάλου κτηρίου (μεταξύ των οδών Αρχιερείσκα και Σάντοβα), το οποίο στέγαζε το δημαρχείο της πόλης, ένα ορφανοτροφείο και μια δημόσια βιβλιοθήκη.

Ο Γ. Σπηλιώτης (1865 - μετά το 1930) προερχόταν από οικογένεια ελληνικής καταγωγής του Άκερμαν (η ταφόπλακα της μητέρας του σώζεται στο ελληνικό νεκροταφείο του Σάμπο).

Το 1890, όπως και ο πατέρας του, άρχισε να ασχολείται με το εμπόριο σιτηρών. Μεταπηδά από τους αστούς στην τάξη των εμπόρων. Παράλληλα, το 1892 προκρίθηκε ως πρεσβύτερος της εκκλησίας του γυμνασίου της πόλης. Ο Γ. Σπηλιώτης ήταν επίσης επικεφαλής της εκκλησίας του γυμνασίου «Αλέξανδρος Νιέφσκι» για 25 χρόνια. Το 1914 εξελέγη επίτιμος επίτροπος του γυμνασίου αρρένων.

Το 1903, για «επιμελή και χρήσιμη δραστηριότητα», του απονεμήθηκε το χρυσό μετάλλιο του Υπουργείου Παιδείας. «Για επιμέλεια», τιμήθηκε το 1913 με το παράσημο 3ης τάξης του Τάγματος του Αγίου Στανισλάβ.

Ήταν μέλος του δημοτικού συμβουλίου, μέλος του συμβουλίου ζέμστβο και επίτιμος ειρηνοδίκης (1907). Για τις αξίες του, του απονεμήθηκε ο τίτλος του Προσωπικού Επίτιμου Πολίτη.

Μεταξύ άλλων αξιωμάτων: μέλος του διοικητικού συμβουλίου των φυλακών του Άκερμαν (1909-1911), μέλος του τοπικού παραρτήματος της περιφερειακής επιτροπής φυλακών (1912-1913), υποδιευθυντής της λαϊκής τράπεζας της πόλης (1909-1912), μέλος της επαρχιακής συνέλευσης ζέμστβο (1912-1915, 1916), μέλος του τοπικού παραρτήματος της Εταιρίας Διάσωσης Υδάτων (1911-1914), μέλος της επιτροπής διαχείρισης γης (1911-1916), πρόεδρος του ορφανοτροφείου της πόλης (1913-1914), μέλος του νομαρχιακού συμβουλίου (1912-1916), μέλος της τοπικής επιτροπής φροντίδας για τη δημόσια νηφαλιότητα (1914-1916), μέλος του διοικητικού συμβουλίου της δημόσιας βιβλιοθήκης του Άκερμαν (1914-1916), μέλος της στρατιωτικής παρουσίας στο Άκερμαν (1916).

Όπως και οι περισσότεροι πλούσιοι έμποροι του Άκερμαν, είχε έντονη φιλανθρωπική δραστηριότητα.

Μετά το 1917 παρέμεινε στο Άκερμαν, κατέχοντας θέση μέλους στο διοικητικό συμβούλιο του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Cetatea Albă (ρουμανικό όνομα της πόλης μετά το 1918).

Αυτός και η σύζυγός του ζούσαν στην «πιο διάσημη» οδό Μιχαήλοφσκα, σε ένα σπίτι αξίας 6895 ρουβλίων.

**Інші райони
Άλλες περιοχές**

Село Ісаєве, Миколаївський район

Маєток Курісів

1792 року земля, на якій знаходиться садиба, була подарована генерал-майору Івану Ісаєву. Після селянської реформи 1861-го вона стала власністю Івана Гіжицького, дочка якого Любов вийшла заміж за Івана Іраклійовича Куріса (1841-1898). Після смерті тестя він став спадкоємцем маєтку, площа якого сягала майже 7 тисяч десятин.

У 1899 р. власником садиби став син І.Куріса Олександр, який після народження п'ятої дитини вирішив розширити «житлоплощу». Задля цього й було збудовано палац, в якому, на запрошення його власників, гостював і працював французький маляр Люсьєн Монод (згодом він прихистив у себе Курісів-емігрантів).

Через селянське повстання 1905 р. родина Курісів мусіла виїхати до Швейцарії і повернулася лише під час Першої світової війни. Друга ж еміграція – після 1917-го до Франції – стала останньою...

У підсоветській Україні маєток став «служити» справі народної освіти. Упродовж 1924-1929 років на першому поверсі палацу містилась семирічна трудова школа, на другому – філія Одеського інституту народної освіти. 1930-го тут заснували агрономічний технікум, згодом перетворений в зооветеринарний.

Під час советсько-німецької війни 1941-1945 років, попри активні бойові дії, палац майже не постраждав. І «винуватцями» цього були обидва супротивники. Відступаючи, румуни і німці вивезли майже всі меблі і книги. Проте в палаці залишилася майже вся автентична обстановка і навіть старовинний дерев'яний стіл.

Тепер у маєтку міститься Ісаєвський професійний аграрний ліцей, а палац – від грудня 1991 р. – є пам'яткою архітектури місцевого значення.

Χωριό Ισάγεβε (Isajene), δήμος Μικολάιβσκι

Αρχοντικό των Κουρήδων

Το 1792 η γη, στην οποία βρίσκεται το οίκημα, δωρίστηκε στο στρατηγό Ιβάν Ισάγεβ. Μετά την αγροτική μεταρρύθμιση του 1861, πέρασε στην ιδιοκτησία του Ιβάν Γκιζίτσκι, του οποίου η κόρη Λιουμπόβ παντρεύτηκε τον Ιωάννη Ηρακλέους (Ιβάν Ιρακλίουβιτς) Κουρή (1841-1898). Μετά το θάνατο του πατέρα του, ο Κουρή έγινε κληρονόμος της περιουσίας, η έκταση της οποίας έφτανε σχεδόν τις 7.000 «δεκάδες» γης (παλιά ρωσική μέτρηση της γης, 1 δεκάδα = 1,09 εκτάρια).

Το 1899 ιδιοκτήτης του αρχοντικού έγινε ο γιος του Ιωάννη Κουρή, Αλέξανδρος, ο οποίος μετά τη γέννηση του πέμπτου παιδιού του, αποφάσισε να επεκτείνει το «ζωτικό χώρο». Για το σκοπό αυτό ανέγειρε ένα μέγαρο, στο οποίο, μετά από πρόσκληση του Κουρή, ταξίδεψε και εργάστηκε ο Γάλλος καλλιτέχνης Lucien Monod (ο οποίος αργότερα φιλοξένησε τους μετέπειτα μεταναστες Κουρήδες).

Λόγω της αγροτικής εξέγερσης του 1905, η οικογένεια Κουρή αναγκάστηκε να καταφύγει στην Ελβετία και επέστρεψε κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η δεύτερη μετανάστευση, μετά το 1917 στη Γαλλία, ήταν και η τελευταία...

Στα χρόνια της σοβιετικής Ουκρανίας, το οίκημα άρχισε να «υπηρετεί» τους σκοπούς της δημόσιας εκπαίδευσης. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1924-1929, στον πρώτο όροφο του μεγάρου υπήρχε μια επτατάξια σχολή εργασίας, ενώ στο δεύτερο στεγαζόταν το παράρτημα του Ινστιτούτου Δημόσιας Εκπαίδευσης της Οδησσού. Το 1930 ιδρύθηκε εκεί ένα αγρονομικό τεχνικό κολέγιο, το οποίο στη συνέχεια μετατράπηκε σε κτηνιατρικό.

Κατά τη διάρκεια του σοβιετο-γερμανικού πολέμου (1941-1945), παρά τις έντονες εχθροπραξίες, το μέγαρο έμεινε σχεδόν ανέπαφο. Σε αυτό συνέβαλαν και οι δύο αντιμαχόμενοι. Υποχωρώντας, οι Ρουμάνοι και οι Γερμανοί πήραν σχεδόν όλα τα έπιπλα και τα βιβλία. Εντούτοις, το μεγαλύτερο μέρος της αυθεντικής διακόσμησης, όπως επίσης και ένα παλιό ξύλινο τραπέζι παρέμειναν στο μέγαρο.

Σήμερα στο αρχοντικό έχει την έδρα του το Αγροτικό Επαγγελματικό Λύκειο του Ισάγεβε ενώ το μέγαρο, από το Δεκέμβριο του 1991, αποτελεί αξιοθέατο τοπικής αρχιτεκτονικής.

Лиманський район, село Курісове

Садиба Курісів

Початок створення теперішньої пам'ятки архітектури державного значення припадає на початок XIX століття. Землі по праву сторону річки Тілігул були пожалувані колишньому начальникові канцелярії А.Суворова підполковнику Івану Онуфрійовичу Курісу (1762-1836) за видатні заслуги під час Причорноморської кампанії. На них він і збудував свій маєток, а назвав його Покровським – на честь першої православної церкви, поставленої на колишній турецькій землі.

До сьогодні збереглися палац, фрагменти англійського (пейзажного) парку і господарський корпус.

Палац будувався в два етапи: східна частина – у 1810-1820 роках, західна – у 1891-1892 рр. (у ній знаходилась бібліотека, яка налічувала близько 20 тисяч томів, зібрання живопису та гравюр). Споруда (вона мала 78 кімнат) нагадує середньовічний замок, збудований у стилі еклектики; в його декорі використані елементи готики, мавританського та ренесансного стилів.

Прикрасою садиби були штучні озера, квітники, фонтани, альтанки. Весь садово-парковий ансамбль розкинувся на 30 десятинах землі і був оазою посеред південного степу. Кам'яні і мармурові скульптури прикрашали весь парк.

Літопис роду Курісів на українській землі бере свій початок із XVII століття. Окрім Івана Онуфрійовича не меншу славу, але вже на цивільній службі, здобув собі його онук – багатий землевласник і дбайливий хазяїн, знаменитий колекціонер та меценат, активний громадський діяч, привідниць дворянства Херсонської губернії Іван Іраклійович Куріс (1841-1898). Майже п'ять поколінь роду Курісів жили тут до 1917 року.

Іван Іраклійович Куріс - штабс-капітан Імператорського Дворянства

Χωριό Κουρίσοβε, δήμος Λιμάνσκι

Έπαυλη των Κουρήδων

Η δημιουργία του σημερινού αρχιτεκτονικού μνημείου εθνικής σημασίας χρονολογείται από τις αρχές του 19ου αιώνα. Η έκταση στη δεξιά πλευρά του ποταμού Τίλιγκουλ παραχωρήθηκε στον πρώην επικεφαλής της καγκελαρίας του Α. Σουβόροφ, αντισυνταγματάρχη Ιωάννη (Ιβάν) Κουρή (1762-1836) για τις εξαιρετικές του υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της εκστρατείας της Μαύρης Θάλασσας. Έφτιαξε το κτήμα του σε αυτή και το ονόμασε Ποκρόφσκι, προς τιμή της πρώτης ορθόδοξης εκκλησίας που χτίστηκε στην πρώην τουρκική γη.

Μέχρι σήμερα το μέγαρο, τμήματα του πάρκου περιπάτου και των αγροτικών κτισμάτων έχουν διατηρηθεί.

Το μέγαρο χτίστηκε σε δύο στάδια: μεταξύ 1810-1820 το ανατολικό τμήμα και 1891-1892 το δυτικό (το οποίο στέγαζε μια βιβλιοθήκη, η οποία αριθμούσε περίπου 20 χιλιάδες τόμους και μια συλλογή από πίνακες και χαρακτικά). Το κτίριο των 78 δωματίων μοιάζει με ένα μεσαιωνικό κάστρο, χτισμένο σε εκλεκτικό στυλ. Η διακόσμησή του χρησιμοποιεί στοιχεία γοτθικού, μαυριτανικού και αναγεννησιακού στυλ.

Το κτήμα συμπληρώθηκε με τεχνητές λίμνες, παρτέρια, σιντριβάνια, περίπτερο. Ολόκληρο το σύνολο κήπων και πάρκων απλωνόταν σε 30 στρέμματα γης και ήταν μια οάση στη μέση της νότιας στέπας. Πέτρινα και μαρμάρινα γλυπτά στόλιζαν ολόκληρο το πάρκο.

Το χρονικό της οικογένειας Κουρή στο ουκρανικό έδαφος ξεκινά από το 17ο αιώνα. Εκτός από τον Ιωάννη Κουρή, ο εγγονός του, ένας εύπορος γαιοκτήμονας και στοργικός ιδιοκτήτης, ένας διάσημος συλλέκτης και ευεργέτης, ένα ενεργό δημόσιο πρόσωπο και ένα μέλος της αριστοκρατίας της επαρχίας του Χερσώνα, ο Ιωάννης Ηρακλέους Κουρή (1841-1898) δεν υστέρησε ούτε σε φήμη, αλλά ούτε και σε κοινωνικά έργα. Σχεδόν πέντε γενιές της οικογένειας Κουρή ζούσαν εκεί μέχρι το 1917.

Село Іванове, Лиманський район

Одним із перших поселень іноземців-переселенців на Одещині стала грецька колонія Малий Буялик, створена на місці невеликого ногайського хутора Аджалик. 1801-го колоністи у складі 18 родин прибули морем до Одеси з Порту – села Кючук Буялик (Малий Буялик) Адріанопольської округи (тепер село Шаркова на півдні Болгарії). Групу очолював священик кючук-буяликської Іоанно-Предтеченської церкви Петро Попандопуло, за пропозицією і наполяганням якого колонію назвали іменем їхнього колишнього села. І своїй новій церкві вони дали ім'я «матірнього» храму – Іоанно-Предтеченська.

Упродовж 1803-1805 років у колонію прибули майже 160 грецьких родин, більшість з яких мали прізвища, що закінчуються на -акі.

За минулих 200 років у долі малобуяликських греків сталися події, які значно змінили їхній менталітет, образ і якість їх життя. Особливо драматичними були для них 1920-ті – 1950-ті: роки сталінських репресій і колективізації. Упродовж цього часу село, примусово або самостійно, залишили понад 1500 греків. Кілька десятків малобуяликських греків були розстріляні, більше сотні – запроторено до в'язниці. До сьогодні утаємничено число висланих в північні краї Росії так званих «куркулів» та членів їхніх родин. Греки мусіли втікати до Одеси та навколишніх сіл, намагаючись приховати свою національність, незрідка вони змінювали свої прізвища.

Сьогодні в селі мешкають близько 2000 осіб, у тому греків – трохи більше сотні.

Про «грецькість» людности села свідчать прізвища його теперішніх та колишніх мешканців – Ананіади, Анастасакі, Андріопуло, Арапакі, Аспіракі, Бандаракі, Бесламакі, Бурназакі, Васілікіоти, Грамматікакі, Димитракі, Діонісопуло, Іеросоматі, Імерцакі, Іспіракі, Казакакі, Каламоканакі, Кроміді, Мавроді, Моразлі, Попандопуло, Ставракакі, Томбрукакі, Янцопуло та ін.

У 2000 р. було створено і зареєстровано «Румелійське національно-культурне товариство (земляцтво) «Малий Буялик».

Χωριό Ιβάνοβε (Ivanove), δήμος Λιμάνσκι

Ένας από τους πρώτους οικισμούς ξένων μεταναστών στην περιοχή της Οδησού ήταν η ελληνική παροικία Μάλι [μικρό] Μπουγιαλίκ, η οποία δημιουργήθηκε στην έκταση ενός μικρού αγροκτήματος με το όνομα Αντζαλίκ. Το 1801, 18 οικογένειες μεταναστών κατέπλευσαν στην Οδησό από την Οθωμανική Αυτοκρατορία και το χωριό Κιουτσούκ Μπουγιαλίκ της περιφέρειας Αδριανούπολης (σήμερα ονομάζεται Σάρκοβα και βρίσκεται στη νότια Βουλγαρία).

Επικεφαλής της ομάδας ήταν ο ιερέας της εκκλησίας του Ιωάννη του Βαπτιστή, Πέτρος Παπαδόπουλος, με την πρόταση και την επιμονή του οποίου η παροικία πήρε το όνομα του προηγούμενου χωριού από το οποίο μετόικησαν. Στη νέα τους εκκλησία έδωσαν το όνομα του «μητρικού» ναού, Ιωάννη του Βαπτιστή.

Κατά τη διάρκεια της διετίας 1803-1805, στην παροικία αυτή έφτασαν σχεδόν 160 οικογένειες Ελλήνων, οι περισσότερες από τις οποίες είχαν επώνυμα που τελείωναν σε «-άκης».

Τα τελευταία 200 χρόνια συνέβησαν τραγικά γεγονότα στη μοίρα των Ελλήνων, τα οποία άλλαξαν σημαντικά τη νοοτροπία, τον τρόπο και την ποιότητα της ζωής τους. Οι δεκαετίες από το 1920 έως το 1950 ήταν ιδιαίτερα δραματικές γι' αυτούς, ειδικά κατά τα χρόνια των σταλινικών καταστολών και της κολεκτιβοποίησης. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, το χωριό εγκατέλειψαν, βίαια ή αυτοβούλως, περισσότεροι από 1.500 Έλληνες. Δεκάδες από αυτούς εκτελέστηκαν και πάνω από 100 φυλακίστηκαν. Ο αριθμός των λεγόμενων «κουλάκων» και των μελών των οικογενειών τους που εξορίστηκαν στις βόρειες επαρχίες της Ρωσίας παραμένει άγνωστος. Οι Έλληνες εξαναγκάζονταν να αφήνουν την Οδησό και τα γύρω χωριά, συχνά δε, προσπαθώντας να κρύψουν την εθνικότητά τους, άλλαζαν τα επώνυμά τους. Σήμερα, στο χωριό ζουν περίπου 2.000 κάτοικοι, εκ των οποίων λίγο περισσότεροι από εκατό είναι Έλληνες.

Για την ελληνικότητα του πληθυσμού του χωριού, «μιλούν» τα επώνυμα των σημερινών και πρώην κατοίκων του: Ανανιάδη, Αναστασάκη, Αντριτσόπουλο, Αραπάκη, Ασπυράκη, Μπανταράκη, Μπεσλαμάκη, Μπουρναζάκη, Βασιλικιώτη, Γραμματικάκη, Δημητράκη, Διονυσόπουλο, Ιεροσωμάτη, Ιμερτσάκη, Ισπυράκη, Καζακάκη, Καλαμοκανλάκη, Κρομμύδη, Μαυρόδη, Μοραζλή, Ποπαντόπουλο, Σταυρακάκη, Τομπρουκάκη, Γιαννιτσόπουλο κ.α. Το 2000 ιδρύθηκε επίσημα ο «Ρουμελιώτικος εθνο-πολιτιστικός σύλλογος 'το Μικρό Μπουγιαλίκ'».

Олександрівка

Селище міського типу, підпорядковане Чорноморській міській раді. Територія, на якій знаходиться оселя, та навколишні землі урядом Російської імперії двічі виділялися для поселення грецьких військових підрозділів: грецького дивізіону – у 1797-му і Одеського грецького піхотного батальйону – у 1803-му роках. Батальйону було надано землі загальною площею майже 15 тисяч гектарів – від правого берегу Сухого лиману до лівого берегу річки Барабой. Земля роздавалась пропорційно чину та стану військовиків: рядовому – 60 десятин, унтер-офіцеру – 80, прапорщику – 120, поручику – 160, капітану – 200, майору – 300. Найбільшим землевласником був майор Андрій Буга (6020 десятин). Проте, оскільки багато греків або служили в армії, або ж торгували в Одесі, свої ділянки вони передавали в оренду.

Перша назва села – Арнаутівка (арнаутами називали православних албанців). Інші тогочасні назви – «Дача при урочищі Барабої» та «Грецьке поселення – Арнаутівка». Теперішня ж (на честь російського імператора) вперше зустрічається в документах від 1818 р.

Перша церква у селі (Успіння Божої Матері) була побудована в 1814 р. за сприяння А.Буги (вона також мала офіційну назву «церква в урочищі Барабой»). Ікони для неї привезли з Афін, а священиком був ієрей Емануїл Сурмелі. Службу він провадив грецькою мовою.

Першу школу було побудовано у 1840-х (будинок проіснував до пожежі 1902 р.). Навчались в ній 2 роки. У 1874 р. розпочала роботу народна земська школа

Від кінця XIX ст. у селі була дача колишнього одеського міського Голови Григорія Маразлі, в якій після його смерті (у 1907 р.) знаходилась літня дитяча колонія Товариства захисту дітей.

У травні 1921 р. з церкви було вилучено майже 50 кг срібного начиння (офіційний привід – голод 1920-1921 років). Упродовж 1933-1941 років у божиці містилась сільська рада, а в 1970-х – будівельний склад.

На початку 2016 р. вулицю Енгельса було перейменовано на Арнаутську.

Ολεξάντριβκα

Είναι μια κωμόπολη που ανήκει στο δήμο Τσερνομόρσκα. Η έκταση όπου βρίσκεται ο οικισμός και τα γύρω εδάφη, διατέθηκε δύο φορές την εποχή της Ρωσικής Αυτοκρατορίας για την εγκατάσταση ελληνικών στρατιωτικών μονάδων: το 1797 στην ελληνική μεραρχία και το 1803 στο ελληνικό τάγμα πεζικού της Οδησσού. Στο τάγμα δόθηκε έκταση περίπου 15 χιλιάδες εκτάρια, από τη δεξιά όχθη της λιμνοθάλασσας Σουχίι μέχρι την αριστερή όχθη του ποταμού Μπαρμπόι. Η γη διανεμήθηκε ανάλογα με το βαθμό και την κατάσταση των στρατιωτικών: 60 δέκατα* ο οπλίτης, 80 ο υπαξιωματικός, 120 ο ανθυπολοχαγός, 160 ο υπολοχαγός, 200 ο λοχαγός, 300 ο ταγματάρχης. Ο μεγαλύτερος γαιοκτήμονας ήταν ο ταγματάρχης Ανδρέας Μπουγάς (6020 δέκατα). Ωστόσο, επειδή πολλοί Έλληνες είτε υπηρετούσαν στο στρατό, είτε απασχολούνταν στην Οδησό, μίσθωναν τη γη τους.

Η πρώτη ονομασία του χωριού ήταν Αρναούτιβκα (Αρναούτες αποκαλούνταν οι ορθόδοξοι Αλβανοί). Άλλη ονομασία εκείνης της εποχής ήταν «Ελληνικός οικισμός Αρναούτιβκα». Η τωρινή ονομασία, προς τιμή του Ρώσου αυτοκράτορα Αλεξάνδρου του 1ου, απαντάται για πρώτη φορά σε έγγραφα το 1818.

Η πρώτη εκκλησία του χωριού (Κοίμησης της Θεοτόκου) χτίστηκε το 1814 με τη συνεισφορά του Α. Μπουγά (επίσημα ονομάστηκε «Η εκκλησία στην τοποθεσία Μπαρμπόι»). Οι αγιογραφίες για αυτήν ήρθαν από την Αθήνα και ιερέας ήταν ο πατήρ Εμμανουήλ Σουρμελής, ο οποίος λειτουργούσε στα ελληνικά.

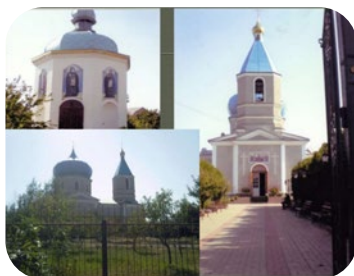
Το πρώτο σχολείο ανεγέρθηκε στη δεκαετία του 1840 (το κτήριο υπήρχε μέχρι την πυρκαγιά του 1902). Φοιτούσαν σε αυτό το σχολείο 2 χρόνια. Το 1874 άρχισε να λειτουργεί το δημόσιο κοινοτικό σχολείο.

Από τα τέλη του 19ου αιώνα, στο χωριό βρισκόταν η θερινή κατοικία του πρώην δημάρχου της Οδησσού, Γρηγορίου Μαρασλή, η οποία, μετά το θάνατό του (το 1907), μετατράπηκε σε θερινή παιδική κατασκήνωση της Εταιρείας Προστασίας Παίδων.

Το Μάιο του 1921 αφαιρέθηκαν από την εκκλησία σχεδόν 50 κιλά ασημικά (το επίσημο πρόσχημα ήταν ο λιμός του 1920-1921). Κατά τη διάρκεια των ετών 1933-1941, στο παρεκκλήσι έδρευε το συμβούλιο του χωριού και τη δεκαετία του 1970 ήταν αποθήκη δομικών υλικών.

Στις αρχές του 2016 η οδός Ένγκελς μετονομάστηκε σε Αρναούτσκα.

*δέκατο (ντεσιάτινα): παλιά ρωσική μονάδα μέτρησης εμβαδού, ίση με 1,09 εκτάρια.

Ніконій

Місто на східному (лівому) березі Дністровського лиману, побіч села Роксолани (Овідіопольський район). Тепер значна частина його знищена водами лиману, збереглася тільки верхня тераса. Розкопані залишки напівземлянок, нечисленних наземних житлових будинків, оборонної стіни, що оточувала місто з півночі, сходу та півдня. У південно-західній частині оселі розкрита вулиця, шириною 3,5 м, вимощена річковою галькою і фрагментами кераміки.

Було засновано переселенцями з Іонії в останній третині VI століття до н.е. Назва оселі, ймовірно, походить від імені її ойкіста (керівник експедиції з заснування колонії, який, зазвичай, отримував офіційні повноваження від влади метрополії і санкцію жерців одного з загальногрецьких святилищ; керував будівництвом міста та очолював його перший уряд).

Це був невеликий поліс, який складався із власне міста і близько десяти сільських поселень, що оточували його. Кількість мешканців на етапі розквіту могло становити не більше ніж півтори-дві тисячі осіб. На схід від Ніконія був роташований його некрополь, що частково зберігся до наших часів. Тут досліджували поховання IV-III ст. до н. е. і перших століть нової ери. Частина з них мала курганні насипи.

Основою економіки Ніконія було землеробство. Земельні наділи громадян (розміром від 1 до 4,6 га) знаходилися на рівнині на схід і північний схід від Ніконія. Мешканці вирощували просо, ячмінь, пшеницю м'яку, карликову та двозернянку, займалися виноградарством, садівництвом, городництвом. Велике значення мали тваринництво, ремесла, торгівля. Ніконій торгував із містами Іонії, Аттики, острівної Греції, а також центрами Південного, Західного і Північно-Західного Причорномор'я, особливо з Істрією та Ольвією.

Спочатку територія міста була забудована землянковими структурами, які в V-IV ст. до н. е. поступилися місцем звичайним наземним грецьким будинкам, але з підвалами, що було характерно для Північного Причорномор'я в цілому. Дослідники вважають, що Ніконій міг входити до складу Афінського морського союзу. Встановлено, що місто випускало не тільки монети, які наслідують «коліщатка» Істрії, а й литі монети із зображенням сови і колеса та написами, що є скороченням імені «Скіл» (вони пов'язані

з діяльністю скіфського царя Скіла).

Період розквіту Ніконія припадає на V-IV ст. до н. е. У цей же час будуються й оборонні споруди. І тут, як і в Нижньому Побужжі, сільські поселення в першій чверті V ст. до н. е. припиняють своє існування. Нове заселення сільської округи Ніконія відбувається тільки в IV-III ст. до н. е., але, на думку дослідників, нові мешканці сільської округи були в основному, варварами. В останній третині IV ст. до н. е. місто піддалося нападу, який, можливо, був пов'язаний із походом Зопіріона (полководця Олександра Македонського) проти скіфів, або із просуванням у Добруджу царя Атея. Припускають, що після руйнування міста внаслідок цієї навали Ніконій знову відбудували. Життя у поселеннях його хори повністю завмирає до середини III ст. до н. е. Загалом же, III-II ст. до н. е. стали часом поступового занепаду міста, який завершили нашествя галатів та інших варварських племен.

У перші століття нової ери життя в Ніконії поновилося, його межі розширилися на південь майже на 1 га. Зафіксовано залишки оборонних споруд цього часу, хоч і менш потужних, ніж у попередній період. Будинки були наземними багатокамерними спорудами, глинобитні стіни яких споруджували на кам'яних фундаментах. Місто залишалося значним торговим центром регіону. Сюди надходили товари з Сінопи, Пергама, Самоса, Сирії, Палестини, Єгипту, західних провінцій Римської імперії. Для некрополя цього часу характерна наявність земляних склепів. Поширюється звичай ховати дітей в амфорах і глеках безпосередньо в будинках, під рівнем підлоги.

Остаточне життя в Ніконії припинилось приблизно в середині III століття.

Νικώνιον

Η πόλη βρίσκεται στην ανατολική (αριστερή) όχθη των εκβολών του Δνείστερου, κοντά στο χωριό Ρωξολανοί του δήμου Οβιδιόπολ. Ένα μεγάλο της μέρος καταστράφηκε από τα νερά των εκβολών και σήμερα διατηρείται μόνο η επάνω πλευρά της. Κατόπιν ανασκαφών ήρθαν στην επιφάνεια απομεινάρια ημιυπόγειων κατοικιών, μερικά ισόγεια σπίτια κι ένα αμυντικό τείχος που προστάτευε την πόλη από το βορρά, την ανατολή και το νότο. Στο νοτιοδυτικό

τμήμα του οικισμού ανοίγεται ένας δρόμος πλάτους 3,5 μέτρων, στρωμένος με βότσαλα ποταμών και θραύσματα κεραμικής.

Ιδρύθηκε από μετανάστες της Ιωνίας κατά το τελευταίο τρίτο του 6ου αιώνα π.Χ. Η ονομασία του οικισμού προέρχεται πιθανότατα από το όνομα του οικιστή του. Έτσι αποκαλούνταν ο επικεφαλής της αποστολής για την ίδρυση μιας αποικίας, ο οποίος συνήθως λάμβανε επίσημη εξουσία από τις μητροπολιτικές αρχές και διάταγμα από τους ιερείς ενός εκ των ελληνικών νάων, για να επιβλέπει την κατασκευή της πόλης και να ηγείται της πρώτης κυβέρνησής της.

Ήταν μια μικρή περιφέρεια που αποτελούσαν από την ίδια την πόλη και περίπου μια ντουζίνα αγροτικών οικισμών που την περιέβαλαν. Ο αριθμός των κατοίκων στο στάδιο της ευημερίας, ίσως να μην υπερβαίνει τα δύο χιλιάδες άτομα. Στα ανατολικά του Νικωνίου, βρίσκεται η νεκρόπολή του, η οποία διατηρείται μερικώς μέχρι σήμερα. Εκεί διερευνήθηκε η ταφή ανθρώπων που έζησαν μεταξύ 4ου και 3ου αιώνα π.Χ. και τους πρώτους αιώνες της νέας εποχής. Κάποιοι από αυτούς τους τάφους είχαν αναχώματα.

Η βάση της οικονομίας του Νικωνίου ήταν η γεωργία. Τα οικοπέδα των πολιτών (που κυμαίνονταν από 1 έως 4,6 εκτάρια) βρίσκονταν σε μια πεδιάδα στα ανατολικά και βορειοανατολικά του Νικωνίου. Οι κάτοικοι καλλιεργούσαν κечρί, κριθάρι, σιτάρι μαλακό, νάνο και δίκοκκο, ασχολούνταν επίσης με την αμπελοργία και την κηπουρική. Μεγάλη σημασία έδιναν στην κτηνοτροφία, στη βιοτεχνία και στο εμπόριο. Το Νικώνιον εμπορευόταν με τις πόλεις της Ιωνίας, της Αττικής, τα νησιά της Ελλάδας, καθώς και με τα κέντρα της νότιας, δυτικής και βορειοδυτικής Μαύρης Θάλασσας, ιδιαίτερα με την Ίστρια και την Ολβία.

Αρχικά, η επικράτεια της πόλης ήταν χτισμένη με βυθισμένες στη γη κατοικίες, οι οποίες κατά τον 5ο και 4ο αιώνα π.Χ., έδωσαν τη θέση τους σε συνηθισμένα ελληνικά σπίτια, τα οποία όμως είχαν υπόγειο, στοιχείο που αποτελούσε χαρακτηριστικό γνώρισμα της βόρειας ακτής της Μαύρης Θάλασσας στο σύνολό της. Οι ερευνητές πιστεύουν ότι το Νικώνιον θα μπορούσε να αποτελεί μέρος της Ναυτικής Ένωσης Αθηνών. Είναι γνωστό ότι η πόλη έκοβε όχι μόνο νομίσματα που μιμούνταν τους «τροχούς» της Ίστριας, αλλά και νομίσματα με εικόνα κουκουβάγιας και τροχού όπως και επιγραφές που αποτελούσαν συντομογραφία του ονόματος «Σκύλης» (σχετίζονται με τις δραστηριότητες του σκυθικού βασιλιά Σκύλη).

📍 Οβιδіополь

Σелище міського типу, адміністративний центр Овідіопольського району.

На його території під час археологічних розкопок було віднайдено численні свідчення існування тут давньогрецького поселення.

Місцеві мешканці, стверджуючи, що саме в їхньому місті закінчувався легендарний шлях «із варягів в греки», під час різноманітних фестивалів завжди нагадують про це грецькими костюмованими заходами.

У червні 2002 року одеський Центр досліджень історії мореплавання подарував місту точну копію давньогрецької галері – корабель «Персей», який, отримавши овідіопольську «прописку», мав виходити в плавання від античного ж приплыву.

📍 Οβιδιόπολ (Ovidiopol')

Η αυτοκράτειρα Αικατερίνη Β' της Ρωσίας, με διάταγμά της το 1795, μετονόμασε την πόλη Αντζιντέρ σε Οβιδιόπολ, προς τιμή του Ρωμαίου ποιητή Πόπλιου Οβιδίου Νάσων.

Στο έδαφος του σημερινού δήμου Οβιδιόπολ, βρέθηκαν κατά τη διάρκεια αρχαιολογικών ανασκαφών πολυάριθμες ενδείξεις για την ύπαρξη αρχαιοελληνικού οικισμού. Οι ντόπιοι, ισχυριζόμενοι ότι ο θρυλικός εμπορικός δρόμος Βαράγγων - Ελλήνων τελείωνε στην πόλη τους, φροντίζουν να το θυμίζουν ντυμένοι με ελληνικές φορεσιές κατά τη διάρκεια διαφόρων φεστιβάλ. Τον Ιούνιο του 2002, το Κέντρο Ερευνών Ναυτικής Ιστορίας της Οδησσού, δώρισε στην πόλη ένα ακριβές αντίγραφο της αρχαίας ελληνικής γαλέρας «Περσεύς», η οποία, αφού έλαβε «άδεια παραμονής» στην Οβιδιόπολ, απέπλευσε από την ίδια αρχαία μαρίνα.

Село Лісне, Тарутинський район

У 1819 році 10 тисяч десятин землі, на яких від 1824-го розпочинає свою історію село, були подаровані російським імператором Александром I графині Роксані (Роксандрі) Скарлатівні Едлінг (уроджена Стурдза; 1786-1844). Її матір була дочкою господаря Молдовського князівства Костянтина Мурузі – фанаріота з роду Мурузі.

У 1810-х вона познайомилася і зблизилася з багатьма відомими людьми, у тому графом Каподистрія та Іпсіланті. Каподистрії імпонувала її гаряча прихильність ідеї визволення Греції від турецького ярма. Згодом між нею і графом, який мешкав у Швейцарії, розпочалось жваве листування: спочатку з грецького питання, яке перейшла по тому до інших, більш загальних, і нарешті призвела до того, що граф зробив Роксандрі письмову пропозицію.

Принагідно Р.Стурдза рекомендувала Александру I Каподистрію в якості дипломата і імператор викликав його на Віденський конгрес (1814-1815 років). На цьому конгресі вона уважно стежила за ходом його справ і намагалася привернути увагу російського імператора до проблем балканського півострова, передала йому навіть записку про грецьке питання, проте викликала цим невдоволення самодержця.

Від 1822-го подружжя Едлінг замешкало в своєму маєтку (який вони назвали Манзир) і упродовж п'ятнадцяти років було одним із «стовпів» одеського суспільства. Не забуваючи, водночас, про розвій сільського господарства на своїй землі. Попри те, що маєток виявилося в «дикій», хоча й родючій місцевості, освіченість і працьовитість Р.Едлінг незабаром дали свої плоди: навкруг їхньої самотньої садиби постали багатолюдні колонії. Графиня штучно окропила безводні терени, створила культуру винограду і тонкорунних овець, і перетворила Манзир у зразкову хліборобську колонію (з церквою, садом, училищем і шпиталем). На землях Едлінгів не було кріпаків: вони користувалася виключно вільною найманою працею.

І Роксандра, і її брат Олександр Стурдза (помер в Манзирі 1854-го), поховані в Одесі на Воскресенському кладовищі.

Χωριό Λίσνε (Lisne), δήμος Ταρούτινσκι

Το 1819, τα 10.000 στρέμματα γης, από όπου ξεκίνησε η ιστορία του χωριού το 1824, δόθηκαν ως δωρεά από το Ρώσο αυτοκράτορα Αλέξανδρο Α' στη Ρωξάνα (Ρωξάνδρα) Έντλινγκ (1786-1844, το γένος Στούρτζα). Η μητέρα της, Σουλτάνα, ήταν κόρη του Έλληνα ηγεμόνα της Μολδαβίας, πρίγκιπα Κωνσταντίνου Μουρούζη (1777-1782).

Τη δεκαετία του 1810 συναντήθηκε και ανέπτυξε στενή φιλία με πολλούς ευπρόληπτους ανθρώπους της εποχής, όπως τον Καποδίστρια και τον Υψηλάντη. Ο Καποδίστριας εντυπωσιάστηκε από την ένθερμη αφοσίωσή της στην ιδέα

της απελευθέρωσης της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό.

Στη συνέχεια, εδραιώθηκε μια εκτενής αλληλογραφία μεταξύ της Ρωξάνδρας και του κόμη που ζούσε στην Ελβετία: αρχικά για το ελληνικό ζήτημα, κατόπιν μετατοπίστηκε σε άλλα, γενικότερα θέματα, οδηγώντας τελικά τον κόμη να στείλει στη Ρωξάνδρα μια γραπτή πρόταση γάμου. Στην πορεία, η Στούρτζα σύστησε τον Καποδίστρια στον τσάρο Αλέξανδρο Α' ως διπλωμάτη και ο αυτοκράτορας τον κάλεσε στο συνέδριο της Βιέννης (1814-1815).

Σε αυτό το συνέδριο, η γυναίκα παρακολουθούσε με προσοχή την πρόοδο των υποθέσεων και προσπαθούσε να επιστήσει την προσοχή του Ρώσου αυτοκράτορα στα προβλήματα της Βαλκανικής Χερσονήσου. Μάλιστα, του έδωσε ένα σημείωμα για το ελληνικό ζήτημα, προκαλώντας τη δυσaráσκεια του αυτοκράτορα.

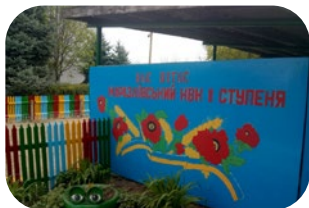
Το 1822 το ζεύγος Έντλινγκ εγκαταστάθηκε στην έπαυλή του (την οποία ονόμασε Μανζίρ) και για δεκαπέντε χρόνια ήταν ένας από τους «πυλώνες» της κοινωνίας της Οδησσού. Δεν ξεχνούσαν ταυτόχρονα την ανάπτυξη της γεωργίας στη γη τους. Παρά το γεγονός ότι το επιχείρημα αποδείχτηκε «άγριο», αν και σε εύφορη γη, η εκπαίδευση και η σκληρή δουλειά της Ρωξάνδρας Έντλινγκ απέδωσαν σύντομα καρπούς ευημερίας: πολυάριθμοι οικισμοί εμφανίστηκαν γύρω από το μοναχικό κτήμα τους. Η κοντέσα οργάνωσε την τεχνητή άρδευση των ξηρών εδαφών, ανέπτυξε μια μεθοδολογία παραγωγής σταφυλιών και εκτροφής λεπτότριχων προβάτων και μεταμόρφωσε το Μανζίρ σε μια υποδειγματική γεωργική κοινότητα (με εκκλησία, κήπο, σχολείο και νοσοκομείο). Στα κτήματα των Έντλινγκ δεν υπήρχαν δούλοι: το ζευγάρι απασχολούσε αποκλειστικά όσους καλούνταν να δουλέψουν με ελεύθερη μισθωτή εργασία.

Τόσο η Ρωξάνδρα όσο και ο αδελφός της, Αλέξανδρος Στούρτζας (πέθανε στο Μανζίρ το 1854) ενταφιάστηκαν στην Οδησό, στο νεκροταφείο «Βοσκρι-σένσκι».

Маразліївка

Село Маразліївка у Татарбунарському районі названо на честь багаторічного міського Голови Одеси, благодійника і мецената Григорія Маразлі (1831-1907).

Μαραζλίγιβκα (Marazliivka)

Υπάρχουν δύο χωριά με αυτό το όνομα, ένα στο δήμο Ταταρμπουνάρ και ένα στο δήμο Μπίλχοροντ-Ντιστρόφски. Πήραν το όνομά τους από τον Γρηγόριο Μαρασλή (1831-1907), το μακροχρόνιο δήμαρχο της Οδησσού και ευεργέτη.

Джерела – Бібліографія

Πηγές – Βιβλιογραφία

184

- Гравовский А.Л. Одесса и окрестности: Путеводитель. – Одесса:Полиграф,2007. – 148 с.
- Губарь О.И. Новые вопросы о старой Одессе. Очерки. – Одесса:Optimum,2007. – 320 с.
- Енциклопедія історії України. У 10 т. Відповідні томи.
- Енциклопедія сучасної України. У 25 т. Відповідні томи.
- Енциклопедія українознавства. Словникова частина. У 10 т. Відповідні томи.
- Измаил: Путеводитель. – Измаил,2007. – 48 с.
- Івченко А. С. Вся Україна – К.:ДНВП “Картографія”,2006. – С. 554-557.
- Калмакан (Калмоканаки) Н.А. Малобуялыкские греки: 200 лет на Одессчине. Т. 3. – Одесса:Атлант,2013. – 336 с.
- Музей “Філікі Етерія” (Одеса): Історичні нариси. Каталог. – Одеса,2009. – 136 с.
- Нетребский В.П. И столетия окружают Одессу огнём... Персоналии. Очерки. – Одесса:Optimum,2007. – 185 с.
- Одеса козацька. Наукові нариси. – Одеса:Фенікс,2008. – 240 с.
- Одесская область: Туристический путеводитель. – Одесса:Де-Люкс,2004. – 256 с.
- Одеський історико-краєзнавчий музей: Путівник. – Одеса:Астропринт,2011. – 44 с.
- Одеські історики. Енциклопедичне видання. Том I (початок XIX – середина XX ст.) – Одеса:Друкарський дім,2009. – 480 с.
- Пилявский В.А. Здания, сооружения, памятники Одессы и их зодчие. Справочник. – Одесса:Optimum,2010. – 276 с.
- Савченко В. Одесса масонская. – Одесса:Optimum,2007. – 151 с.
- Селінов В. Архітектурні пам'ятники “Старої Одеси”. – Одеса,1930.
- Терентьева Н.А. Греки в Украине: экономическая и культурно-просветительная деятельность (XVIII-XX вв.) – К.:Аквилон-Пресс,1999. – 352 с.
- Україна – Греція: історія і сучасність: Тези міжнародної наукової конференції (м.Київ, 29-30 вересня 1993 р.). – К., 1993. – 180 с.
- Херлихи Патриция. Одесса. История. 1794-1914. – Одесса:Optimum,2007. – 576 с.
- <http://odessakraeved.blogspot.com/2017/06/blog-post.html>
- <http://akkerman.com.ua/category/istorii-akkermana/page/2/>
- http://archive.odessa.gov.ua/files/derjarhiv/PUBLIC/books/2014_greeks_07.pdf
- <https://ru.calameo.com/read/002055968c81f05b69bbc>
- <http://eparhiya.od.ua/eparhiya/hramyi/78-svyato-andreevskoe-podvoro>
- <http://reni-odessa.od.ua/istoriki-rasshifrovali-nadpis-na-mramore.html><http://sergekot.com/история-одессы/>
- <http://viknaodessa.od.ua/old-photo/>
- <http://domofoto.ru/photo/51401/>
- <http://archodessa.com/all/>
- http://www.greekmos.ru/kiriak_konstandi/
- <https://dumskaya.net/news/pochti-sensaciya-odesskij-arheolog-nashel-plity-032694>
- <http://odesskiy.com/chisto-fakti-iz-zhizni-i-istorii/o-grecheskij-sled-v-istorii-i-zhizni-odessy.html>
- <http://odessa-memory.info/index.php?id=244>
- http://www.hor.net.ua/?page_id=997&lang=uk
- <http://www.odessapost.com/reniyskiy-istoriko-kraevedcheskiy-muzej-organizoval-ekskursiyu-v-proshloe-reniyskogo-rayona/>

UKRANORAMA.GR

UKRANORAMA© – інформаційний двомовний ресурс, котрий розкриває різні сторони життя України та Греції. А також висвітлює діяльність української громади в Греції.

Το UKRANORAMA© είναι δίγλωσση ιστοσελίδα, η οποία αποκαλύπτει τις διάφορες πλευρές της ζωής της Ουκρανίας και της Ελλάδας: πολιτική, οικονομία, πολιτισμός, τουρισμός, ιστορία και πολλά άλλα. Επίσης παρουσιάζει τις δραστηριότητες της ουκρανικής κοινότητας της Ελλάδας.

ISBN 978-618-83406-1-9

9 786188 340619